

Jaarstukken 2015

Aanbieding

Aan de raad,

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2015 aan. Deze bestaat uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Inleiding

In de jaarstukken geven we aan wat we van plan waren te doen, wat we hebben gedaan en wat dit heeft gekost. De structuur sluit aan op de programmabegroting.

2015 was een veelbewogen jaar. Na een periode van een nieuwe formatievorming, is het huidige college eind van het jaar geïnstalleerd. Er zijn verschillende rapporten opgeleverd, waaronder het rapport van Welconsult, waarin onze financiële positie werd doorgelicht. Op basis hiervan is de financiële koers flink aangescherpt. Ook binnen de ambtelijke organisatie was er veel beweging. Ondanks deze ontwikkelingen, zijn alle activiteiten doorgegaan en hebben we veel bereikt. De dienstverlening aan onze inwoners heeft gewoon plaatsgevonden, de hulpverlening aan onze kwetsbare inwoners is doorgegaan en het onderhoud bleef op peil.

Wat hebben we in 2015 gedaan?

Het jaar 2015 was vooral het jaar van het invoeren van de nieuwe gemeentelijke taken op het gebied van het sociaal domein. Voor de uitvoering van drie grote zorgtaken (Jeugdzorg, Wmo 2015 en de Participatiewet) is met ingang van 1 januari 2015 de gemeente verantwoordelijk. Het gaat hierbij om nieuwe taken en uitbreiding van taken. Daarbij dient de gemeente het sociaal domein om te vormen: naast de korting die de rijksoverheid al bij invoering heeft doorgevoerd, zullen de budgetten de komende jaren verder afnemen (tot een korting van 3 mln. op jaarbasis). Met nieuw beleid willen we er voor zorgen dat noodzakelijke hulp beschikbaar is en blijft voor inwoners die hierop zijn aangewezen. De nota "Voorbij de Zure Appel" is vastgesteld, met een plan van aanpak om het sociaal domein binnen het beschikbare budget te kunnen blijven uitvoeren. De invoering van de nieuwe en uitbreiding van bestaande taken op het gebied van het sociaal domein is binnen de budgettaire kaders uitgevoerd. Nieuwe vormen van hulp- en zorgverlening zijn opgezet en getoetst; een aantal is veelbelovend. De uitvoering van de taken is met een zeer krappe bezetting en een eigentijdse wijze van organisatie vormgegeven. Het positieve resultaat 2015 heeft een sterk incidenteel karakter. Grote wijzigingen in bijvoorbeeld hulp- en zorgverlening hebben vaker geleid tot (tijdelijke) vraaguitval en door gebrek aan capaciteit is er ook sprake van achterstand in de uitvoering van het beleid. Kortom het financiële resultaat sociaal domein is sterk vertekend.

Daarnaast is er op andere gebieden ook veel gerealiseerd, zoals bijvoorbeeld:

- Het afvalbeleid dat door de raad is vastgesteld, waarbij in de verdere uitvoering vanaf 2016 nadrukkelijk aandacht is voor het ophalen van het oud papier en het opnieuw contracteren van de inzameling vanaf 2018.
- De nieuwe gemeentelijke website die is gelanceerd.
- Voorzieningen in de openbare ruimte. Zo zijn de fundamenteën van de nieuwe sporthal op IJsselweide neergezet en is het nieuwe zwembad de Paasberg geopend. In Ulft Noord is de nieuwbouw van het kindcentrum gestart.
- Initiatieven zoals 'IJzsterk Ondernemen', 'Ulft 2020', 'Echt Energie' en het Centrumplan Silvolde. Deze zijn vooral vanuit de samenleving zelf tot stand gekomen, met geen of relatief beperkte financiële of facilitaire steun van de gemeente.

Resultaat

Saldo begroting 2015			47.282
Uitgaven	Incidenteel	Structureel	Totaal per programma
1. De gemeente waar het goed wonen is	-242.694	-39.591	-282.285
2. De leefbare gemeente (sociaal domein)	3.221.359	0	3.221.359
3. De werkende gemeente	50.000	18.125	68.125
4. De dienstverlenende gemeente	-274.959	-118.300	-393.259
	2.753.706	-139.766	2.613.940
Inkomsten	Incidenteel	Structureel	Totaal per programma
1. De gemeente waar het goed wonen is	-136.000	0	-136.000
2. De leefbare gemeente (sociaal domein)	-6.716.670	0	-6.716.670
3. De werkende gemeente	124.600	0	124.600
4. De dienstverlenende gemeente	7.253.398	-15.000	7.238.398
	525.328	-15.000	510.328
Saldo jaarrekening 2015 (vóór toevoeging reserve SD en afboeking Grex)			3.171.550
Toevoeging aan reserve sociaal domein	-3.325.310		-3.325.310
Saldo na reserve sociaal domein			-153.760
Grondexploitatie	-4.641.874		-4.641.874
Saldo na toevoeging reserve SD en afboeking Grex			-4.795.634

We sluiten het jaar, vóór resultaatbestemming en grondexploitatie, af met een positief saldo van ruim 3.1 mln. Hiervan wordt ruim 3.3 mln toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein. Dit zijn middelen die zijn bedoeld voor de transities. Daarmee hebben we een beperkt negatief resultaat van circa 150.000.

Zoals ook al in de begroting 2016 aangekondigd, moeten we een verliesvoorziening treffen voor de grondexploitatie. In totaal ruim 4.6 mln (waarvan 3 mln in de begroting 2016 benoemd). Na toevoeging aan de reserve sociaal domein en verliesvoorziening voor de grondexploitatie, is het eindresultaat 4.8 mln negatief.

Een gedetailleerd overzicht van de afwijkingen staat in hoofdstuk 8 (overzicht baten en lasten).

De grootste afwijkingen zijn:

- *Sociaal domein (V 3.3 mln)*
Op het sociaal domein is het resultaat over 2015, geflatteerd en incidenteel, positief (3.3 miljoen). In de eerste kwartalen van 2015 waren de prognoses nog somber: waarschijnlijke budgetoverschrijdingen. Dit sloot aan bij het gemiddelde landelijke beeld.

Door trage facturering, geen historische gegevens over gebruik van belangrijke onderdelen in het domein, terughoudendheid bij het verstrekken van cliëntinformatie bij leveranciers en haperende

ICT-systemen hebben we lange tijd in onzekerheid verkeerd over de werkelijke uitgaven. Op basis van het financieel resultaat moet echter worden gewaakt voor optimisme en voor voortijdige conclusies. Evenals bij eerdere grote herschikkingen in publieke voorzieningen is er in de eerste fase na de transitie sprake van vraaguitval en daardoor een vertekend lager volume geleverde zorg. Ook de verhoging van de eigen bijdrage heeft een – vaak tijdelijk – dempend effect op de vraag. Verder heeft de achterstand in het behandelen van de aanvragen, dan wel declareren door zorgpartijen, uitstel van zorg en betaling tot gevolg. Dit alles maakt dat het positieve resultaat incidenteel is. Op onderdelen hebben we door beperkingen in menskracht in dit eerste realisatiejaar minder beleid kunnen ontwikkelen en vooral realiseren. Deze achterstand moet worden ingelopen om vooral grotere uitgaven in de toekomst te vermijden. Het positieve financiële resultaat is nodig om het afgesproken beleid te kunnen realiseren, de vertraging in te lopen, budgetkortingen en tegenvallers op te vangen. Dit is in het verlengde van de nota 'Voorbij de zure appel', waarin de raad heeft gesteld dat de kost voor de baat uitgaat. De raad heeft de opdracht gegeven om het sociaal domein kostenneutraal uit te voeren, zoals vastgesteld in het beleidsplan "Samen voor elkaar". Geld vanuit het budget van het sociaal domein kan niet naar andere domeinen vloeien, maar het sociaal domein kan ook geen beroep doen op andere gemeentelijke budgetten. Dit betekent dat de middelen voor het sociaal domein ook voor dit doel dienen te worden besteed. De onderbesteding van 3.3 mln op ondersteuning, hulp en zorg wordt daarom toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein. In hoofdstuk 1, programma 2 (sociaal domein) staat een nadere toelichting.

- *Verliesvoorziening op de grondexploitatie (N 4.6 mln)*
Betreft vorming nieuwe verliesvoorzieningen "gevolgen Regionale woonagenda" en bedrijventerreinen, nadelig 5.3 mln. Hiervan is in de begroting 2016 al 3 mln als benodigde verliesvoorziening aangekondigd. Daartegenover staat een voordeel uit vrijval van de bestaande verliesvoorzieningen van totaal 684.000 en herwaardering gronden (positief 10.000). Per saldo betekent dit dat er ruim 4.6 mln uit de Algemene Reserve naar de verliesvoorziening moet. Een uitgebreide toelichting staat in Paragraaf Grondbeleid.
- *September – en decembercirculaire (V 713.000)*
Ten opzichte van de meicirculaire (met een nadeel, verwerkt in de 2e berap) is vanuit de september- en december circulaire 2015 incidenteel een voordeel van ruim 700.000 aan algemene uitkering ontvangen, door afrekening voorgaande jaren en hogere vaststelling van het jaar 2015. Ten opzichte van de primaire begroting een voordeel van circa 130.000.
- *Kapitaallasten (V 520.000)*
Doordat niet alle investeringsprojecten zijn afgerond, is er incidenteel een voordeel op de kapitaallasten. De investeringen worden als restantkrediet meegenomen in 2016. Dit komt overigens de meeste jaren voor.
- *Bedrijfsvoering (N 570.000)*
In de begroting houden we rekening met een toerekening van uren aan investeringen, grondexploitatie en kostendekkende producten. Doordat we in 2015 minder uren aan met name de grondexploitatie konden toeschrijven, komen deze kosten alsnog ten laste van de exploitatie (nadeel). Daarnaast zijn de reguliere kosten op de personeelslasten hoger dan begroot, door een CAO stijging in oktober, hogere kosten voor verzekeringen en hogere kosten voor mobiliteitsverbanden van werknemers.

Ontwikkeling schuldpositie en weerstandsvermogen

De leningenportefeuille is op 31-12-2015 conform de inschatting bij de begroting 2016 een bedrag van 127.5 mln. Door de laatste uitkering van de Nuongelden en het niet volledig afronden van alle investeringsprojecten, liep de schuld niet hoger op. Vanaf 2016 zal deze naar verwachting nog toenemen door de inzet van de restantkredieten, waarna deze vervolgens weer gaat dalen. Uit de balansratio's blijkt dat de solvabiliteit met 13,7% iets is verslechterd. De netto schuldquote is licht gedaald naar 138%. Dit komt onder andere doordat we wat meer hebben afgelost dan opnieuw geleend.

Het weerstandsvermogen is met een huidige factor van 1,3 voldoende. De fluctuatie van het weerstandsvermogen heeft alles te maken met de risico's rond de grondexploitatie, de geboekte afwaarderingen en getroffen verliesvoorzieningen.

Vaststelling

Conform de Gemeentewet stelt de raad de rekening vast in het jaar volgend op het jaar waarover verantwoording wordt afgelegd. De jaarstukken 2015 bieden wij u hierbij ter vaststelling aan. De hierin opgenomen jaarrekening en het hierin opgenomen jaarverslag zijn gecontroleerd door Deloitte. De accountantsverklaring wordt separaat toegezonden. De jaarstukken zijn na het opstellen van de begroting en de bestuursrapportages het sluitstuk van de budgetcyclus.

Wij stellen u voor:

- De jaarstukken 2015 vast te stellen;
- Het negatieve resultaat over 2015 ad 4,8 miljoen te onttrekken uit de Algemene Reserve;
- Décharge te verlenen aan het college van Burgemeester en wethouders voor het gevoerde beleid.

Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening

Jaarverslag

Het jaarverslag bevat de inhoudelijke verantwoording over 2015.

Het jaarverslag bestaat uit:

- Hoofdstuk 1: De Programmaverantwoording
Verantwoording voor onze 4 programma's via de vragen 'wat wilden we bereiken, wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?'
- Hoofdstuk 2: Paragrafen
Dwarsdoorsnede op een aantal specifieke (verplichte) onderwerpen, die door alle programma's heen gaan. Dit bevat de paragrafen Financiering, Verbonden partijen, Lokale heffingen, Onderhoud kapitaalgoederen, Grondbeleid, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Bedrijfsvoering en ICT.

Jaarrekening

De jaarrekening bevat de financiële verantwoording over 2015. Hierover andere specifiek ingegaan op de balans, de waarderingsgrondslagen, de rekening van baten en lasten en de bijbehorende toelichtingen.

De jaarrekening bestaat uit:

- Hoofdstuk 3: Balans
Balans per 31-12-2014 en per 31-12-2015 en het overzicht van baten en lasten over het jaar 2015.
- Hoofdstuk 4: Toelichting op de balansposten
Toelichting op alle afzonderlijke balansposten en de vermelding van de balanstotalen per boekjaar.
- Hoofdstuk 5: Waarborgen en garanties
Inzicht in voor wie wij en voor welk bedrag wij als gemeente borg of garant staan
- Hoofdstuk 6: Niet uit de balans blijkende verplichtingen en vorderingen
Alle contracten en huurovereenkomsten die meerjarig door of met ons zijn afgesloten
- Hoofdstuk 7: Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
Inzicht in onze algemene dekkingsmiddelen vanuit de lokale heffingen, Algemene Uitkering en dividenden. Tevens een verloopoverzicht van de post onvoorzien
- Hoofdstuk 8: Toelichting op baten en lasten
Presentatie van het saldo voor en na reservemutaties en inzicht per programma welke reservemutaties er hebben plaatsgevonden. Tevens een uitgebreide analyse van het saldo en een overzicht van incidentele baten en lasten
- Hoofdstuk 9: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen
Verplichte publicatie van het inkomen van onze topfunctionarissen
- Hoofdstuk 10: Sisa verantwoording (Single information Single Audit)
Verantwoording van de besteding van door de accountant gecontroleerde subsidiegelden

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Programmaverantwoording	9
1.1 Programma 1: De gemeente waar het goed wonen is	10
1.2 Programma 2: Een leefbare gemeente (sociaal domein)	13
1.3 Programma 3: De werkende gemeente	21
1.4 Programma 4: De dienstverlenende gemeente	30
Hoofdstuk 2 Paragrafen	34
2.1 Paragraaf Financiering	35
2.2 Paragraaf Verbonden partijen	38
2.3 Paragraaf Lokale heffingen	45
2.4 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	48
2.5 Paragraaf Grondbeleid	59
2.6 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	73
2.6 Paragraaf Bedrijfsvoering	78
2.7 Paragraaf ICT	81
Hoofdstuk 3 Balans	86
Hoofdstuk 4 Toelichting op de balans	90
Hoofdstuk 5 Waarborgen garanties	113
Hoofdstuk 6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen en vorderingen	114
Hoofdstuk 7 Algemene dekkingsmiddelen + onvoorzien	116
Hoofdstuk 8 Overzicht van baten en lasten	117
Hoofdstuk 9 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	131
Hoofdstuk 10 SISA verantwoording	132

Jaarverslag 2015

Hoofdstuk 1 Programmaverantwoording

Per programma geven we antwoord op de drie **W-vragen**:

1. Wat wilden we bereiken? (maatschappelijke effecten/hoofddoelen)
2. Wat hebben we daarvoor gedaan?
3. Wat heeft het gekost?

Daarbij hebben we een toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen weergegeven. Het volledige overzicht van afwijkingen is te vinden onder hoofdstuk 8: Overzicht van baten en lasten.

1.1 Programma 1: De gemeente waar het goed wonen is

Wat wilden we bereiken?

Algemeen

Het dorp is ons uitgangspunt. Oude IJsselstreek bestaat uit een groot aantal kernen. Wij verbinden deze. Het is de samenleving die onze kernen krachtig maakt en houdt. In dit programma zetten we in op het versterken van die samenlevingskracht en geven we de samenleving de ruimte hiervoor.

Missie/Visie

Samen met de bewoners wil de gemeente realiseren dat het prettig wonen en werken is in de kernen en in het buitengebied.

Maatschappelijke effecten (waar hebben we naar gestreefd?)

- *Het is prettig wonen, werken en leven in de kernen. Er zijn voldoende en kwalitatief goede woningen en er is veel aandacht voor de kwaliteit van de openbare ruimte.*
- *De landschappelijke, ecologische en economische kwaliteit van het buitengebied is optimaal.*
- *De samenleving neemt waar mogelijk zelf de verantwoordelijkheid en krijgt daarvoor de ruimte. De gemeente faciliteert waar nodig.*
- *Indien besluitvorming door de gemeente noodzakelijk is, gebeurt dit open en direct.*
- *De gemeente wil inwoners meer vrijheid in handelen bieden en het aantal voorschriften verminderen.*

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Maatschappelijk effect:	
<ul style="list-style-type: none">• <i>Het is prettig wonen, werken en leven in de kernen. Er zijn voldoende en kwalitatief goede woningen en er is veel aandacht voor de kwaliteit van de openbare ruimte.</i>• <i>De samenleving neemt waar mogelijk zelf de verantwoordelijkheid en krijgt daarvoor de ruimte. De gemeente faciliteert waar nodig.</i><ul style="list-style-type: none">○ Het onderhoud van sportvoorzieningen laten we over aan de gebruikers○ Voor leegstaande panden komt de mogelijkheid ze om te zetten naar andere bestemmingen○ Voor de financiering van onderhoud van monumenten werken we samen met dorpsorganisaties	
Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
1.1 Samen met de verenigingen het onderhoud van de voetbalvelden op afstand plaatsen	De raad heeft op 30 april 2015 ingestemd met het planvoorstel 'uitbesteden veldonderhoud voetbalvelden'. Voorafgaand zijn er diverse bijeenkomsten geweest tussen een afvaardiging van de voetbalverenigingen en de gemeente. Het plan is met terugwerkende kracht ingegaan op 1 januari 2015.
1.2 Op het te vernieuwen sportpark IJsselweide samen met de verenigingen komen tot een gemeenschappelijk beheer.	Een werkgroep (van binnensportverenigingen en hockeyclub) heeft in 2015 onderzocht of men kon komen tot een (rechts)vorm voor de exploitatie en beheer van de sporthal. Om een realistisch beeld te vormen van de haalbaarheid heeft de werkgroep aan de gemeente gevraagd of zij ondersteuning kan krijgen. Daarvoor is externe deskundigheid ingeschakeld. Dit proces heeft in 2015 nog niet tot het gewenste resultaat geleid. Het traject loopt door in 2016.
1.3 Waar nodig aanpassen van bestemmingsplannen	In 2015 is een aantal oude bestemmingsplannen geactualiseerd. Nog niet alle plannen vallen binnen de 10 jaars termijn. Met name de planschadeproblematiek binnen de centrumgebieden vormt een knelpunt bij de actualisering, waardoor nog niet alles gereed is.

	Voor het grootste plan, het bestemmingsplan Buitengebied, is in 2015 de inventarisatie nagenoeg gereed gekomen. Medio 2016 wordt dit plan aan de raad aangeboden ter vaststelling
<i>1.4 Waar nodig komen tot herverdeling van woningbouwcontingenten</i>	In september 2015 heeft de raad de regionale woonagenda vastgesteld, waarbij het aantal nog toe te voegen woningen met 10% wordt terug gebracht. Als vervolg daarop is gewerkt aan het 'stoplichtenmodel', waarin dit concreet wordt uitgewerkt. De verwachting is dat de uitkomsten en consequenties in de eerste helft van 2016 met de gemeenteraad kunnen worden besproken
<i>1.5 Binnen de gemeente komen tot een gecoördineerde aanpak van het afstoten van overtollige gemeentelijke accommodaties, gronden en sportcomplexen</i>	In 2015 is gecoördineerd en actief ingezet op het afstoten van overtollige panden en gronden. Voor wat betreft sportcomplexen wordt ingezet op het maximaal benutten van bestaande m ² . De 'Visie op Sportaccommodaties' is niet in 2015 opgepakt maar wordt in 2016 opgesteld. Prioriteit is in 2015 gelegd bij lopende zaken, zoals de realisatie van het zwembad Paasberg en sportpark IJsselweide.

Maatschappelijk effect:	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>De gemeente wil inwoners meer vrijheid in handelen bieden en het aantal voorschriften verminderen</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ Bij renovaties van oude woonwijken meer ruimtelijke kwaliteit mogelijk maken 	
Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<i>1.6 Binnen de bestemmingsplannen rekening houden met flexibiliteit.</i>	<p>De raad heeft in 2015 5 bestemmingsplannen vastgesteld, evenals 4 wijzigingsplannen en 4 projectbesluiten. Bij elk bestemmingsplan is in 2015 gesproken met betrokken uit het gebied. Dat is zowel op individueel niveau als groepsgewijs gebeurd. Zo zijn er in 2015 twee grote bijeenkomsten gehouden over het bestemmingsplan buitengebied die door meer dan 400 personen zijn bezocht.</p> <p>Er is binnen de reikwijdte van de wettelijke mogelijkheden rekening gehouden met de wensen van bewoners.</p>

Naast bovengenoemde resultaten vallen binnen dit programma ook de resultaten van het werk aan wegen, groen, riolering etc. Deze zijn terug te vinden in 2.4 "Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen". De resultaten van de grondexploitaties zijn verwoord in 2.5 "Paragraaf Grondbeleid".

Wat heeft het gekost?

Programma 1 (excl. grondexpl vanaf 2015)	Rekening 2014	Begroot 2015 voor wijziging	Begroot 2015 na wijziging	Gerealiseerd 2015	Afwijking (tov begroot voor wijziging)
Baten	21.210.302	9.169.782	9.324.782	9.857.441	687.659
Lasten	34.837.731	20.725.412	21.149.197	20.329.201	396.211
Saldo	-13.627.429	-11.555.630	-11.824.415	-10.471.760	1.083.870

* Inclusief kapitaallasten en uren: deze veroorzaken voor een belangrijk deel de afwijking. Dit betreffen interne toerekeningen; de uiteindelijke afwijking op deze lasten is terug te vinden in programma 4.

Grondexploitatie	Begroot 2015 voor wijziging	Begroot 2015 na wijziging	Gerealiseerd 2015	Afwijking (tov begroot voor wijziging)
Baten	6.920.683	6.920.683	8.776.911	1.856.228
Lasten	6.920.683	6.920.683	13.315.428	-6.394.745
Saldo	0	0	-4.538.517	-4.538.517

Belangrijkste afwijkingen (zie ook hoofdstuk 8; overzicht baten en lasten):

- *Grondexploitatie (N 4.6 mln, waarvan 105.000 betrekking heeft op reservemutaties)*
Betreft vorming nieuwe verliesvoorzieningen “gevolgen Regionale woonagenda” en bedrijventerreinen, nadelig € 5.337.000. Hiervan is in de begroting 2016 al 3 mln als benodigde verliesvoorziening aangekondigd. Daartegenover staat een voordeel uit vrijval van de bestaande verliesvoorzieningen van totaal 684.000 en herwaardering gronden (positief 10.000). Per saldo betekent dit dat er ruim 4.6 mln uit de Algemene Reserve naar de verliesvoorziening moet. Een uitgebreide toelichting staat in Paragraaf Grondbeleid.
- *Bermen/kabels en leidingen (V 100.000)*
Door de droogte is het onderhoud op de bermen lager dan begroot. Daarnaast zijn er hogere inkomsten door vergoeding voor opengebroken straatwerk door netwerkbeheerders.
- *Verkoop onroerend goed (N 280.000)*
De doelstelling aan inkomsten door verkoop van o.a. gronden, is in 2015 niet gehaald. In 2015 zijn door extra inzet wel een aantal grote verkopen in voorbereiding en zijn de eerste percelen verkocht. Voor 2016 en verder worden hogere inkomsten verwacht.
- *Accommodaties (N 73.000)*
Door leegstand van enkele accommodaties komen er minder huurinkomsten binnen. Daarnaast zijn er extra kosten geweest door afwikkeling van ontruiming van een kraker in een woning.

1.2 Programma 2: Een leefbare gemeente (sociaal domein)

Wat wilden we bereiken?

Algemeen

De gemeente Oude IJsselstreek wil een gemeente zijn waarin elke inwoner zich goed voelt. Een gemeente waar mensen bewust bezig zijn om gezond te blijven, waar mensen in contact staan met elkaar, elkaar helpen en elkaar om hulp durven vragen. Een gemeente waar kinderen en jongeren de kans krijgen om zich te ontwikkelen. Een gemeente waar gekeken wordt naar de mogelijkheden van mensen, waardoor ze kunnen werken en maatschappelijk actief zijn, betaald of onbetaald. Een gemeente waar mensen zich inzetten voor elkaar en voor hun omgeving, waar mensen zoveel mogelijk zelfstandig zijn en zoveel mogelijk zelf de regie voeren. Een gemeente waarin het prettig wonen is en mensen zich betrokken voelen.

Maar ook een gemeente waar een vangnet aanwezig is voor mensen die even, of wat langer, een steuntje in de rug nodig hebben. Waar inwoners weten bij wie ze terecht kunnen als vragen of problemen ze boven het hoofd groeien. Een gemeente waar, wanneer dat nodig is, de juiste hulp of ondersteuning op korte termijn beschikbaar is. Als verbinder versterken we het samenspel tussen professionele zorg en informele zorg. We bieden ondersteuning en hulp die de zorg niet uit handen neemt, maar (tijdelijk) als vangnet fungeert. Inwoners hebben zelf de regie over hun leven en leefomgeving, waarbij ze kunnen rekenen op één Aanspreekpunt die met hen meedenkt en zorgt dat de ondersteuning of hulp in samenhang en als toevoeging op hun eigen kracht wordt ingezet. Als blijkt dat dit niet lukt, dan neemt de gemeente (tijdelijk) de regie over.

Missie/Visie

Sociaal domein:

De gemeente Oude IJsselstreek is een gemeente waar inwoners krachtig zijn, zich goed voelen en zelf maximale regie hebben over hun eigen leven en hun omgeving. Waar de onderlinge betrokkenheid stevig is en iedereen mee kan doen.

Kunst en cultuur:

Het borgen van het rijke culturele aanbod in de gemeente

Maatschappelijke effecten (waar hebben we naar gestreefd?)

- *Een betrokken en leefbare samenleving: Inwoners en buurten zijn actief betrokken bij de samenleving en zetten zich voor anderen in.*
- *Inwoners zijn vitaal en kunnen zich ontwikkelen en ontplooien in een gezonde en stimulerende omgeving.*
- *Inwoners functioneren zo lang mogelijk zelfstandig in de samenleving en participeren met inzet van informele en formele netwerken; noodzakelijke ondersteuning is beschikbaar.*
- *De eigen identiteit en culturele infrastructuur van elke kern is zichtbaar, herkenbaar en mogelijk gemaakt door de inbreng van bewoners uit de kernen, zodat samenlevingskracht optimaal wordt ontwikkeld.*
- *De gemeente is herkenbaar binnen en buiten de regio als een gemeente met een hoog cultureel niveau dat gedragen is door haar gemeenschap.*
- *DRU Industriepark werkt samen en heeft een goed functionerend parkmanagement.*

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Maatschappelijk effect:	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Een betrokken en leefbare samenleving: Inwoners en buurten zijn actief betrokken bij de samenleving en zetten zich voor anderen in.</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ Lokale initiatieven kennen we en faciliteren we waar nodig. ○ Samen met de gemeenteraad geven we opnieuw vorm aan de beleidsthema's die geformuleerd zijn (sociaal domein, verenigingen en voorzieningen (subsidiebeleid) ○ Inwoners weten welke voorzieningen er ten behoeve van het sociaal domein zijn binnen het basisniveau, dan wel weten waar de informatie is te vinden 	
Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
2.1 <i>We bouwen verder aan het wijkgericht werken</i>	In het bestuurlijk overleg Wijkgericht werken van 12 oktober 2015 hebben de convenantpartners geconstateerd dat het experiment als geslaagd mag worden beschouwd. In 2016 gaan we over tot het instellen van wijknetwerken in de hele gemeente. Daarmee houden de wijkteams als formeel instrument binnen het wijkgericht werken op te bestaan.
2.2 <i>We doen ervaring op in de manier waarop we als gemeente initiatieven het beste ondersteunen door middel van experimenten</i>	In 2015 zijn diverse experimenten (elf in totaal) gestart en uitgevoerd. De raad is elk kwartaal geïnformeerd over de voortgang. In het tweede kwartaal van 2016 zal er een evaluatie worden uitgevoerd van die experimenten die langere tijd lopen.
2.3 <i>We krijgen beter inzichtelijk welke inzet er vanuit de samenleving zelf komt en welke bijdrage daarbij van de gemeente nog nodig is.</i>	Hiermee is concreet ervaring opgedaan in de experimenten o.a. bij het wijknetwerk in Silvolde en ook bij het experiment De Verenigers.
2.4 <i>We organiseren één centraal punt waar overzicht is en ondersteuning geboden wordt op het vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning. Dit betekent niet dat we naar één organisatie voor vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning toewerken, maar dat we centraal zicht hebben op het totale speelveld.</i>	De informatie over het vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning is ondergebracht bij het digitaal hulpportaal. Dit is de centrale vindplek van alle voorzieningen die in het basisniveau een plek hebben. Dit is nog niet volledig en wordt in 2016 verder uitgebouwd.
2.5 <i>We zetten in op communicatie richting inwoner in onderlinge samenhang met alle partners in het veld.</i>	In 2015 is regelmatig (meestal maandelijks) de digitale nieuwsbrief onder de naam "Samen voor elkaar" verspreid. (met informatie die voor onze inwoners, cliënten en partners van belang is). Inwoners ontvingen persoonlijk bericht bij wettelijke veranderingen of wijzigingen die hen persoonlijk raakten. Tweewekelijks zijn op de gemeentepagina in de Gelderse post via de pagina 'Samen voor elkaar' actuele onderwerpen over het sociaal domein weergegeven (waarin de vaste rubriek "Mooie Voorbeelden"). Deze wordt doorgeplaatst op de Facebook pagina van de gemeente en wordt vaak geliked en/of gedeeld.

	Daarnaast werd "Oude IJsselstreek Spreekt", in de tweede helft van 2015 operationeel. (Een digitaal vraagpaneel). De uitkomsten van het eerste onderzoek (over mantelzorg en vrijwilligers) zijn in november 2015 gepresenteerd.
2.6 Het digitale portaal en "De Rotonde" werken.	Het digitale portaal hulp.oude-ijsselstreek.nl is sinds 1 januari 2015 in de lucht en wordt voortdurend verder ontwikkeld tot een moderne, gebruiksvriendelijke site waar inwoners makkelijk informatie kunnen vinden over voorzieningen in het basisniveau, die voor iedereen toegankelijk zijn. Dit portaal is de eerste afslag op de rotonde.

Maatschappelijk effect:

- *Inwoners zijn vitaal en kunnen zich ontwikkelen en ontplooiën in een gezonde en stimulerende omgeving*
 - Het aantal gezonde, vitale en zelfredzame inwoners neemt toe, onder andere door preventieve activiteiten met inzet van minimaal 1% van de WMO gelden
 - We stimuleren vitaliteit en gezonde leefstijl door gerichte interventie

Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
2.7 We zetten specifiek in op afname overgewicht, afname alcoholgebruik, meer bewegen en preventie ten aanzien van diabetes en psychisch welbevinden.	In samenwerking met andere gemeenten in de Achterhoek vinden hiervoor allerlei activiteiten plaats onder de noemer 'Achterhoek in beweging'.
2.8 We maken inwoners bewust van de mogelijkheden voor levensloopbestendig wonen door inzet van "Mijn Thuis in Oude IJsselstreek".	'Mijn Thuis' heeft een plek gevonden in het digitale hulpportaal en is daarmee bereikbaar geworden voor alle inwoners. Daarnaast is er foldermateriaal en zijn er verschillende vrijwilligers actief.

Maatschappelijk effect:

- *Inwoners functioneren zo lang mogelijk zelfstandig in de samenleving en participeren met inzet van informele en formele netwerken; noodzakelijke ondersteuning is beschikbaar.*
 - Het team van Aanspreekpunten is aan de slag
 - Het samenspel tussen professionele zorg en informele zorg is versterkt, waarbij de professionele zorg dienend is aan het informele netwerk en de ondersteuning geboden wordt op basis van behoud van regie door de inwoner.
 - Verder uitvoeren van experimenten op basis van de vraag en behoefte uit de samenleving.
 - Aansluiting/omvorming van de bestaande loketten (zorgloket, CJG, voorportaal Schulddienstverlening) op "De Rotonde" en de Aanspreekpunten.

Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
2.9 Het team van Aanspreekpunten is aan de slag.	Het team Aanspreekpunten bestaat uit 14 personen en zij hebben ervaring vanuit diverse achtergronden (op het gebied van Wmo en Jeugdhulp). De Aanspreekpunten zijn degenen die de toegang tot zorg afgeven. De digitale verwerking van vraag en plan heeft ernstige vertraging gehad door late en onvolledige oplevering van het elektronisch dossier. Ook stagneerde de technische inrichting (landelijk) van gegevensuitwisseling (factuurstromen, opdrachtverkeer aan leveranciers, betalingen via het SVB, enz.), waardoor de Aanspreekpunten niet optimaal konden werken. In 2016 is er nog de nodige inzet nodig om dit op te lossen.

<p>2.10 <i>Het samenspel tussen professionele zorg en informele zorg is versterkt, waarbij de professionele zorg dienend is aan het informele netwerk en de ondersteuning geboden wordt op basis van behoud van regie door de inwoner.</i></p>	<p>Met de partijen in het basisniveau, zoals maatschappelijk werk en sociaal werk, wordt hiermee ervaring opgedaan.</p>
<p>2.11 <i>Verder uitvoeren van experimenten op basis van de vraag en behoefte uit de samenleving</i></p>	<p>In 2015 zijn diverse experimenten gestart. In het tweede kwartaal van 2016 zal er een evaluatie worden uitgevoerd van die experimenten die langere tijd lopen.</p>
<p>2.12 <i>Aansluiting/omvorming van de bestaande loketten (zorgloket, CJG, voorportaal Schulddienstverlening) op "De Rotonde" en de Aanspreekpunten</i></p>	<p>Het plan van aanpak voor het verbinden van de verschillende loketten, inclusief het werkproces, de interne en externe verbindingen, en de samenwerking met wijkverpleegkundigen is gereed. Er wordt nu gaandeweg steeds beter gewerkt conform het plan. Daarnaast hebben mensen met overgangsrecht (een indicatie die is afgegeven voor 1 januari 2015) bij de Aanspreekpunten een keukentafelgesprek om hun ondersteuningsvraag te bespreken.</p>
<p>2.13 <i>In 2015 wordt de Tijdelijke Werkorganisatie voor de participatiewet gerealiseerd en is operationeel.</i></p>	<p>De Tijdelijke Werkorganisatie was een tussenvorm op weg naar een volledige fusie van de afdeling Werk en Inkomen gemeente Doetinchem, Wedeo en het Oude IJsselstreekse deel van het ISWI. In de praktijk bleek de Tijdelijke Werkorganisatie als werkvorm niet wenselijk. Op diverse terreinen werd wel samengewerkt en daar waar dit kon is de samenwerking geïntensiveerd zodat de Participatiewet vanaf 1-1-2016 in gezamenlijkheid uitgevoerd kan worden.</p> <p>De fusie is succesvol. Per 1 januari 2016 is Laborijn een feit.</p>
<p>2.14 <i>We stimuleren de participatie van niet-werkenden op de arbeidsmarkt en we bieden werkervaring aan mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt.</i></p>	<p>Het stimuleren van de participatie van niet-werkenden en het bieden van werkervaring was een constant speerpunt in het handelen van het ISWI en Wedeo.</p> <p>Er zijn concrete samenwerkingsafspraken gemaakt tussen het ISWI en de afdeling Economische Zaken van de gemeente, om het netwerk met werkgevers open te stellen voor de medewerkers van het ISWI. Daarnaast zijn de eerste samenwerkingsprojecten concreet vormgegeven. Vanuit een integrale benadering wordt werkgevers die met een hulpvraag naar de gemeente komen, gevraagd een bijdrage te leveren bij het naar werk begeleiden van bijstandsgerechtigden.</p> <p>In het eerste kwartaal 2015 is gestart met het experiment De Ontmoeting. Dit experiment heeft tot doel om hulpvragen vanuit maatschappelijke (vrijwilligers)organisatie en individuele burgers, te combineren met talenten van mensen met een gemeentelijke uitkering die tijdelijk vrijgesteld zijn van de arbeidsverplichting. Op dit moment verrichten 15 mensen zonder een arbeidsverplichting, vrijwilligerswerk.</p>

<p>2.15 <i>Het armoedebeleid geven we opnieuw vorm, waarbij we aansluiten bij de transformatie en transitie (zie ook onder doelstelling 2).</i></p>	<p>In april 2015 is een raadsavond georganiseerd waarbij met professionals en ervaringsdeskundigen gesproken is over armoede en wat dat betekent. Dit heeft geleid tot verschillende activiteiten o.a. tot een vereenvoudiging van formulieren waarmee aanspraak kan worden gedaan op bepaalde regelingen. Overleg met de ervaringsdeskundigen wordt in 2016 voortgezet om het armoedebeleid verder te verbeteren.</p>
<p>2.16 <i>We hebben zicht op de doelgroepen en de voorzieningen en hulp waar ze gebruik van maken.</i></p>	<p>Via de werkwijze van de Aanspreekpunten krijgen we steeds meer zicht op de doelgroepen en de voorzieningen. We kunnen een eerste aanzet geven waar de meeste vragen vandaan komen en tot welke doelgroep ze behoren. Dit vormt de basis voor beleid en concrete maatregelen om de transformatie te bewerkstelligen.</p>
<p>2.17 <i>We ontwikkelen een meetinstrument om de effecten/resultaten van ons beleid te kunnen monitoren.</i></p>	<p>In 2015 is veel energie gestoken in het op orde krijgen van data en systemen. Voor de raad is een kwartaalmonitor ontwikkeld en bij de presentatie van de cijfers over 2015 zal ook een 'dashboard' zijn ontwikkeld.</p>
<p>2.18 <i>We zoeken door inzet van experimenten de ruimte om te komen tot gerichte inzet van zorg op basis van de vraag van de inwoner en passend binnen de leidende principes.</i></p>	<p>In 2015 zijn elf experimenten gestart en uitgevoerd. Deze experimenten lopen in 2016 door.</p>
<p>2.19 <i>We bevorderen initiatieven vanuit de samenleving, uit de kernen, die er voor zorgen dat de rijke culturele identiteit blijft behouden en verder wordt ontwikkeld</i></p>	<p>Het centrumplan Silvolde is één van de leefbaarheidsinitiatieven die tot stand is gekomen en bijdraagt aan de versterking van de culturele identiteit.</p>

Maatschappelijk effect:

- *De eigen identiteit en culturele infrastructuur van elke kern is zichtbaar, herkenbaar en mogelijk gemaakt door de inbreng van bewoners uit de kernen, zodat samenlevingskracht optimaal wordt ontwikkeld.*

Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<p>2.20 <i>We bevorderen en stimuleren de samenwerking tussen gemeente, samenleving en andere partijen om de economische belangen van cultuur zichtbaar te maken</i></p>	<p>De Achterhoekse gemeenten hebben de handen ineengeslagen om te onderzoeken hoe cultuur en erfgoed in de Achterhoek beter kan worden uitgedragen waardoor het meer gaat renderen. Aan Bureau Buiten is de opdracht gegeven om de volgende vragen te beantwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe kunnen we ons erfgoed in stand houden en tegelijkertijd optimaler inzetten voor onze eigen leefomgeving en de vrijetijdseconomie? • Hoe kunnen we de identiteit van de Achterhoek en cultuurevenementen behouden en gebruiken voor economische ontwikkeling? • Hoe kunnen we de beleving vergroten, bijv. door evenementen te koppelen aan historie? • Hoe kunnen we het rendement van ons cultureel erfgoed verhogen?

2.21 We bevorderen en stimuleren de samenwerking tussen de partijen op het DRU Industriepark (bedrijven en samenleving).	De drie grote partijen op het DRU Industriepark hebben een convenant opgesteld dat begin 2015 door hen en door de gemeente is ondertekend. Dit is de basis voor een verdergaande samenwerking. In het convenant is ook vastgelegd dat de overige partijen en bewoners blijvend betrokken worden.
--	--

Wat heeft het gekost?

Programma 2	Rekening 2014	Begroot 2015 voor wijziging	Begroot 2015 na wijziging	Gerealiseerd 2015	Afwijking (tov begroot voor wijziging)
Baten	1.141.336	14.035.761	8.622.116	9.238.372	-4.797.390
Lasten	10.875.076	44.955.260	46.895.146	43.454.521	1.500.739
Saldo	-9.733.740	-30.919.499	-38.273.030	-34.216.150	-3.296.651

* Inclusief kapitaallasten en uren: deze veroorzaken voor een belangrijk deel de afwijking. Dit betreffen interne toerekeningen; de uiteindelijke afwijking op deze lasten is terug te vinden in programma 4.

Toelichting op resultaat en bestemming decentralisaties (V 3.3 mln)

Het financieel resultaat 2015 op het sociaal domein is positief. Dit sluit overigens aan bij het gemiddelde landelijke beeld. De overschotten over 2015 betreffen met name jeugdzorg en voormalige awbz-taken. Daarnaast bleken de kosten de experimenten niet begroot. In 2015 hebben we ons vanuit ongewisheid met betrekking tot vraagontwikkeling en onbekendheid met het aantal cliënten primair gericht op het doelmatig realiseren van de decentralisaties en daarbij gebruik gemaakt van korte termijn oplossingen en inhuur van externen. De verslagperiode is benut om ervaring op te doen met – voor de gemeente - ‘nieuwe takken van sport’ en zo veel mogelijk te leren. Daardoor is er zicht ontstaan op wat nodig is binnen het sociaal domein: er is voldoende reden te waken voor optimisme en voortijdige conclusies. Nog wekelijks sturen leveranciers nieuwe dossiers (en facturen) die betrekking hebben op 2015. Deze nakomende kosten over het jaar 2015 worden apart inzichtelijk gemaakt en zullen worden betaald uit de reserve sociaal domein.

De tijdelijke vraaguitval wordt o.a. veroorzaakt door dat inwoners door alle veranderingen (nog) niet altijd de goede weg weten te vinden. Daarnaast wordt minder zorg aangevraagd vanwege alle geluiden in de media als zou er geen of veel minder zorgtoewijzing meer mogelijk zijn. Ook de verhoging van eigen bijdragen hebben een dempend effect op de vraag naar zorg of ondersteuning. Verder heeft een vertraging in het behandelen van aanvragen tot aan de uiterste grens van de wettelijke termijnen (wegens tekort aan capaciteit, competenties en ICT) uitstel van zorg, behandeling en begeleiding tot gevolg gehad. Dit uitstel kan leiden tot verzwaarde aanvragen in de toekomst.

Ingediende aanvragen zijn vanuit de gemeente beoordeeld op basis van de bedoelingen van de decentralisaties en de door de raad vastgestelde leidende principes. De noodzaak van het stimuleren van een beweging richting het meer nemen van eigen verantwoordelijkheid door burgers is daarbij van belang. De verschuiving naar meer zelf- en samenredzaamheid van inwoners is ook van belang gegeven de reeds doorgevoerde en al aangezegde budgetkorting door de rijksoverheid.

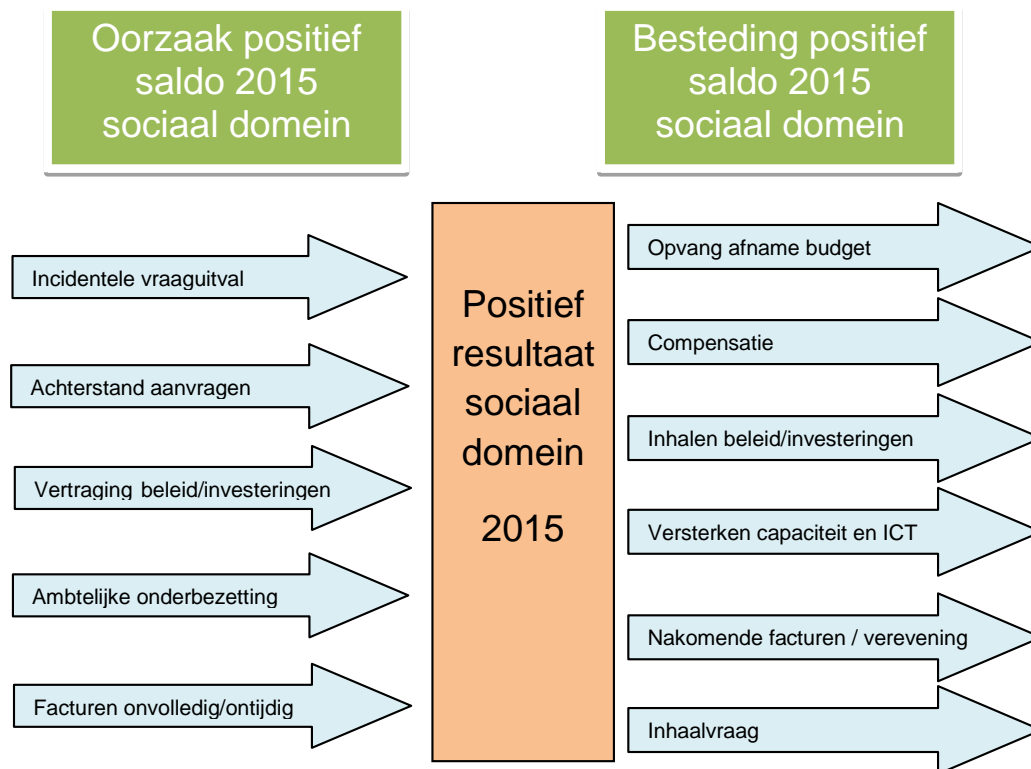
Het resultaat van dit alles is dat in het eerste jaar na de transitie minder zorg, ondersteuning en hulp is ingezet dan begroot.

Terughoudendheid bij toewijzing van hulp, zorg en begeleiding heeft in den lande geleid tot meerdere rechtszaken tussen burgers en organisaties enerzijds en gemeenten anderzijds. Met de aldus verkregen juridische uitspraken wordt steeds duidelijker hoe de verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheid en burgers ligt. In meerdere gevallen hebben de betrokken gemeenten ingezette besparingen ongedaan moeten maken. Het lastige daarbij is dat de rijksoverheid grote budgetkorting doorvoert en tegelijkertijd kosteneffectieve oplossingen (zoals bijvoorbeeld bepaalde vormen van huishoudelijke hulp) verbiedt.

In Oude IJsselstreek zijn het aantal bezwaren van 26 in 2014 naar 35 in 2015 gegaan. In 2014 zijn 8 bezwaren behandeld door de Commissie bezwaarschriften en is er 1 gegrond verklaard, er is in dat jaar geen beroep ingesteld. In 2015 zijn er 10 bezwaren door Commissie bezwaarschriften behandeld en zijn er 2 gegrond verklaard, er is 1x beroep ingesteld.

De 'voorsprong op de vraag' (tijdelijke vraaguitval) resulteert over 2015 in een positief resultaat, maar de ervaring leert dat *deze vorm en omvang van vraaguitval slechts van tijdelijke aard* is. De inhoudelijke opgaven en risico's van budgetoverschrijding in het sociaal domein zijn de komende jaren dan ook onverminderd groot te noemen. Wij dienen onze inwoners in de eerste plaats van dienst te zijn met essentiële zorg, hulp en ondersteuning. Dat aanbod moet de komende jaren worden uitgevoerd met verder (sterk) krimpemde budgetten. Voor toekomstbestendige zorg is van essentieel belang dat de vraag beheersbaar kan worden gehouden. Duidelijk is dat met minder middelen en de bekende 'kaasschaafmethode' (meer van hetzelfde voor wat uitgeknepen condities) niet langer tegemoet gekomen kan worden aan de prestatie-eisen. Het moet anders en het vergt creativiteit, lef, tijd, geld en capaciteit om dat te realiseren. Die transformatie-uitdaging gaan we vol overtuiging en met vertrouwen aan, maar de kans op succes is met name afhankelijk van juiste, voldoende en adequaat in te zetten hulpbronnen. Dan moet ons beleid samenhangend en consistent zijn. Met het positieve financiële resultaat van 2015 kunnen binnen het sociale domein grotendeels de achterstanden worden weggewerkt, de vertraging ingelopen, de tegenvallers opgevangen en de voorgenomen interventies gerealiseerd. Incidentele middelen worden daarmee ook ingezet voor vooral eenmalige problemen. In de voorjaarsnota wordt een en ander nader uitgewerkt.

In schema:

De raad heeft de opdracht gegeven het sociaal domein, de decentralisaties kostenneutraal uit te voeren. In het Beleidsplan 'Samen, voor elkaar' (september 2014) wordt dit als volgt verwoord:

"De gemeente ontvangt vanuit het rijk middelen voor het sociaal domein. Deze middelen worden hier ook voor ingezet. *Geld vanuit dit budget vloeit niet naar andere domeinen.* Tegelijkertijd streven we in de uitvoering naar budgetneutraliteit; de uitgaven en inkomsten zijn in evenwicht."

In coalitieakkoord van 6 november 2015 wordt dit herhaald:

"Met de decentralisaties zijn de gemeenten in de positie gekomen om de verschillende instrumenten op het sociaal domein effectief en efficiënt samenhangend in te zetten zijn. Iedereen heeft daarbij zijn eigen verantwoordelijkheid. Goed inkoopbeleid hoort daarbij. Daarbij kunnen we leren van anderen. We zullen binnen de bestaande budgetten tot goede oplossingen moeten komen. De kwaliteit van de zorg vormt de basis voor het vinden van goede oplossingen voor de financiën."

Toelichting belangrijkste afwijkingen realisatie 2015 versus begroting 2015

- Thema 1 'Opvoeden, leren en ontwikkeling': incidentele hogere inkomsten door een bijdrage van de gemeente Apeldoorn voor het Joyteam (V 30.000).
- Thema 2 'Werken, verdienen en uitgeven': IAU, Incidenteel ontvangen rijksbijdrage ter compensatie van hogere uitkeringslasten ISWI (V 455.000); BUIG, uitkeringen ISWI (N 46.000); frictiekosten i.v.m. de fusie Laborijn (N 237.000); bijzondere bijstand (N 184.000); schulddienstverlening (N 41.500); Klijnsmagelden (V 140.000).
- Thema 3 'Samenleven en meedoen': wijk gericht werken (V 37.500), coördinatie vrijwillige thuiszorg/mantelzorg (N 37.000).
- Thema 6 'Verzorgen, verplegen en verhelpen': afwijkingen in de algemene uitkering (N 262.000); Wmo nieuw waaronder mantelzorgondersteuning, Wtcg en extramuralisering (V 1.5 mln); huishoudelijke hulp toelage (V 181.000); hulp bij het huishouden (V 270.000); woon- en leefvoorzieningen (V 95.000); jeugd (V 1.2 mln); basismobiliteit (N 42.000).
- Op basis van nieuwe wetgeving en in lijn met de bedoeling van de transities zijn nieuwe toekenningen afgegeven. Naast de eerder omschreven oorzaken met betrekking tot de vraagontwikkeling ten aanzien van gemeentelijke voorzieningen vinden inwoners samen en alleen in toenemende mate oplossingen.
- Thema 7 Algemeen en uitvoering: experimenten (N 435.200). Hiervoor is in de begroting geen afgezonderd bedrag opgenomen.

1.3 Programma 3: De werkende gemeente

Wat wilden we bereiken?

Algemeen

We willen als gemeente de economische ontwikkeling en het ondernemerschap versterken. Ten behoeve van versterking van de werkgelegenheid beogen we meer afstemming van het onderwijs op de arbeidsmarkt.

Missie/Visie

De gemeente(Overheid) bevordert in samenwerking met Ondernemers en maatschappelijke organisaties (de 3 O's) de economische ontwikkeling en het ondernemerschap door versterking van innovatie, passend onderwijs, duurzaamheid, bereikbaarheid en maakindustrie. De gemeente Oude IJsselstreek wil op deze terreinen een kwaliteitsslag maken. Het is hierbij blijvend belangrijk dat de arbeidsmarkt en het onderwijs goed aansluiten bij de huidige en toekomstige werkgelegenheid. We willen een netwerk van partijen rondom deze thema's faciliteren. Dit netwerk beperkt zich niet tot Nederland, maar omvat ook Duitsland, waar veel kansen liggen voor onze gemeente.

Maatschappelijke effecten (waar hebben we naar gestreefd?)

- Ondernemers en bedrijven werken samen aan een beter en economisch florerende regio Achterhoek
- Meer uitnutten van recreatieve en toeristisch potentieel en inpassing verbrede landbouw; economisch vitaal en leefbaar platteland
- Concrete samenwerking met Duitsland op het gebied van economie, toerisme, onderwijs en bereikbaarheid. Aansluiten op Interreg V programma
- De gemeente faciliteert maatschappelijke initiatieven ter verbetering van de lokale economie
- Duurzaamheid en energietransitie is een belangrijke impuls voor de economische ontwikkeling in onze gemeente
- De ecologische (milieukundige) effecten van het stijgende CO2 gehalte in de atmosfeer worden aan de basis bestreden
- Een vitale samenleving en flexibele arbeidsmarkt met goed geëquipeerde arbeidskrachten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Maatschappelijk effect:	
<ul style="list-style-type: none"> • Ondernemers en bedrijven werken samen aan een beter en economisch florerende regio Achterhoek 	
Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<p>3.1 Doorontwikkelen van de bedrijvenparken en aansturen op gezamenlijke benutting. Gezamenlijke verantwoordelijkheid bevorderen.</p>	<p>De herontwikkeling van Akkermansweide is in 2015 in volle gang gezet. We stimuleren de ondernemers het aanzicht van hun bedrijf te verbeteren middels een subsidieregeling. Daarnaast onderzoeken we gezamenlijk naar mogelijkheden om onze bedrijven(-terreinen) toekomstbestendig te maken. Onder andere op Akkermansweide ondersteunen we een parkmanagementinitiatief van ondernemers en is de mogelijkheid van reclamebelasting, op verzoek van ondernemers, onderzocht.</p> <p>Samen met IBOIJ en VIV is het traject om te komen tot KVO-B (Keurmerk veilig ondernemen) weer opgepakt rondom de bedrijventerreinen IJsselweide, De Rieze en De Hofskamp.</p>
<p>3.2 Frequent afstemming zoeken met industriële kringen en ontwikkelingen bedrijven</p>	<p>Er heeft structureel overleg plaatsgevonden met VIV, IBOIJ en de ondernemersverenigingen.</p>

<p><i>monitoren.</i></p>	<p>De gebiedsmakelaar bedrijven heeft een structureel overleg gevoerd, 8 wekelijks, met zowel IBOIJ als VIV. Twee keer per jaar is er een bestuurlijk overleg geweest met het college en IBOIJ en VIV.</p> <p>In 2015 is twee keer een ondernemersplatform met de winkeliersverenigingen georganiseerd. Met de marktadviescommissie is er een tweejaarlijks overleg.</p> <p>Gemiddeld twee keer per maand heeft er een bedrijfsbezoek met het college plaatsgevonden. Individueel vonden regelmatig gesprekken met diverse bedrijven plaats.</p>
<p><i>3.3 Door middel van het etaleren van innovatieve ontwikkelingen (lokaal en regionaal) positieve vestigingsfactoren industrie benadrukken.</i></p>	<p>Wij hebben een bijdrage geleverd aan/geparticipeerd in:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de techniekdag (als onderdeel van het innovatiefestival) die in 2015 in Uift plaats heeft gevonden. 2. het erfgoed festival 2015 'Gemaakt in Gelderland', in samenhang met het industrieel erfgoed. 3. het Achterhoekse ondernemersfestival 2015 op de 'Vijverberg' ter bevordering van jong ondernemerschap en profilering van Achterhoekse bedrijven. 4. de "Marktdag aanbesteden" op 1 oktober 2015 ten behoeve van het vergroten van de bekendheid voor regionale ondernemers met betrekking tot inkoop bij de overheid. 5. de Talententuin bij ICER met André Kuipers op 27 november. (Achterhoekse jonge talenten verbinden met de mooie (innovatieve) bedrijven en organisaties uit de Achterhoek.) 6. het verder werken aan promotie voor de West Achterhoek. Onder andere in Amsterdam op de beurs 'Provada' om de bedrijventerreinen A18 en DocksNLD in het bijzonder en de Achterhoek West in het algemeen op de kaart te zetten.
<p><i>3.4 Met kennisinstellingen (HAN en Graafschapcollege) en ondernemers zoeken naar flexibel onderwijsaanbod om benodigde kennis tijdig te kunnen benutten voor het arbeidspotentieel. Bewustwording toenemende inzet van de flexibele arbeidsschil.</i></p>	<p>We hebben de industriële kringen gestimuleerd om deel te nemen aan de bijeenkomst „Speed-Dating: Unternehmen treffen Studierende“ in mei en oktober 2015 van Hochschule Rhein-Waal om ondernemers in verbinding te brengen met afstuderenden. (Mogelijkheid voor ondernemers om grensoverschrijdend te verbinden met stagiairs en studenten.) We droegen bij aan regionale projecten om de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt te verbeteren en ondersteunden kleinschalige initiatieven om werkzoekenden, door het bieden van gerichte opleidingen, weer naar werk te begeleiden.</p>
<p><i>3.5 Samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en de provincie Gelderland onderzoeken we de mogelijkheden van het realiseren van een "Groen Kenniscentrum" Doel van het centrum is om "groene" kennis te delen met de verschillende partijen in de gemeente en samen tot innovaties te komen.</i></p>	<p>Dit heeft geresulteerd in plannen voor Cittaslow. De Cittaslow audit heeft plaatsgevonden eind 2015. Er is een kwartiermakergroep gevormd door ondernemers en organisaties die met dit concept aan de slag willen.</p> <p>Daarnaast initieerde Stichting ICER contacten met opleidingsinstellingen en instellingen die zich met 'groene' ontwikkelingen bezig houden.</p>
<p><i>3.6 Breedband faciliteren voor het buitengebied, ondernemers en lokale inwoners.</i></p>	<p>Sinds 2014 participeert de gemeente in het project voor de aanleg en exploitatie van een breedbandnetwerk in het buitengebied van de Regio Achterhoek, samen met de provincie Gelderland, Aalten, Bronckhorst, Berkelland, Doesburg, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre en Winterswijk deel. Vanaf 2016 zal Zutphen ook aansluiten.</p>

	Na een voorspoedige start is gebleken dat de regels belemmeringen oproepen. Brussel geeft voorschriften voor overheden die steun willen geven. De gemeenten werken in 2016 verder aan marktconforme mogelijkheden. De markt is inmiddels in beweging gekomen. Een harde datum voor de start van de aanleg in de gemeente Oude IJsselstreek is nog niet te geven. Doelstelling is om in 2019 het buitengebied van de Achterhoek te hebben voorzien van snel internet.
--	--

Maatschappelijk effect:	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Meer uitnutten van recreatieve en toeristisch potentieel en inpassing verbrede landbouw; economisch vitaal en leefbaar platteland</i> 	
Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<i>3.7 We ontwikkelen en participeren in het creëren van nieuwe toeristische trekkers en concepten zoals de zogenaamde ‘parels’ als onderdeel van het rivierenconcept in de Achterhoek.</i>	Dit gebeurde volop in de vorm van het promoten van fietspaden, recreatievaart, Engbergen, DRU, etc.
<i>3.8 We stimuleren het verbinden van meerdere aanbieders vrijetijdseconomie tot samenhangende arrangementen</i>	Per 1 mei 2015 is de regiocoördinator gestart die vanuit Stichting Achterhoek Toerisme met ondernemers en maatschappelijke organisaties toeristische arrangementen verder ontwikkelt en ervoor zorgt dat ons aanbod regionaal wordt vermarkt.
<i>3.9 We stimuleren en ondersteunen lokale toeristische en recreatieve organisaties op weg naar financiële zelfstandigheid.</i>	Ondermeer met de VVV-OIJ is dit traject ingezet.
<i>3.10 De Achterhoek wordt LeaderRegio. Hierdoor komen via de provincie Gelderland Europese subsidiemiddelen beschikbaar (tijdvak 2015-2022) voor de uitvoering van projecten die bijdragen aan een economisch vitale en leefbare plattelandsregio</i>	De LEADER status is inmiddels verleend aan de Achterhoek. Het college heeft in de zomer van 2015 bij brief aangegeven een voorbehoud te maken wat onze medefinanciering betreft gezien onze financiële situatie. Wij hebben in de begroting voor 2016 en voor de daaropvolgende jaren geen middelen gereserveerd voor cofinanciering van LEADER projecten. Mochten zulke initiatieven zich voordoen dan kijken wij of er binnen bestaande budgetten middelen beschikbaar zijn voor cofinanciering.
<i>3.11 Het recreatief-utilitaire fietspad Engbergseweg-Ziegenbeek vraagt om een aantal kostbare verkeersaanpassingen. Grondposities van Engbergen tot aan de Terborgseweg zijn binnen het kavelruilproces Engbergen-Voorst aangekocht.</i>	Het fietspad vanaf de A-Strang tot aan de Terborgseweg is medio 2015 in gebruik genomen. I.v.m. obstakels in de grondverwerving is besloten het fietspad vanaf de Terborgseweg niet langs de Ziegenbeek, maar langs de Keizersbeek te gaan leggen. Stichting Kerkepaden Sinderen heeft het fietspad onlangs opgeleverd.
<i>3.12 We voeren samen met de partners het lokaal toeristisch recreatief ontwikkelingsplan (TROP) uit. IJzer is het hoofdthema binnen ons TROP. Het DRU Industripark is opgenomen in de route Spannende Gelderse Geschiedenis en is het begin en eindpunt geworden voor de hele Achterhoek. Op dit moment is</i>	DRU Industripark is officieel ERIH-Knooppunt geworden. Ook het ERIH-onderzoek is gereed. De Euregio is met betrokken partners in overleg over de uitvoering van het plan. Uitvoering is afhankelijk van draagvlak in de grensregio.

<i>een grensoverschrijdend onderzoek gaande naar het ontwikkelen van een industrieel-historische route (ERIH, European Route industrial Heritage).</i>	
<i>3.13 Binnen het Gebiedsproces Baaksebeek-Veengoot bespreken we de mogelijkheden om toeristische ontwikkeling van 't Venne in een groter geheel op te pakken.</i>	Medio 2015 zou er een integrale gebiedsuitwerking liggen. Voor de onderbouwing van de visie zijn aanvullende onderzoeken opgestart. Een en ander vraagt meer tijd dan voorzien. Voor het eind van 2016 moet de visie zijn afgerond. Toeristische ontwikkeling maakt hiervan onderdeel uit.
<i>3.14 Wij versterken de recreatieve infrastructuur, door voorzieningen als fiets-, wandel- en ruiterspaden aan te leggen. Wij streven naar doorgaande netwerken. Hierbij hebben we specifiek aandacht voor het (verder) realiseren van het fietspad Doesburg – Bocholt.</i>	Bebording van het Achterhoeks Wandelnetwerk is in onze gemeente geplaatst. Bebording fietspad Doesburg-Bocholt wordt door StAT uitgevoerd. Knelpunten doen zich nog voor rond Terborg en Silvolde. Daarnaast is door StAT begonnen met de aanleg van het wandelroutenetwerk in onze gemeente.
<i>3.15 Verbetering van de bewegwijzering van routes is een aandachtspunt. We starten in de 2^e helft 2015 met de aanleg van de padenstructuur van Engbergen richting van Hal en 't Lohr.</i>	Zie boven. De padenstructuur rond Engbergen is nu aangelegd. Er wordt inmiddels volop gebruik van gemaakt.

Maatschappelijk effect:	
<ul style="list-style-type: none"> Concrete samenwerking met Duitsland op het gebied van economie, toerisme, onderwijs en bereikbaarheid. Aansluiten op Interreg V programma 	
Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<i>3.16 Met de Duitse grensgemeenten komt een verdere uitwerking en concretisering van economische samenwerking. Sport vormt een belangrijke verbinding in de te ontwikkelen plannen.</i>	Met name met Bocholt zijn meerdere initiatieven besproken. Deze worden in 2016 verder uitgewerkt.
<i>3.17 De bereikbaarheid tussen de Achterhoek en Emmerich/Kleve wordt waar mogelijk vergroot.</i>	Het onderzoek naar de grensoverschrijdende busverbinding tussen Doetinchem en Kleve is afgerond. De gemeente heeft op dit moment geen aanleiding om nieuw beleid te ontwikkelen.
<i>3.18 Wonen en werken in het grensgebied stimuleren we in samenwerking met de ondernemers.</i>	De gemeente Oude IJsselstreek heeft samen met de gemeente Bocholt in 2015 een INTERREG subsidie aanvraag voorbereid voor het opzetten van een gemeenschappelijk Nederlands-Duits Netwerkburo voor ondernemers aan weerszijden van de grens. De projectaanvraag wordt in 2016 ingediend bij de Euregio.
<i>3.19 Het bevorderen van de sociale cohesie in het grensgebied is een speciaal aandachtsgedebied vanuit Interreg V. Hierbij speelt ook de zorg en het onderwijs een grote rol.</i>	Hier is in 2015 aandacht aan besteed vanuit verschillende initiatieven. Zo is op meerdere basisscholen Duitse les aangeboden aan kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar. Ook zijn er onderlinge uitwisselingen van medewerkers tussen organisaties aan weerszijden van de grens gerealiseerd.
<i>3.20 Wij werken mee aan de verdere voorbereiding van de verbetering van de N18/A18.</i>	Op regionaal niveau is dit opgepakt, wij dragen hieraan bij. Half september is een start gemaakt met de uitvoering.

3.21 <i>Wij werken mee aan een zo gunstig mogelijke ligging van de nieuwe afrit aan de A3 bij Netterden.</i>	Wij zijn betrokken bij dit proces.
3.22 <i>Wij zetten ons in voor een verdubbeling van de spoorlijn Arnhem-Winterswijk.</i>	Dit is in regionaal verband opgepakt, wij dragen hieraan bij.

Maatschappelijk effect:

- *De gemeente faciliteert maatschappelijke initiatieven ter verbetering van de lokale economie*

Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
3.23 <i>In nauwe samenspraak met inwoners tot afstemming komen van ondernemersactiviteiten cq middenstand in de diverse kernen.</i>	Op Achterhoekse schaal is een Afsprakenkader Detailhandel ontwikkeld. Besluitvorming is in voorbereiding. De volgende stap is om met ondernemers binnen dit kader tot een passende invulling op kernniveau te komen. Besluitvorming van de detailhandelsvisie voor onze gemeente is naar 2016 verplaatst.
3.24 <i>We bevorderen de leefbaarheid en voorkomen leegstand.</i>	Initiatieven zoals 'Ijzersterk Ondernemen' en 'Ulft 2020' zijn met steun van de gemeente (financieel en facilitair) van de grond gekomen. Het Klooster is nu voor bijna 100% gevuld met nieuwe huurders, startende ondernemers. Met name in Ulft zien we mede hierdoor een afname in het aantal leegstaande winkelpanden. Op dit moment lopen er meerdere initiatieven uit de samenleving om leegstaande panden een nieuwe bestemming te geven in het centrum van Ulft. Onze rol daarin is het meedenken wat de mogelijkheden daarin zijn.
3.25 <i>Initiatieven vanuit de inwoners cq bedrijven op haar merites beoordelen. Procesplanning vanuit ruimtelijke ordening opzetten en blauwdruk planning voorkomen.</i>	Wij begeleiden en volgen de processen van inwoners- en ondernemersinitiatieven, waarbij de gemeente betrokken wordt en stimuleren het zoeken naar mogelijkheden om initiatieven tot stand te brengen. Een mooi voorbeeld is het in beheer geven van het pand 't Klooster aan de Stichting Ijzersterk Ondernemen, waarin de drie O's samenwerken (overheid, maatschappelijke organisaties en ondernemers). Een ander voorbeeld is het stimuleren van initiatieven naar samenhangende mobiliteitsvoorzieningen, zoals gezamenlijk opgepakt in de regio via het proces basismobiliteit. Een van de concrete projecten daarbinnen is de pilot dorpsauto. Deze is in april 2016 van start gegaan.
3.26 <i>We stimuleren participatie van inwoners en bedrijven in financieel opzicht en hanteren co-financiering. We streven naar win-win situaties.</i>	In toenemende mate worden initiatieven uit de samenleving gezamenlijk met die partijen ontwikkeld en uitgevoerd. Het Keurmerk Veilig Ondernemen is daarvan al jarenlang een voorbeeld. De projecten IkStartSmart en IkGroeiSmart, waarbij startende ondernemers ondersteund worden bij de start van hun bedrijf, dragen hieraan bij. We denken mee inzake arbeidsparticipatie voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met de collega's van het sociaal domein. Er is een werkgroep opgericht met deelnemers vanuit EZ en Laborijn om elkaar daarin te vinden.

Maatschappelijk effect:

- *Duurzaamheid en energietransitie is een belangrijke impuls voor de economische ontwikkeling in onze gemeente*
- *De ecologische (milieukundige) effecten van het stijgende CO2 gehalte in de atmosfeer worden aan de basis bestreden*

Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<p>3.27 <i>Samenwerken met en faciliteren van de AGEM . Om een energieneutrale Achterhoek te realiseren is de AGEM actief in de levering, de opwekking en besparingen van energie. De gemeenten in de regio en de AGEM werken nauw samen om dit doel te halen. Indien mogelijk als gemeente energie inkopen bij de AGEM. Begeleiden van de voortgang van de twee windenergieprojecten in de gemeente (Den Tol en BAM). Het opgesteld vermogen van de twee parken in onze gemeente is 36 MW. Hierbij wordt ingezet op participatiemogelijkheden van omwonenden.</i></p>	<p>In de najaar van 2015 is de BAM /YARD begonnen met bouwen van 6 molens waarvan 4 in onze gemeente. Omwonenden (en overige mensen) hebben de mogelijkheid gehad om mee te investeren in het park (6% rente voor omwonenden). Het mee-investeren in de molens was succesvol. Het bestemmingsplan van het tweede windpark 'Den Tol' is door de Raad van State vernietigd. De initiatiefnemers zijn samen met de gemeente bezig met de knelpunten aan te passen en een nieuw plan bestemmingsplan te maken.</p> <p>De Achterhoekse gemeenten gaan gezamenlijk energie inkopen bij de AGEM per 1-1-2018.</p> <p>De AGEM heeft een meerjarenstrategie vastgesteld eind 2015. In dit document wordt de focus van de activiteiten verschoven van energieleverancier (klantenwerving) naar projectbegeleider (voor lokaal opwekken van energie).</p>
<p>3.28 <i>De gemeente wil initiatieven voor gebruik van zonne-energie faciliteren. Dit gebeurt in samenwerking met andere partijen. Voorbeelden zijn het stimuleren van zonnepanelen bij particulieren, de vervanging van astbestdaken door zonnedaken en de realisatie van zonneparken. Ook de AGEM is actief op de zonnemarkt. Met name mogelijkheden voor een Solarpark wordt onderzocht. Het opgesteld vermogen van een park is ongeveer 1 à 2 MW.</i></p>	<p>Ondernemers en ondernemersclusters, die geïnteresseerd zijn in het toepassen van zonne-energie, zijn in contact gebracht met kennisinstellingen op dit gebied voor verdere uitwerking van de ideeën, zowel voor individuele als gezamenlijke toepassing van zonne-energie.</p> <p>De AGEM heeft enkele succesvolle concepten voor zonneparken en zon op daken ontwikkeld, zoals het zon-op-erf project. We doen mee in de financiering van de haalbaarheidstudie en het doorrekenen van de pilot locaties.</p> <p>De sanering van asbestdaken en mogelijk het installeren van zonnedaken heeft een volgende fase bereikt. Er zijn 2 voorlichtingsavonden geweest rond de asbest/zon problematiek. In 2016 gaat de pilot van de "asbesttrein" van start.</p>
<p>3.29 <i>De samenwerking met de stichting ADV/ VerduurSaam continueren. ADV werkt nauw samen met de bouwbedrijven in de regio. De ADV stimuleert het verduurzamen van de bestaande bouw door bewustwording en voorlichting, verduurzaming- en energiebesparingprojecten en deskundigheid- en innovatiebevordering (trainen, opleiden ed).</i></p>	<p>ADV /VerduurSaam is partij in het VerduurSaam energieloket samen met de AGEM (zie ook 3.31).</p>
<p>3.30 <i>Doorgaan met de woningisolatieregeling 'Achterhoek</i></p>	<p>In 2015 zijn er 263 subsidies vertrekt. In totaal zijn er ongeveer 1800 subsidies verleend vanuit "Achterhoek bespaart". Het</p>

<i>bespaart'. Deze actie stimuleert het isoleren van de woningen bij particulieren. In de gemeente Oude IJsselstreek zijn in het kader van deze regeling al 1425 subsidies verleend.</i>	VerduurSaam energieloket heeft in 2015 de regeling uitgevoerd. In 2016 stopt deze succesvolle subsidievorm. Alternatief zijn de regionaal gemeentelijke duurzaamheidsleningen die vanaf 2016 ingesteld worden. De gemeente Oude IJsselstreek onderzoekt of we in 2017 ook deze leningen kunnen gaan uitgeven.
<i>3.31 Het realiseren van een energieloket voor inwoners, in regionaal verband en in samenwerking met de AGEM/ADV. Het energieloket wordt gerealiseerd met geld dat beschikbaar is gesteld door het rijk (via de VNG) voor de uitvoering van maatregelen uit het SER energieakkoord van eind 2013.</i>	Het energieloket "VerduurSaam energieloket" is gerealiseerd. Inwoners uit de Achterhoek kunnen bij dit loket terecht met al hun vragen over het verduurzamen van de bestaande bouw. Het VerduurSaam energieloket heeft de regeling AB 2015 voor ons uitgevoerd. Het energieloket zal doorontwikkeld worden mede door de input en financiering uit het Gelders energieakkoord, de Provincie Gelderland en de uitvoeringsagenda 2.0 Achterhoek 2020.
<i>3.32 Doorgaan met het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen. De ambitie voor nieuwe gemeentelijke gebouwen is dat ze minimaal energieneutraal worden uitgevoerd. Tijdens het regulier onderhoud wordt er gekeken of er duurzame maatregelen aan de gemeentelijke gebouwen kunnen worden meegenomen.</i>	Dit is een continu aandachtspunt bij dagelijks en groot onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen. Bij nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen wordt duurzaamheid vanaf het ontwerpstadium meegenomen en getoetst op basis van het toetsinstrument GPR-gebouw. GPR-gebouw toetst niet alleen op energieverbruik maar ook op materialisering.
<i>3.33 In de Bomenbuurt de bouw van energieneutrale woningen in het kader van Woonpark Gelderland afronden.</i>	De subsidie rond de Bomenbuurt is afgerond. Het eindrapport is ingediend en de subsidie is definitief vastgesteld
<i>3.34 Duurzaamheid is onderdeel van de herinrichting van het sportpark "De IJsselweide".</i>	Duurzaamheid is een wezenlijk onderdeel van de herinrichting van het sportpark "De IJsselweide". De bouw van de sporthal is eind 2015 gestart.
<i>3.35 De gemeente zal waar mogelijk meewerken aan duurzame initiatieven in de markt. De gemeente staat open voor nieuwe initiatieven, maar legt steeds meer verantwoording in de maatschappij bij de ondernemers, organisaties en inwoners.</i>	Het burgerinitiatief "Echt Energie" heeft een project Zonnepanelen zonder te investeren gelanceerd. Het initiatief loopt zonder een actieve inmenging van de gemeente.
<i>3.36 Het monitoren van de ambitie uit de beleidsnota "Tijd voor nieuwe energie". Kwantificeren van de gerealiseerde energiebesparing en de hoeveelheid hernieuwbare energie om inzicht krijgen in hoever de ambities uit 2010 gerealiseerd zijn. Tevens een vooruitblik geven voor de ambitie om energieneutraal te zijn in 2030.</i>	De gemeente en de regio willen in 50% CO2 reductie realiseren in 2020 en in 2030 geheel energieneutraal zijn. Op dit moment is de prognose dat we 27% reductie halen als we de geplande duurzame energieprojecten in de gemeente realiseren. Dit is weliswaar een forse reductie maar minder dan de ambitie van 50%. De gemeente ondersteunt het Gelders Energieakkoord en het regionale beleidskader dat wordt verwoord in Energietransitie Duurzame Energie Achterhoek. Begin 2016 is de regionale Uitvoeringsagenda Achterhoek energieneutraal 2030" gereed. Dit document geeft inzicht en richting aan de energietransitie. Wij geven hier actief input aan.
<i>3.37 Het stimuleren van energiebesparing bij bedrijven en instellingen.</i>	Er is veel energiebesparingspotentie in bij bedrijven en bij instellingen. De ODA (Omgevingsdienst Achterhoek) is actief op het gebied van energiebesparing bij bedrijven en instellingen. Er zijn weinig specifieke activiteiten in onze gemeente op dit thema naast de initiatieven op het gebied van zonne-energie, zie 3.28.

Maatschappelijk effect:

- Een vitale samenleving en flexibele arbeidsmarkt met goed geëquipeerde arbeidskrachten

Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<i>3.38 We volgen de plannen van de schoolbesturen ten aanzien samenwerking en het concept ondersteuningsplan voor het uitvoeren van de Wet Passend Onderwijs.</i>	Er heeft in 2015 periodiek overleg plaatsgevonden met de schoolbesturen over deze ontwikkelingen.
<i>3.39 Er is inzicht in de toekomstige ontwikkelingen over de bevolkingssamenstelling en de effecten daarvan op het basisonderwijs en de onderwijshuisvesting. Op basis van de inzichten kunnen we diverse scenario's aan de raad voorleggen</i>	Een presentatie aan de raad heeft in 2015 reeds plaatsgevonden, een vervolg hierop komt in de loop van 2016.
<i>3.40 Wij maken, in overleg met het Lokaal Educatief Beraad, afspraken over het voorzieningenniveau</i>	Er zijn in 2015 vanuit het LEA-beraad werkgroepen gevormd, waarin de betrokken partijen en gemeente participeren. In de werkgroepen wordt verder gewerkt aan meerdere relevante thema's. Een van de opgerichte werkgroepen richt zich specifiek op het (onderwijs)voorzieningenniveau (in relatie tot krimp).
<i>3.41 Er wordt een visie ontwikkeld en uitgevoerd ten behoeve van de samenhang en mogelijke integratie van peuterspeelzalen en kinderopvang in samenhang met het basisonderwijs, waarbij het doel is zoveel mogelijk kinderen uit de doelgroep te bereiken.</i>	Er is in 2015 voortgang geboekt in de ontwikkelingen op het gebied van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Peuteropvang is conform nieuwe wet- en regelgeving ingericht/geïntegreerd
<i>3.42 Wij voeren lokale projecten van de Achterhoek Agenda 2020 uit, zoals 'een leven lang leren' en 'toekomstbestendig opleiden en werven'. Wij continueren, met de 3 O's, de 'eigen Achterhoek Academie' voor kennis- en netwerkontwikkeling.</i>	Wij dragen bij aan verschillende projecten van de Achterhoek Agenda 2020. De Achterhoek Academie heeft ook in 2015 diverse activiteiten ontplooid en nieuw aanbod gecreëerd
<i>3.43 We ondersteunen projecten om de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt te stimuleren. We zetten ons in voor een duurzame arbeidsmarkt rekening houdend met ontwikkelingen zoals de flexibilisering van de arbeid.</i>	<p>In samenhang met ondernemers en kennisinstellingen is ook in 2015 gewerkt aan een goede aansluiting van onderwijs naar de arbeidsmarkt. We stimuleren en ondersteunen kleinschalige initiatieven met ondernemers, onderwijsinstellingen en werkzoekenden in kansrijke sectoren om daarmee tot heel concrete resultaten te komen.</p> <p>We bieden mogelijkheden en kansen aan ondernemers en ZZP-ers om lokaal en regionaal te netwerken en opdrachten te verwerven. Specifiek noemenswaardig in dit kader is het project Starters4Communities, waarbij gemotiveerde net afgestudeerde jongeren bijgedragen hebben aan diverse maatschappelijke initiatieven. De gemeente Oude IJsselstreek heeft dit project in 2015 uitgevoerd samen met de gemeente Oost Gelre.</p>

3.44 We maken onder andere techniek aantrekkelijk voor jongeren en zorgen dat ze ermee in aanraking komen. Hierin hebben ICER en CIVON een belangrijke taak.	Diverse initiatieven zijn in 2015 uitgevoerd. De 'Week van de innovatie' met de Techniekdag was in 2015 een succesvol evenement dat veel uitstraling en bekendheid heeft gegenereerd. Daarnaast vonden in 2015 diverse andere evenementen en bijeenkomsten plaats.
3.45 Samen met de bedrijven brengen we werkzoekende jeugd en ouderen (55+) op basis van onder andere de Participatiewet zoveel mogelijk onder bij bedrijven.	We informeren bedrijven over de mogelijkheden en initiëren en ondersteunen projecten om, samen met bedrijven, tot voor alle partijen goede oplossingen te komen, waarbij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in reguliere bedrijven aan het werk kunnen. Dat is een doorlopende opgave waar ook in 2015 aan is gewerkt.
3.46 We stimuleren de bereikbaarheid van hoger onderwijs en de samenwerking daarbinnen in de Achterhoek en de grensstreek alsmede richting Duitsland.	Contacten worden onderhouden met alle hoger onderwijsinstellingen in Gelderland en enkele Duitse Hochschulen (Bocholt en Kleve). We leggen verbindingen tussen ondernemers, kennisinstellingen en andere partijen.

Wat heeft het gekost?

Programma 3	Rekening 2014	Begroot 2015 voor wijziging	Begroot 2015 na wijziging	Gerealiseerd 2015	Afwijking (tov begroot voor wijziging)
Baten	383.052	397.265	375.865	564.998	167.733
Lasten	3.673.904	6.340.615	6.784.562	5.309.416	1.031.199
Saldo	-3.290.852	-5.943.350	-6.408.697	-4.744.418	1.198.932

* Inclusief kapitaallasten en uren: deze veroorzaken voor een belangrijk deel de afwijking. Dit betreffen interne toerekeningen; de uiteindelijke afwijking op deze lasten is terug te vinden in programma 4.

Belangrijkste afwijkingen (zie ook hoofdstuk 8; overzicht baten en lasten)

- *Peuterspeelzalen (V 52.000)*
Door harmonisatie van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang zijn de uitgaven lager.
- *Openbare verlichting (V 86.000)*
Lagere lasten door overstap naar een andere energieleverancier en teruggave jaarrekening.
- *Verkeersveiligheid (N 47.000)*
Afrekening van de stationsomgeving.

1.4 Programma 4: De dienstverlenende gemeente

Wat wilden we bereiken?

Algemeen

De gemeente wil de kwaliteit van het bestuur en de dienstverleningsorganisatie versterken.

Missie/Visie

Kwaliteit in dienstverlening:

De gemeentelijke dienstverlening voldoet aan de behoefte en de logica van de inwoner. De gemeente is ondernemend en creatief als het gaat om de manier waarop ze haar dienstverlening inricht, daarbij houdt de gemeente oog op de toekomst en is kostenefficiënt.

Kwaliteit in bestuur:

De gemeentelijke organisatie voert haar taken doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uit en probeert het vertrouwen te winnen bij de inwoners, bedrijven en instellingen. De gemeente is er voor haar inwoners en niet andersom.

Maatschappelijke effecten (waar hebben we naar gestreefd?)

- *De inwoner is initiator of aangever van maatschappelijke vraagstukken en is de spil bij het oplossen ervan.*
- *De gemeentelijke dienstverlening is voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig*
- *Oude IJsselstreek wordt als veilig en schoon ervaren door de inwoner*

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Maatschappelijk effect:

- *De inwoner is initiator of aangever van maatschappelijke vraagstukken en is de spil bij het oplossen ervan.*
 - *De behoeften en wensen vanuit de inwoners, verenigingen en bedrijven zijn bekend. Waar mogelijk ondersteunt en faciliteert de gemeenten deze behoeften en wensen.*

Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<i>4.1 De organisatie is nog steeds volop in ontwikkeling. In 2014 is de LEAN methodiek breed ingezet om de werkprocessen te optimaliseren. In 2015 gaan we hier volop mee door.</i>	In november 2015 is de projectleider LEAN gestart voor één jaar. Hij gaat de gedachtegang en methodiek van LEAN breder in de organisatie vorm geven, zodat deze zich ontwikkelt naar een cultuur van continu verbeteren. Het LEAN team van green- en blackbelts is in de laatste maanden van 2015 gericht ingezet voor processen gericht op interne controles

Maatschappelijk effect:	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>De gemeentelijke dienstverlening is voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wij bieden een goede dienstverlening aan de inwoners en bedrijven; hieronder wordt verstaan tijdig, betrouwbaar, transparant, efficiënt en klantgericht. ○ We voeren wettelijke taken doelmatig, doelgericht en efficiënt uit (minimaal het huidige niveau) 	
Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
4.2 <i>Het systeem dat nodig is om de digitalisering van de gemeente mogelijk te maken, is geïmplementeerd in 2014 en wordt verder ingericht in 2015.</i>	In 2015 zijn in het zaakstelsel verschillende onderdelen ingericht, zoals de evenementen- en horecaverGUNningen (zogenaamde zaaktypes) en producten van burgerzaken. Verder is veel energie gestoken in zaaktypes onderwijs, die in januari 2016 'live' zullen gaan. Het streven is om binnen 1,5 jaar het merendeel van alle zaaktypes ingericht te hebben
4.3 <i>Het uitvoeren van landelijke richtlijnen, zoals inrichting basisregistraties Grote Topografie en de WOZ.</i>	De implementatie van de BTG in samenwerking met Doesburg, Aalten en Doetinchem bleek niet te realiseren. De samenwerking richt zich nu op de beheerfase, die pas na aansluiting op de landelijke voorziening verder vorm zal krijgen.
4.4 <i>Verder werken aan het uitbreiden van de kennis van het team frontoffice, met interne opleidingen.</i>	Enkele taken van het onderdeel Vergunningen zijn overgenomen door de Frontoffice. Medio september is gestart met het Telefonisch Zorgteam. De inwoner die belt voor een zorgvraag kan door middel van een keuzemenu meteen doorverbonden worden met het vakgebied Zorg. Hierdoor is onze telefonische dienstverlening verbeterd.
4.5 <i>De organisatieontwikkeling voor alle dienstverleners verder stimuleren.</i>	In 2015 is er geen specifieke aanpak voor de dienstverleners geweest, maar zijn voor de hele organisatie de weeffouten tegen het licht gehouden en aangepakt.
4.6 <i>Eind 2013 is onderzoek gedaan naar de manier waarop we ons verder moeten ontwikkelen naar een digitale overheid. Dit in combinatie met het onderzoek naar de huidige stand van zaken van onze ICT in 2014 maken het mogelijk om een gericht plan van aanpak te maken.</i>	Er is een extern onderzoek uitgevoerd naar de ICT in Oude IJsselstreek. De conclusies en aanbevelingen hiervan zijn door het college vastgesteld. Een van de conclusies was dat er onvoldoende formatie beschikbaar is voor functioneel beheer. Eind 2015 is de formatie hierop aangepast. Een andere aanbeveling was om een strategisch adviseur informatisering aan te stellen. Deze wordt vanaf 2016 ingevuld.
4.7 <i>Er wordt inzichtelijk gemaakt wat een effectieve en efficiënte ICT voorziening voor een organisatie van deze omvang kost. Het is duidelijk dat ICT een grote ontwikkeling moet doormaken en daar zijn kosten aan verbonden. Deze kosten moeten vooraf helder zijn en beheersbaar blijven gedurende het proces.</i>	Uit het externe ICT-onderzoek is gebleken dat de automatisering in de samenwerking met de gemeenten Aalten, Doesburg en Doetinchem effectief en efficiënt is georganiseerd. Wel wordt aanbevolen nog meer ICT-onderdelen hierbij onder te brengen. Hieraan zal op korte (2016) en lange termijn (2020) uitvoering gegeven worden. De doelstelling is om met deelnemende gemeenten in 2020 één applicatielandschap te hebben. Aan een externe adviseur is opdracht gegeven hier onderzoek naar te doen en op basis daarvan een 'business case' en plan van aanpak op te stellen. Deze resultaten worden naar verwachting in de eerste helft van 2016 opgeleverd.
4.8 <i>Het onderzoeken van mogelijkheden samen met bedrijven en andere overheden</i>	De partners, gemeente Winterswijk en het Work Innovate Center, waar we in 2014 mee gesproken hebben, hebben in 2015 weinig tot geen actie meer ondernomen met betrekking tot het initiatief. De gemeente Oude IJsselstreek

<i>naar het opzetten van een kenniscentrum voor open source oplossingen in de Achterhoek.</i>	heeft in 2015 ten aanzien van dit onderwerp geen verdere acties ondernomen.
<i>4.9 Het implementeren van de Basisregistratie Topografie Groot (BTG) in samenwerking met gemeenten Doetinchem, Doesburg en Aalten</i>	Het implementeren van de basisregistratie grootschalige topografie (BGT) is samen met de gemeenten Doetinchem, Doesburg en Aalten opgepakt. De basisregistratie grootschalige topografie (BGT) is niet gereed. Het is gebleken dat de leverancier, ondanks extra inzet, niet in staat is om het gevraagde product te leveren. Landelijk gezien is het overigens ongeveer 10% van de gemeenten gelukt om aan te leveren bij de landelijke voorziening. De gemeente Oude IJsselstreek zit dus bij de overige 90%. De verwachting is dat de BGT in het tweede kwartaal van 2016 gereed is.
<i>4.10 Het voorbereiden van de basisregistratie WOZ.</i>	In het vierde kwartaal van 2015 is begonnen met de voorbereidingen voor de aansluiting op de landelijke voorziening WOZ. Centric heeft de programmatuur aangepast en uitgeleverd en nu verwachten wij dat in de loop van 2016 de WOZ administratie definitief wordt aangesloten op de landelijke voorziening WOZ.

Maatschappelijk effect:

- **Oude IJsselstreek wordt door haar inwoners als veilig en schoon ervaren**
 - Oude IJsselstreek is veilig
 - Een schone gemeente door een doelmatige afvalinzameling

Actiepunten	Wat hebben we gedaan (activiteit/resultaat)
<i>4.11 We gaan ter plekke kijken met alle betrokkenen naar wat de problemen en mogelijke oplossingen zijn van (vermeende) problemen in het verkeer. Er worden zo weinig mogelijk regels gesteld, maar de regels die worden gesteld, worden ook strikt gehandhaafd. De buurt kan een rol spelen in het oproepen van een handhaver bij probleemsituaties.</i>	Er zijn probleemsituaties op het gebied van verkeer en vervoer ter plekke bekeken samen met inwoners. Meestal waren er verschillende oplossingen mogelijk die worden geïnitieerd door de inwoners zelf of door wegbeheerders/politie. Handhaving wordt pas ingezet als klantvriendelijke oplossingen onvoldoende helpen. Dit laatste heeft te maken met de beperkte capaciteit van de politie en onze eigen boa.
<i>4.12 Het implementeren van het nieuwe afvalstoffenbeleidsplan dat begin 2015 wordt vastgesteld.</i>	Het nieuwe afvalstoffen beleid (VANG) is vastgesteld door de gemeenteraad in juni 2015. In het oktober is het uitvoeringsplan vastgesteld door het college. De raad heeft kennisgenomen van de plannen. Er is speciale aandacht geweest voor het ophalen van OPK (oud papier en karton). Vanaf 2016 zal de uitvoering stapsgewijs worden ingevoerd.

Wat heeft het gekost?

In programma 4 zijn ook de algemene dekkingsmiddelen meegenomen.

Programma 4	Rekening 2014	Begroot 2015 voor wijziging	Begroot 2015 na wijziging	Gerealiseerd 2015	Afwijking (tov begroot voor wijziging)
Baten	16.240.699	5.814.321	5.744.321	5.889.670	75.349
Lasten	27.872.766	14.678.658	13.562.537	19.168.776	-4.490.118
Algemene dekkingsmiddelen		56.467.268	62.830.238	63.175.459	6.708.191
Saldo	-11.632.067	-8.864.337	-7.818.216	-13.279.106	2.293.422

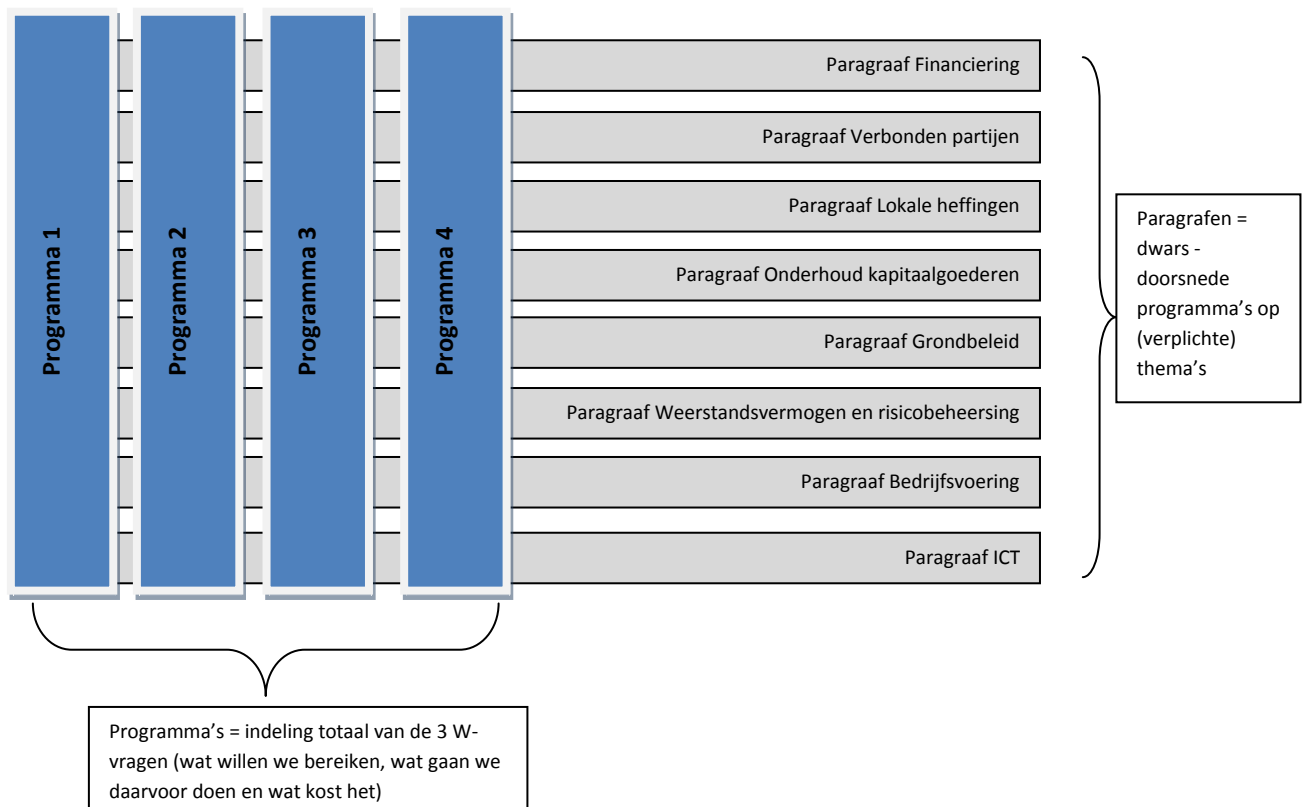
* Inclusief kapitaallasten en uren: deze veroorzaken voor een belangrijk deel de afwijking. Dit betreffen interne toerekeningen; de uiteindelijke afwijking op deze lasten is terug te vinden in programma 4.

Belangrijkste afwijkingen (zie ook hoofdstuk 8; overzicht baten en lasten)

- *College en wachtgeld wethouder (N 300.000)*
Verplichte aanvulling van de reserve voor toekomstige wachtgeldverplichtingen en een nieuwe wachtgeldverplichting door de bestuurlijke ontwikkelingen.
- *Personeelslasten en urentoerekening (N 560.000)*
Hogere CAO (wijziging in oktober 2015), kosten verzekeringen, arbo en mobiliteitsverbanden van (oud)werknemers. Daarnaast minder urentoerekening aan investeringen, grondexploitatie en kostendekkende producten, waardoor deze kosten extra ten laste van de exploitatie komen.
- *Dividend BNG en nutsbedrijven (V 190.000)*
Het dividend over de BNG was aanmerkelijk lager (N 157.000), op de nutsbedrijven een fors voordeel (V 350.000)
- *Algemene uitkering (V 132.000)*
Na een negatief effect vanuit de meicirculaire, gaf de september- en decembercirculaire een positief effect op de algemene uitkering. De kortingen vanuit de circulaires op het sociaal domein zijn binnen programma 2 opgevangen.
- *Kapitaallasten (V 520.000)*
Niet alle investeringsprojecten zijn in 2015 afgerond. Deze worden als restantkrediet meegenomen naar 2016.

Hoofdstuk 2 Paragrafen

In de paragrafen geven we een dwarsdoorsnede van de begroting op een aantal onderwerpen door alle programma's heen. Dit betekent dat hier algemene beleidsregels worden geformuleerd die doorwerken in verschillende programma's. Het is dan ook mogelijk dat er doublures ontstaan met hetgeen gemeld is in de programma's zelf. Zeven paragrafen zijn verplicht. De gemeente is vrij om extra paragrafen toe te voegen. Oude IJsselstreek heeft ICT als extra paragraaf toegevoegd.

2.1 Paragraaf Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering geeft inzicht in de financieringspositie en de beheersing van de risico's die aanwezig kunnen zijn bij het aantrekken en/of uitzetten (uitlenen) van middelen (geld). In deze paragraaf brengen we de kansen en risico's rond financiering in beeld.

Beleid

Bij het aantrekken en uitzetten van geld is het van belang dat slechts beperkt risico wordt genomen. De belangrijkste kaders hierover zijn opgenomen in de volgende beleidsdocumenten:

1. Financiële verordening, artikel 212 (2005)
2. Treasurystatuut (2009)

Het treasurystatuut is bij besluit in 2009 vastgesteld door de Raad. Het treasurystatuut is de vertaling van het door de gemeente gehanteerde treasurybeleid. In dit statuut zijn de doelstellingen, richtlijnen en limieten van het beleid vastgesteld. Doel van het treasurybeleid is enerzijds om op een verantwoorde wijze een zo goed (lees: hoog) mogelijk rendement te maken op belegde gelden. Anderzijds is het doel om op een verantwoorde wijze gelden aan te trekken tegen een zo aantrekkelijk (lees: laag) mogelijke rente. Kort gezegd levert een actief en gedegen treasurybeleid de gemeente juist geld op, respectievelijk bespaart het de gemeente geld.

3. Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido).

Op de bepalingen in deze wet berust het treasurystatuut. Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Financiering

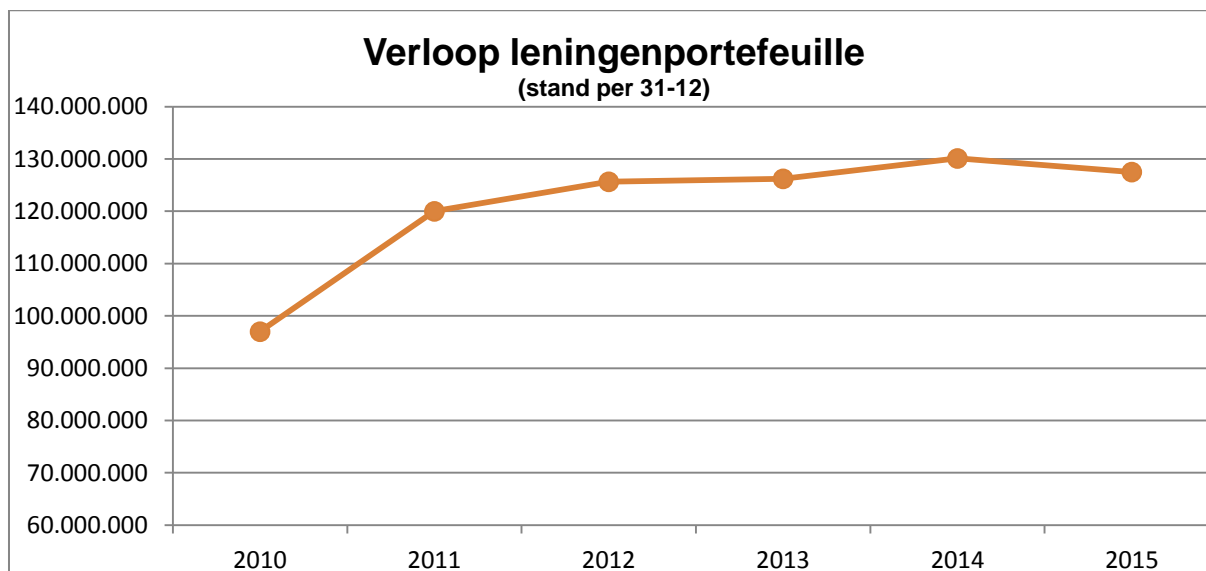
Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en de vaste financieringsmiddelen. Deze zijn terug te vinden op de balans. Onder vaste financieringsmiddelen verstaan we de reserves en voorzieningen plus de vaste geldleningen. Een eventueel financieringstekort wordt opgevangen door het opnemen van kasgeld (tot de kasgeldlimiet – zie onder kasgeldlimiet-). Voor het overige deel wordt een vaste geldlening aangetrokken. Eind 2015 is er sprake van een financieringsoverschot (de vaste middelen zijn hoger dan de boekwaarde van de investeringen). Dit komt doordat ook de bouwgrondexploitaties/voorraden met lang geld gefinancierd worden, waardoor onze vaste middelen hoger zijn.

Financieringsbehoefte (x 1.000)	31-12-2015
Financieringsbehoefte	
Boekwaarde (im)materiële vaste activa	125.755
Boekwaarde financiële vaste activa	22.916
<i>Totaal financieringsbehoefte</i>	148.671
Financieringsmiddelen	
reserves inclusief jaarrekeningresultaat	26.203
voorzieningen	3.309
vaste geldleningen	127.510
<i>Totaal financieringsmiddelen</i>	157.022
Financieringsoverschot	8.351

Leningenportefeuille

De gemeente heeft behoefte aan externe financiering voor het herfinancieren van de huidige (aflopende) geldleningen, voor het bekostigen van investeringen en voor tijdelijke liquiditeitsbehoeften van de exploitatie uitgaven.

Leningenportefeuille (x 1.000)	2015
Stand leningen per 1 januari	130.113
Reguliere aflossingen	12.603
Nieuwe leningen*	10.000
Stand leningen per 31 december	127.510

* De vaste geldlening van € 10 miljoen in 2015 is afgesloten op 31-12-2015

Activa

De activa bestaan uit investeringen met maatschappelijk nut en investeringen met economisch nut. Investerings die kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. Investerings met maatschappelijk nut hebben geen mogelijkheid tot het verwerven van inkomsten, zoals wegen en bruggen en overige openbare ruimte.

Op het moment dat een investering wordt gedaan, worden de kapitaallasten berekend en meegenomen in de exploitatie. De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. Als de investering helemaal is afgeschreven (bijvoorbeeld na 10 jaar), vallen de afschrijvingslasten vrij. Elk jaar hebben we daardoor zogenaamde 'vrijval' in de afschrijving. Dit is in feite de ruimte voor nieuwe investeringen, uitgaande van een vast bedrag per jaar voor kapitaallasten. In de begroting 2016 is vastgesteld de kapitaallasten in 2016 te verlagen naar € 370.000 en vanaf 2017 naar € 200.000 per jaar. Vanwege de restantkredieten zal de leningenportefeuille eerst nog oplopen, maar daarna langzaam zakken. Op deze manier maken we de omslag naar het dalen van de leningenportefeuille, zoals ook in het coalitieakkoord als doel is vastgesteld.

Projecten

In het afgelopen jaar zijn er een aantal projecten gestart of inmiddels gerealiseerd waarvoor de leningen zijn aangetrokken. Een aantal gerealiseerde projecten zijn de bouw van zwembad de Paasberg, de reconstructie Terborgseweg Breedenbroek en het verkeerscirculatieplan Ulft.

Nog lopende projecten zijn onder andere de bouw van sporthal de IJsselweide, de Akkermansweide, en de school in Ulft Noord.

Risicobeheer

Wij zijn als gemeente voor onze uitgaven afhankelijk van externe financiering. De gemeente leent alleen geld voor de uitvoering van gemeentelijke taken binnen de kaders van de Wet Fido en het treasurywet. Er is sprake van totaal financiering; de gemeente trekt geen financiering aan voor specifieke projecten.

Totaal financiering houdt in dat de gemeente alle uitgaven samen financiert. Deze wijze van financiering leidt tot eenvoud en efficiency. De gemeente gebruikt bij de financiering geen ingewikkelde financiële producten, zoals derivaten.

In de Wet Fido zijn kaders opgenomen ter beperking van het renterisico op de netto vlottende schuld (kasgeldlimiet) en het renterisico op de vaste schuld (renterisiconorm).

Kasgeldlimiet

Om het risico van kortlopende financiering te beperken is in de Wet Fido de kasgeldlimiet vastgesteld. De kasgeldlimiet is een vastgesteld percentage berekend over de lastenkant van de begroting. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5 % van het begrotingstotaal. We sluiten een langlopende lening af zodra de hoogte van de kortgeldleningen de kasgeldlimiet met een derde opeenvolgende kwartaal overschrijdt. Wij benutten het kasgeldlimiet zo maximaal mogelijk, aangezien de rente voor kortlopende leningen momenteel zeer laag is. In 2015 was het rentepercentage zelfs negatief zodat we door afsluiten van kasgeld rente ontvingen.

Kasgeldlimiet (x 1.000)	2015
Begrotingstotaal per 1 januari 2015	87.973
Vastgesteld percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	7.478
Gemiddeld opgenomen kortlopende leningen	7.327
Ruimte (+)	151

Renterisiconorm

Op grond van de Wet Fido is voor gemeenten de zogenaamde renterisiconorm ingesteld. Doel hiervan is dat gemeenten hun leningenportefeuille zodanig spreiden, dat de renterisico's gelijkmatig over de jaren worden gespreid ingeval van herfinanciering en renteherziening van geldleningen. De renterisiconorm geeft een aanwijzing voor de gevoeligheid van de gemeente voor veranderingen in de rente.

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema laat zien dat de renterisiconorm in 2015 niet is overschreden.

Renterisiconorm (x 1.000)	2015
Renterisiconorm	
Lasten begroting	87.973
Percentage risiconorm	20%
Totaal renterisiconorm	17.595
Aflossingen en renteherzieningen	
Reguliere aflossingen geldleningen	12.603
Geldleningen met renteherziening	0
<i>Totaal aflossingen en renteherzieningen</i>	12.603
Ruimte (+)	4.992

2.2 Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn partijen waar de gemeente een bestuurlijke relatie mee heeft en waarin ze een financieel belang heeft. We hebben een zetel in het bestuur (vertegenwoordiging) of hebben stemrecht (door aandelen). Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die in geval van een faillissement achterblijven.

Beleid

Conform onze financiële verordening (verordening artikel 212), lichten we de verbonden partijen op hoofdlijnen toe in deze paragraaf. Het gaat hierbij om partijen met aanmerkelijk financieel belang (dit zijn partijen waar we minimaal € 50.000 per jaar aan bijdragen). De gemeente wil de beoogde maatschappelijke effecten, zoals geformuleerd in de programma's, zo goed mogelijk realiseren. In de meeste gevallen betekent dit dat we dit zelfstandig kunnen realiseren. In een aantal gevallen is samenwerking met anderen zinvol. Per verbonden partij zijn de doelstellingen, activiteiten, ontwikkelingen en risico's benoemd. Ook de financiën zijn bijgewerkt.

Regio Achterhoek (Doetinchem)			
Relatie met de programma's	<ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente waar het goed wonen is 2. Een leefbare gemeente 3. De werkende gemeente 4. De dienstverlenende gemeente 		
Doelstelling	Gemeenschappelijke belangenbehartiging op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> • Grensoverschrijdende samenwerking • Verkeer en vervoer • Economische ontwikkeling en arbeidsmarkt • Jeugd en onderwijs • Cultuur • Recreatie en toerisme • Zorg en welzijn • Milieu en afval • Ruimtelijke ontwikkeling en volkshuisvesting 		
Activiteiten	De Regio Achterhoek zet zich in voor een economisch sterke, vitale en verbonden regio die slim inspeelt op grote uitdagingen, zoals de gevolgen van de demografische ontwikkelingen. De Regio Achterhoek voert hiertoe 5 taken uit (strategische kerntaken), waarbij het zwaartepunt ligt bij de eerste taak. <ol style="list-style-type: none"> 1. Belangenbehartiging en benutten externe betrekkingen 2. Intergemeentelijke afstemming en betrekken gemeenteraden 3. Verbindingen leggen voor projecten 4. Organiseren inbreng in 30-samenwerking 5. Detachering aan stuurgroep A2020 De Achterhoek Agenda 2020 met de drie hoofdopgaven Werken, Wonen en Bereikbaarheid is daarbij leidend. De Regio heeft vooropgelopen bij de keuze voor een strategische focus op 'Smart Industry' / 'Smart Werken' in de Uitvoeringsagenda 2.0 2020. Daarnaast verricht de Regio nog de beheersmatige kerntaak nazorg stortplaatsen en de termijngebonden kerntaak uitvoeringsmaatregelen Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS).		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronckhorst 	<ul style="list-style-type: none"> • Doetinchem • Oost Gelre • Oude IJsselstreek 	<ul style="list-style-type: none"> • Montferland • Winterswijk

Bestuurlijk belang	De gemeente bezet één zetel in het Algemeen Bestuur vanuit het college (portefeuillehouder regio). Periodiek vindt er een portefeuillehoudersoverleg plaats waarin wethouders van alle deelnemende gemeenten plaatsnemen.
Ontwikkelingen	Het Algemeen Bestuur heeft op 9 december 2015 ingestemd met opnemen van de kosten (€ 14.000) van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers in de begroting 2017. Besloten is dat de inwonerbijdrage over dit deel van de begroting van toekomstige bezuiniging uitgesloten is. De gemeente Montferland is bezig met een procedure om uit de Regio Achterhoek te stappen. De kosten in verband hiermee zijn voor rekening van de uittredende partij. Vooralsnog wordt er van uitgegaan dat de bijdrage van Montferland voor 2017 nog 100% zal bedragen, voor de jaren er na moeten nog afspraken gemaakt worden. Op termijn zijn er mogelijk wel financiële gevolgen (dragen van de lasten door 7 gemeenten in plaats van 8 gemeenten)
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	Op basis van de jaarrekening blijkt dat de Regio Achterhoek bij ongewijzigde voortzetting van het (financierings-) beleid geen risico loopt. Uitzondering hierop vormt de overdracht van de nazorg van 3 stortplaatsen naar de Provincie. Dit proces loopt. Naar verwachting worden in 2016 de nazorgtaken overgedragen naar de Provincie. Als de Provincie deze taak overneemt, vervalt op de begroting van de Regio Achterhoek de voorziening nazorg stortplaatsen. Aan de gemeenteraden zal in het najaar 2016 een kaderbesluit worden gevraagd over de overdracht van de eeuwigdurende nazorg van de drie regionale stortplaatsen. Als randvoorwaarde geldt dat het over te dragen doelvermogen past binnen de daarvoor gereserveerde gelden op de regiobegroting.

GGD Noord Oost Gelderland		
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein) 4. De dienstverlenende gemeente	
Doelstelling	Het op regionaal niveau vaststellen en uitvoeren van gezondheidsbeleid. Dit betreft met name activiteiten op het gebied van preventie zoals gezondheidsbevorderende en –beschermende maatregelen.	
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Preventieve en uitvoerende taken vanuit de Wet publieke gezondheid, genoemd in de artikelen 2, 4, 5, 5a, 6 en 7. Dit betreft o.a. de taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en preventieve ouderengezondheidszorg • Het uitbrengen van hygiëneadviezen aan instellingen • Het uitvoeren van inspecties bij kinderopvang als bedoeld in de Wet kinderopvang • Het uitbrengen van medisch milieukundige adviezen • Het vaccineren en voorlichten van reizigers • Het verrichten van taken op het terrein van de forensische geneeskunde • Overige uit te voeren taken op het terrein van de volksgezondheid die van een GGD verwacht mogen worden ten behoeve van gemeenten, personen, instellingen en organisaties 	
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Apeldoorn • Berkelland • Bronckhorst • Brummen • Doetinchem • Elburg 	<ul style="list-style-type: none"> • Epe • Ermelo • Harderwijk • Hattem • Heerde • Lochem • Montferland • Nunspeet
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder volksgezondheid maakt vanuit het college van B&W deel uit van het algemeen bestuur.	
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Vanaf 2013 is gestart met een uitgangspuntennota, voorafgaand aan de begroting. Met de uitgangspuntennota biedt de GGD meer kans aan gemeenten op sturing van de jaarlijkse begroting. • Bezuinigingsmaatregelen worden nader uitgewerkt. • De ontwikkelingen omtrent de toekomstige plek van de I-JGZ (integrale jeugdgezondheidszorg 0 t/m 19 jaar) staat ter discussie. Deze wordt in 2016 verder uitgewerkt. 	
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	De beleidsvoornemens zijn gebaseerd op de strategische visie. Kern van deze visie is dat de gemeenten hebben gekozen voor een GGD die zich versterkt als een gemeentelijke gezondheidsdienst. De GGD heeft de opdracht diverse bezuinigingen nader uit te werken.	

Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland (Apeldoorn)			
Relatie met de programma's	4. De dienstverlenende gemeente		
Doelstelling	Het gemeenschappelijk en op regionaal niveau uitvoeren van veiligheidsbeleid, specifiek gericht op brandweertaken, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en multidisciplinaire samenwerking, zowel preventief als repressief.		
Activiteiten	<ol style="list-style-type: none"> 1. inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; 2. adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; 3. adviseren van het college van burgemeester en wethouders over: <ul style="list-style-type: none"> • het voorkomen, beperken en bestrijden van brand; • het beperken van brandgevaar; • het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt; • het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand. • voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing; • instellen en in stand houden van een brandweer; • instellen en in stand houden van een GHOR; • voorzien in de meldkamerfunctie; • aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; • inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de eerder genoemde taken. 		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Apeldoorn • Berkelland • Bronckhorst • Brummen • Doetinchem • Elburg • Epe 	<ul style="list-style-type: none"> • Ermelo • Harderwijk • Hattem • Heerde • Lochem • Montferland • Nunspeet • Oldebroek 	<ul style="list-style-type: none"> • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Putten • Voorst • Winterswijk • Zutphen
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur.		
Ontwikkelingen	Het projectplan MOED is afgerond en wordt door de VNOG voortgezet in het project 'VNOG Risicogericht'. Hoofdonderwerpen die de komende periode spelen zijn de wijziging van de gemeenschappelijke regeling en de nieuwe verdeelsystematiek.		
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	In verband met de wijzigingen van de wet gemeenschappelijke regelingen en de uitkomsten vanuit VNOG Risicogericht is een herziening van gemeenschappelijke regeling noodzakelijk. Belangrijke items hierin zijn het financieel verdeelmodel en de stemverhoudingen. Momenteel wordt binnen het AB een keuze gemaakt voor een van de vier voorgestelde verdeelmodellen. Voor de begroting wordt volgens de wet gemeenschappelijke regeling aangeboden voor een zienswijze. Echter vindt de financiële beleidsvorming en kaderstelling al plaats bij de kadernota. Vanwege recentelijke aanbevelingen van enkele gemeenten is besloten om naast de consultatie over de begroting VNOG de gemeenten ook mee te nemen in het proces van de kadernota. In de kadernota komen ook de voorstellen vanuit het reorganisatieproces VNOG risicogericht naar voren, zoals slagkracht en posten zijn de basis.		

Omgevingsdienst Achterhoek (Hengelo Gld.)			
Relatie met de programma's	4. De dienstverlenende gemeente		
Doelstelling	Het uitvoeren van omgevingsrecht conform de landelijke kwaliteitscriteria.		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieuwetgeving en aanverwante specialismen.		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronckhorst • Doetinchem • Lochem 	<ul style="list-style-type: none"> • Montferland • Oost-Gelre • Oude IJsselstreek • Winterswijk 	<ul style="list-style-type: none"> • Zutphen • Provincie Gelderland
Bestuurlijk belang	De gemeente bezet één zetel in het Algemeen Bestuur vanuit het college en is plaatsvervangend lid van Dagelijks Bestuur.		
Ontwikkelingen	De invoering van Outputfinanciering is uitgesteld tot 1 januari 2017. Per 1 juli 2015 is het zaakstelsel van de ODA operationeel. In de loop van 2015 is basis daarvan een eerste aanzet gedaan om een reële en betrouwbare methode voor Output financiering te ontwikkelen. In 2016 wordt deze methode verder verfijnd voordat deze met ingang van het begrotingsjaar 2017 voor het eerst zal worden toegepast.		
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	<p>De Omgevingsdienst Achterhoek is een uitvoeringsorganisatie die met de Gelderse Maat als uitgangspunt conform Wet- en regelgeving (incl. de zogenaamde 'VTH-criteria' (-Vergunnen, Toezicht (houden) en Handhaven-) uitvoering geeft aan wat formeel taken zijn van de deelnemende organisaties. Voor zover er sprake is van zelfstandige beleidsvoornemens hebben die hoofdzakelijk betrekking op het niveau van bedrijfsvoering.</p> <p>Er is een risico dat de ODA de komende jaren BTW moet gaan betalen. Dat zou de kosten voor de ODA met 21% doen stijgen. Op dit moment is het echter niet goed mogelijk een reële inschatting te geven van de waarschijnlijkheid van dit risico. De ontwikkelingen op dit gebied worden scherp in de gaten gehouden.</p>		

Amphion (Doetinchem)	
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein)
Doelstelling	Bieden van een breed cultureel theateraanbod in daarbij te onderscheiden kunstvormen. Realisatie van theater podiumplan Oost/Achterhoek met theaters in de Achterhoek.
Activiteiten	Theater en conferenties
Deelnemende partijen	Gemeenten Oude IJsselstreek, Aalten, Bronckhorst en Doetinchem.
Bestuurlijk belang	De wethouder Cultuur is vertegenwoordiger in Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De Raad van Commissarissen zijn inhoudelijk deskundigen uit de regio.
Financieel belang	Gemeente is aandeelhouder. De 25 aandelen hebben een boekwaarde van ongeveer € 450 per stuk.
Ontwikkelingen	Professioneel theaterprogramma Oost Gelderland.
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	De opgezette beheerorganisatie zorgt voor het financieel management. Gemeenteraden hebben duidelijke grenzen bepaald en meegegeven aan Aandeelhouders (AVA). De geconstateerde gebreken aan de buitenmuur vormen een risico. Onderzocht wordt welke mogelijkheden er zijn om te komen tot een oplossing.

Stadsbank Oost Nederland (Enschede)		
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein)	
Doelstelling	Op zowel maatschappelijk als zakelijk verantwoorde wijze: <ul style="list-style-type: none"> • voorzien in de behoefte aan sociaal geldelijk krediet; • regelen van schulden van personen in financiële moeilijkheden conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening; • voorzien in budgetbeheer. 	
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • kredietverlening • budgetbeheer • schuldhulpverlening • verzorgen van aanvragen wet schuldsanering natuurlijke personen 	
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Almelo • Berkelland • Borne • Bronckhorst • Dinkelland • Enschede • Haaksbergen 	<ul style="list-style-type: none"> • Hellendoorn • Hengelo (O) • Hof van Twente • Lochem • Losser • Montferland • Oldenzaal • Oost Gelre
		<ul style="list-style-type: none"> • Oude IJsselstreek • Rijssen-Holtten • Tubbergen • Twenterand • Wierden • Winterwijk
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder sociale zaken is vanuit het college lid van het Algemeen Bestuur, een lid van de gemeenteraad is plaatsvervangend lid. Met ingang van 2016 is dit een collegeregeling geworden.	
Ontwikkelingen	<p>De Wet schuldhulpverlening is ingegaan per 1 juli 2012. In 2015 is verder vorm en inhoud gegeven aan het voeren van regie in het voorportaal. In algemene zin zien we een verslechterende financiële positie voor een deel van onze inwoners. Er wordt steeds vaker gebruik gemaakt van financiële ondersteuning om (dreigende) schulden op te lossen. De SON staat voor een herijking van de gemeenschappelijke regeling. Delen van het basispakket worden overgeheveld naar het pluspakket.</p> <p>Schuldhulpmaatjes en Stadsbank hebben te maken met stijgende aanvragen en stijgende kosten. Onder andere door ons gemeentelijk voorportaal, hebben we het aantal aanvragen kunnen beperken, waardoor de bijdrage aan de Stadsbank iets is verlaagd.</p>	
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	<p>De treasuryfunctie krijgt meer inhoud. De in gang gezette registratie en verantwoording van de geldstroom zal een vast onderdeel gaan vormen van bestuurlijke rapportages via het Zorgloket.</p> <p>In 2016 zetten we de ontwikkeling die we hebben gemaakt met de aanspreekpunten door.</p>	

Laborijn (fusie Wedeo en ISWI per 1 januari 2016)	
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein)
Ontwikkelingen	De Participatiewet die de onderkant van de arbeidsmarkt op een andere manier zal invullen, is ingegaan per 1 januari 2015. In 2015 is verder vorm en inhoud gegeven aan nieuwe uitvoeringspraktijk bij zowel Wedeo als ISWI, waarna deze partijen zijn gefuseerd per 1 januari 2016 tot Laborijn.
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	De middelen van het rijk worden ontoereikend. Door een stijging van het aantal bijstandsvragers moet er extra autonoom budget worden vrijgemaakt. De fusieorganisatie moet budget inverdiene. Hier wordt in 2016 verder aan gewerkt.
Wedeo (2015)	
Doelstelling	Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) inhoudende dat personen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden geholpen zich te ontwikkelen binnen hun mogelijkheden.

Activiteiten	Prestatieafspraken met gemeente, workfirstprojecten. Conform de prestatieafspraken met de gemeente: <ul style="list-style-type: none"> • begeleid werken; • beschut werken; • detachering van mensen in de WSW; • mensen begeleiden naar de voor hen hoogst haalbare positie op de werkladder.
Deelnemende partijen	Gemeenten Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek
Bestuurlijk belang	Zowel vanuit raad als college van B&W is een lid en een plaatsvervangend lid in Algemeen Bestuur WEDEO afgevaardigd. De wethouder Sociale Zaken is lid van het Dagelijks Bestuur
ISWI (2015)	
Doelstelling	De Uitvoering van de Wet Werk en Bijstand en de daaruit voortvloeiende besluiten en regelingen. Eveneens voert het ISWI regelingen uit op het terrein van inkomensvoorzieningen ten behoeve van specifieke doelgroepen, zoals jongeren en zelfstandigen. De regionale sociale recherche is bij ISWI ondergebracht. Tot slot voert het ISWI de Wet participatiebudget, uit, te weten de Wet inburgering, volwasseneneducatie en re-integratie. De centrale doelstelling is werkzoekenden zo snel mogelijk laten uitstromen naar duurzaam regulier werk en de arbeidsparticipatie te bevorderen.
Activiteiten	Diverse re-integratie-instrumenten, zoals scholing, loonkostensubsidies en workfirstprojecten. Het ISWI heeft een eigen werk - leerbedrijf.
Deelnemende partijen	Gemeenten Aalten en Oude IJsselstreek
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur van ISWI zitten twee leden van het college. In het Dagelijks Bestuur één, en deze is tevens voorzitter.

Erfgoed Centrum Achterhoek Liemers (Doetinchem)	
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein)
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van alle wettelijke archieftaken voor de bij de Regio Achterhoek aangesloten (8) gemeenten. • Uitvoeren van de zogenoemde "Staring-taken" (diensten op het gebied van behoud van en onderzoek naar streekcultuur en –historie). Voor 15 gemeenten in Achterhoek en Liemers.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • het overeenkomstig de Archiefwet beheren, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van archiefbewaarpplaatsen van de deelnemende overheidslichamen; • het toezicht door de streekarchivaris op het beheer van de niet naar de centrale archiefbewaarpplaats overgebrachte archiefbescheiden van de (8) gemeenten in de Achterhoek; • het in stand houden en bevorderen van het cultureel erfgoed in het gebied van de Achterhoek en de Liemers in de ruimste zin van het woord.
Deelnemende partijen	De 15 gemeenten in Achterhoek (8) en Liemers.
Bestuurlijk belang	De wethouder voor Cultuur heeft namens Oude IJsselstreek zitting in het Algemeen Bestuur.
Ontwikkelingen	Het ECAL heeft te maken met verdere digitalisering. Hiertoe loopt een project om te onderzoeken hoe hier het beste invulling aan gegeven kan worden: het E-depot. Door bezuinigingsvraagstukken moet het ECAL wel kritisch kijken naar haar werkzaamheden en mogelijk keuzes maken om bepaalde taken soberder of niet meer te doen of op een andere manier te financieren.
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	geen.

Verbonden partij	Bijdrage 2015	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat
		1-1-2015	31-12-2015	1-1-2015	31-12-2015	
Regio Achterhoek						
GGD Gelre IJssel	542.610	3.145.000	2.948.000	4.024.000	3.042.000	224.000
VNOG	1.821.423	6.220.357	6.318.587	32.575.992	32.936.412	1.104.000
ODA	704.905	410.000	623.000	1.797.000	1.310.000	219.000
Stadsbank ON	303.800	1.740.700	1.890.900	17.963.600	17.900.700	18.800
Wedeo	0	6.096.000	6.716.000	2.645.000	2.492.000	255.000
ISWI						
Erfgoedcentrum AL	153.102	102.851	129.213	481.821	459.509	42.570
Totaal	3.525.840					

* VNOG: Vanwege de aanstaande reorganisatie is op dit moment nog niet bekend hoe wordt omgegaan met de bestemmingsreserves.
ISWI heeft een uitgestelde jaarrekening, waardoor de gegevens hiervan nog niet bekend zijn

Deelnemingen

Naam	activiteiten	aantal aandelen
NUON Energy NV 1)	Energievoorziening	0
Alliander	Netwerkbedrijf	580.414
Vitens	watervoorziening	40.057
Bank Nederlandse Gemeenten 2)	Bankieren	161.460

Toelichting

1) Medio 2009 hebben de aandeelhouders ingestemd met de verkoop van de NUON aandelen aan het Zweedse energiebedrijf Vattenfall. De verkoop van de aandelen verloopt in 4 tranches. In 2015 is de 4^e en laatste tranche ontvangen.

2) Alle banken en dus ook de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) worden als gevolg van de economische crisis gedwongen het eigen vermogen aan te vullen. De BNG heeft maar beperkte mogelijkheden extern nieuw kapitaal aan te trekken en zal dus het vermogen voor het belangrijkste deel moeten versterken uit de winst. Gevolg hiervan is dat de BNG vanaf 2011 de dividenduitkering heeft gehalveerd. Deze situatie zal waarschijnlijk tot 2018 duren.

2.3 Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op zowel de heffingen waarvan de besteding is bestemd (rioolheffing, afvalstoffenheffing) als heffingen waarvan de besteding niet van te voren is bestemd (onroerende-zaakbelasting en toeristenbelasting). Uit het overzicht “algemene dekkingsmiddelen” blijkt overigens van welke omvang het budgettaire belang is van met name de niet-bestemde heffingen. Dat inzicht, gekoppeld aan het inzicht over omvang, werking en reikwijdte van de lokale heffingen is van belang, omdat de budgettaire positie van de gemeente mede wordt bepaald door de wijze waarop het lokale belastinginstrument wordt gehanteerd.

Beleid

Het beleid ten aanzien van de lokale belastingen is opgenomen in de in 2014 door de raad vastgestelde verordeningen (voor het jaar 2015). Om een goed overzicht te behouden in de actuele stand van zaken, stellen we jaarlijks een nieuwe verordening vast.

De gemeente Oude IJsselstreek kent de volgende gemeentelijke belastingen en heffingen:

Soort belasting/heffing	Toelichting
1. Gemeentelijke woonlasten	Voor de begroting 2015 is vastgesteld dat de totale woonlasten met maximaal 3% mochten stijgen. De afvalstoffenheffing, reinigingsrechten en rioolrechten mogen hierbij maximaal 100% kostendekkend zijn.
a. afvalstoffenheffing	Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die gebruik maakt van een perceel ten aanzien waarvan de gemeente de verplichting heeft om daar afvalstoffen van huishoudelijke aard in te zamelen. Praktisch gezien komt het er op neer dat iedere huishouding bij moet dragen in de kosten die verbonden zijn aan de inzameling en verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.
b. onroerende zaakbelasting	De OZB bestaat in feitelijk uit een tweetal heffingen, te weten: <ul style="list-style-type: none"> - een heffing van de zakelijk gerechtigde (veelal de eigenaar) van een onroerend goed waarop de heffing van toepassing is voor zowel woningen als zogenaamde niet-woningen; - een heffing van degene die als gebruiker van een zogenaamde niet-woning (veelal de huurder of de eigenaar) dient te worden aangemerkt van een onroerend goed waarop de heffing van toepassing is.
c. rioolheffing	De heffing van rioolheffing wordt opgebracht door de gebruiker (bewoner) van een op de riolering aangesloten pand. De jaarlijkse lasten ten aanzien van de riolering hebben, als gevolg van een grillig investeringsverloop, geen stabiel karakter. Daarom is er voor gekozen om ten behoeve van het product riolering een egalisatiefonds in het leven te roepen. Dit heeft als voordeel dat de jaarlijkse tariefsaanpassing voor meerdere jaren gelijkmatig kan verlopen. In het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) zijn meerjarig de te treffen maatregelen opgenomen met de daarbij behorende bedragen.
2. Leges	Dit betreffen diverse gemeentelijke leges (voor bouwvergunningen, reisdocumenten, rijbewijzen, aanlegvergunningen kabels en leidingen)
3. Lijkbezorgingsrechten	Geheven voor gebruik algemene begraafplaatsen Varsseveld en Terborg
4. Marktgeden	Geheven voor het innemen van standplaatsen op de wekelijkse warenmarkten te Silvolde, Terborg, Ulft en Varsseveld
5. Reinigingsrechten	Dit recht is verschuldigd door bedrijven en instellingen die kleine hoeveelheden afval, passend in de gemeentelijke containers, aanbieden en die de gemeente hebben verzocht dit afval tijdens de normale inzamelingsactiviteiten mee te nemen.
6. Toeristenbelasting	Belastingheffing van personen die niet in de gemeentelijke bevolkingsadministratie zijn opgenomen, maar die tegen betaling/vergoeding verblijf houden door overnachtingen in bv hotels, pensions, vakantieonderkomens en mobiele kampeermiddelen.
7. Precariorechten	Geheven voor het gebruik maken van een met vergunning verleende standplaats op voor de openbare dienst bestemde gemeenteground.

Tarieven diverse heffingen	2014	2015
Onroerende-zaakbelastingen		
1. gebruikers van		
a. woningen	n.v.t.	n.v.t.
b. niet-woningen	0,11%	0,13%
2. eigenaren van		
a. woningen	0,14%	0,15%
b. niet woningen	0,14%	0,15%
Afvalstoffenheffing		
Meerpersoonshuishoudens	191,52	185,04
Eénpersoonshuishoudens	123,24	119,28
Rioolheffing		
Per aansluiting	209,04	229,08
Reinigingsrechten		
Grijze mini-container	180,00	180,00
Groene mini-container	99,00	99,00
Milieubox	42,00	42,00
Toeristenbelasting		
Per overnachting	1,06	1,09
Precariorechten		
dagtarief	11,00	11,50
jaartarief	467,00	481,00

Totaaloverzicht belastingen en heffingen (x 1.000)

Soort belasting/heffing	Werkelijk 2014	Raming 2015 (primitief)	Raming 2015 (na wijziging)	Werkelijk 2015
Woonlasten	11.031	11.231	11.231	11.382
OZB niet-woningen	1.786	1.946	1.946	1.940
Rioolrecht bedrijven	190	190	190	190
Leges	773	858	858	1.024
Lijkbezorgingrechten	162	96	96	128
Marktgeden	18	25	25	17
Reinigingsrechten	57	55	55	53
Toeristenbelasting	129	143	143	128
Precariorechten	7	6	6	8
Hondenbelasting	36	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	14.189	14.550	14.550	14.870

Woonlasten	Opbrengst 2015
1. afvalstoffenheffing	2.780
2. OZB woning	4.774
3. rioolheffing woning	3.828
totaal woonlasten	11.382

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Inwoners met een laag inkomen kunnen kwijtschelding krijgen voor de aanslagen van de woonlasten. Bij de beoordeling van het verzoek vindt er een toets plaats naar inkomen en vermogen. De gemeente mag alleen kwijtschelding verlenen als het inkomen niet hoger ligt dan 100% van het bijstandsniveau.

In 2015 is een totaalbedrag van € 248.264 aan gemeentelijke belastingen kwijtgescholden. Dit is iets meer dan 2% van de totaal geraamde opbrengsten gemeentelijke belastingen die voor gemeentelijke kwijtschelding in aanmerking komt. In 2014 werd in totaliteit € 240.928 aan gemeentelijke belastingen kwijtgescholden.

2.4 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf zijn conform de voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording) het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de kapitaalgoederen van de gemeente opgenomen.

De kapitaalgoederen zijn grofweg als volgt te rubriceren:

- Infrastructuur
 - Wegen
 - Civiel technische kunstwerken
 - Riolering
 - Gemeentelijke gebouwen
 - Water
- Voorzieningen
- Openbaar groen
- Speelplaatsen
- Openbare verlichting

Het onderhoud van kapitaalgoederen legt beslag op een aanzienlijk deel van de middelen en komt in bijna alle programma's voor. De kapitaalgoederen zijn vaak van groot belang voor het realiseren van de programma's. In deze paragraaf geven we inzicht in het onderhoud en beheer, conform de financiële verordening (art. 212 Gemeentewet). Niet alleen vanuit het financiële belang, maar ook vanuit het belang van de inwoner. De kwaliteit van het openbaar gebied wordt door de inwoners vaak het meest intensief beleefd. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels, slecht onderhouden schoolgebouwen, moeilijk toegankelijke gemeentelijke gebouwen: deze onderwerpen in de directe omgeving raken de burgers direct en hier hebben zij vaak een eigen en duidelijke mening over.

Beleid

De beheerplannen stellen we tenminste eens in de 10 jaar vast, conform de eisen van de provincie. Dit betreft de inrichting van de openbare ruimte en het beoogde onderhoudsniveau voor het openbaar groen, verlichting, straatmeubilair, sportfaciliteiten, water, wegen, riolering, kunstwerken en gebouwen. Eens in de vier jaar evalueren we de beheerplannen en zo nodig stellen we ze bij.

De volgende nota's zijn vastgesteld:

Beleidsstuk/ beheerplan	Jaar	Planperiode	Inhoud/opmerking
Wegen	2014	2014-2018	Wegenbeleidsplan
Gemeentelijk rioleringsplan	2011	2012-2016	In 2012 is er een nieuw en verbreed GRP vastgesteld.
Groenbeleidsplan	2014	2014-2019	In 2014 is het groenbeleidsplan en groenbeheersplan vastgesteld. Op beheerniveau werken we aan het opstellen van een Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR)
Speelplaatsen	2006	2007-2018	Voor het realiseren van de vastgestelde beleid, verwoord in "Nota Buitenspelen, ja leuk! Speelruimteplan Oude IJsselstreek Beleidsplan voor en analyse van speelruimte", moest voorlopig een pas op de plaats worden gemaakt. Het betreft dan de beleidsvoornemens waarvan de realisatie kosten met zich meebrengt.
Openbare verlichting	2012	2012-2016	Beleidsplan openbare verlichting. Als vervolg hierop is er in de tweede helft van 2012 een uitvoeringsplan opgesteld.

De volgende beheerplannen voor de kapitaalgoederen zijn geactualiseerd of opgesteld:

Beleidsstuk /beheerplan	Jaar	Planperiode	Inhoud/opmerking
Wegen	2014	2014-2018	Beheer en onderhoud wegen
Groen	2014	2014-2019	Voor groenbeheer geldt dat niet voor alle onderdelen een beheerplan is. De ontbrekende schakels zijn in 2015 niet ingevuld. Voor Engbergen: in april 2016 wordt het beheerplan door het college vastgesteld.
Water	2009	2010-2020	
Bomenbeheerplan	2008	2008-2018	Naar aanleiding van de grootschalige dunning die voorzien was in het najaar van 2015, is de vraag gerezen of het bomenbeheerplan nog voldoende actueel is.

Momenteel werken we aan de actualisatie van verschillende beheerplannen. In deze plannen worden de uitgangspunten voor het beheer en onderhoud opgenomen. Op basis van de vastgestelde plannen is per kapitaalgoed inzicht gegeven in het gemeentelijke beleid, de doelstellingen, de activiteiten die op stapel staan, de daarmee gemoeid zijnde financiële middelen en eventuele ontwikkelingen en risico's. Aan het einde van deze paragraaf bieden we integraal inzicht in de financiën die met het onderhoud kapitaalgoederen gemoeid zijn.

Wegen Beleid

Het gemeentelijke beleid is gericht op efficiënt en effectief onderhoud aan de wegen. De uitgangspunten zijn beschreven in het "beleidsplan wegen gemeente Oude IJsselstreek 2014-2018".

Één keer per twee jaar worden alle wegen in de gemeente Oude IJsselstreek geïnspecteerd op schades en beoordeeld op kwaliteit. Deze gegevens, samen met de gegevens vanuit het beheerpakket, vormen de basis voor het uit te voeren onderhoud. Onderdeel hiervan is de bepaling van de benodigde budgetten voor rationeel wegbeheer voor de komende jaren. Uitgangspunt hierbij is het kwaliteitsniveau "basis", volgens de richtlijnen van de CROW-systematiek. Zoals ook opgenomen in het in 2012 door de gemeenteraad vastgestelde "Beleidsplan wegen 2014 – 2018". In dit beleidsplan wordt aangegeven dat er in het eerste planjaar een achterstand is. Deze achterstand was een gevolg van het doorschuiven van projecten. Inmiddels is in de afgelopen tijd voor ruim 5,1 miljoen aan projecten (wegen en riool) uitgevoerd, waarbij de nadruk heeft gelegen op het wegwerken van de achterstand. Begin 2016 (februari/maart) zal een tussentijdse weginspectie gehouden worden om een eventuele achterstand inzichtelijk te maken. De verwachting is echter dat de eerder geconstateerde achterstand, nagenoeg is ingelopen.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Schoon, heel, veilig Niveau 6 (Voldoen vastgestelde CROW-norm)	1. Planmatig onderhoud en groot onderhoud van wegen
Subdoelstelling	
Efficiënt en effectief onderhoud aan wegen	1. Uitvoering van het beleidsplan Wegen 2014-2018 2. Opstellen en bijhouden meerjarenplanning voor groot onderhoud van wegen 3. Groot onderhoud van de wegen

De kwaliteit van het onderhoudsniveau is vastgelegd op een 6. Deze is vertaald volgens de CROW systematiek in beeld en wordt aangemerkt als “basis”. De kwaliteit is gemonitord aan de hand van het beheerpakket en de twee jaarlijkse wegininspectie. Er wordt uitgegaan van een zand ondergrond. Voor de rehabilitatie van elementverhardingen is gerekend met gebruik van 50% nieuw materiaal, omdat er van uitgegaan wordt dat in 50% van de projecten met nieuw materiaal wordt herbestraat. Niet voorspelbaar zijn de komende winters. De winters bepalen voor een groot deel de rehabilitaties. Dit betekent dat door kwakkelwinters (koud/warm), strenge winters (veel zout) de kans bestaat om wegen, later in de planning voor rehabilitatie (onderhoud), naar voren moeten worden gehaald. Is dit het geval dan moeten we prioriteiten stellen. De afgelopen winter was, wat het onderhoud aan de wegen betreft, redelijk. Er is weinig vorst geweest en ook weinig schommelende temperaturen. De afgelopen winter heeft hierdoor weinig tot geen invloed op de planning voor 2016.

Uitvoering

Afgelopen jaar is het onderhoud volgens planning (vanuit het beheerpakket) uitgevoerd.

Ontwikkelingen

Begin 2014 heeft de raad het nieuwe beleidsplan wegen vastgesteld. Gezien de ontwikkelingen moet het beleidsplan worden geëvalueerd. Hiervoor zal er voor de zomer 2016 een notitie worden opgesteld. Een vooruitblik uit deze notitie geeft aan dat we op dit moment op het gewenste kwaliteitsniveau (6 = basis) zitten. In de notitie zal dit uitgebreid toegelicht worden.

Risico's

De risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid, waarvoor de gemeente overigens een verzekeringspolis heeft afgesloten. Afgelopen jaar hebben zich geen risico's voorgedaan.

Civieltechnische kunstwerken en kunst in openbare ruimte

Beleid

Op dit moment is er (nog) geen vastgesteld beleid voor het beheer en onderhoud van de aanwezige civieltechnische kunstwerken en kunst in de openbare ruimte binnen de gemeente. Uitgangspunt is om iedere vijf jaar de civiele kunstwerken volledig te laten inspecteren door een gespecialiseerd bureau. In de tussenliggende jaren voert de eigen dienst inspecties uit. Voor de kunst in de openbare ruimte is ervoor gekozen om de eigen dienst jaarlijks een globale inspectie uit te laten voeren. Het jaarlijks onderhoud (schoonmaken) is hierop afgestemd. De achterstand in onderhoud is inmiddels weggewerkt.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Schoon, heel en veilig	Opstellen uitvoeringsplan naar aanleiding van jaarlijks te houden (globale) inspecties.
	Toetsing diverse bruggen naar aanleiding van nieuwe norm verkeersbelasting.
	Volledige inspectie van de civieltechnische kunstwerken (vijfjarige inspectie).

Kwaliteit

In maart 2010 is de nieuwe norm verkeersbelasting op bruggen (NEN-EN1991-2) van kracht geworden. De belasting op bruggen in deze norm is aanzienlijk gewijzigd ten opzichte van de “oude” VBB1995 (NEN 6723). Reden van deze wijziging is dat de verkeersintensiteit, verkeersbelasting en aslasten van het hedendaagse verkeer ten opzichte van het verleden sterk zijn toegenomen.

In 2015 zijn alle civieltechnische kunstwerken door een gespecialiseerd bedrijf geïnspecteerd. Uit deze inspectie komt naar voren dat de Tulenbrug in Voorst op een aantal plekken zeer slecht is. Een nader onderzoek moet uitwijzen in welke staat de brug is, en hoe de schades hebben kunnen ontstaan. Een ander kunstwerk dat op korte termijn aandacht behoeft, is de IJsselpromenadebrug in Ulft. De houten opleggingen zijn verrot, evenals het brugdek.

Financieel

In verband met de weersomstandigheden is er voor gekozen om het schilderwerk aan diverse leuning over het jaar heen te tillen. Daarnaast is het onderhoud aan de waterspeelplaats enorm meegevallen. Dit als gevolg van de weersomstandigheden en een aantal investeringen in het voorgaande jaar. Het bovenstaande heeft uiteindelijk geleid tot minder uitgaven.

Risico's

De risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid. Hiervoor heeft de gemeente een verzekeringspolis afgesloten.

Gerealiseerd

Naast het jaarlijks onderhoud is in de afgelopen periode de brug over het Waalse Water in zijn geheel opgeknapt. Hiervoor was nog een krediet uit 2011 beschikbaar.

Riolering

Beleid

Binnen de Waterwet heeft de gemeente de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. In het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) is opgenomen hoe de gemeente denkt om te gaan met deze drie zorgplichten en bevat:

- een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater en het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
- een overzicht van de aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;
- een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen worden of zullen worden beheerd; de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
- een overzicht van de financiële gevolgen van het vGRP.

In 2011 is een geactualiseerd plan opgesteld. Het beleid is gericht op het verkrijgen en in stand houden van een goed functionerend afvalwaterinzamel- en transportsysteem.

Voor de dekking van de kosten van aanleg en beheer van riolering zijn er verschillende bronnen. De aanleg van riolering in nieuwe bestemmingsplannen bekostigen we uit de exploitatieopzet van die plannen en verdisconteren we in de verkoopprijs. De kosten van het beheer en de aanleg van riolering, hemel- en grondwatervoorzieningen bij bestaande panden, dekken we uit de rioolheffing. De hoogte van deze heffing wordt jaarlijks herzien en met behulp van een kostendekkingsplan vastgesteld.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Schoon, heel, veilig (Bescherming volksgezondheid, kwaliteit leefomgeving waarborgen en bescherming grond- en oppervlaktewater)	Uitvoeren vGRP
Subdoelstelling	
Efficiënt en effectief onderhoud aan riolering	Uitvoeren GRP
Voorkomen van "water op straat"	Oplossen knelpunten Uitvoeren vGRP

Financieel

Bij de vaststelling van het vGRP heeft de gemeenteraad besloten de hoogte van de rioolheffing vanaf 2013 per jaar te bezien aan de hand van de werkzaamheden die nodig zijn en de ontwikkeling van het rioolbufferfonds. Dit besluit heeft uiteindelijk geleid tot de volgende ontwikkeling van het tarief:

Jaar	Verhoging	Tarief
2012	€ 0,--	€ 199,08
2013	€ 0,--	€ 199,08
2014	€ 10,--	€ 209,04
2015	€ 20,--	€ 229,08

Voor 2016 is (conform afspraken vanuit het vGRP) het tarief verhoogd met € 10,--, tot een bedrag van € 239,08 per jaar.

Binnen de exploitatie is er in 2015 voor een bedrag van ongeveer € 7,6 miljoen aan kosten gemaakt. De kapitaallasten en de dotatie aan de voorziening zijn hiervan de grootste onderdelen, gevolgd door de kostenplaats saldo (uren). De verdere kosten zijn voor het jaarlijks onderhoud aan de drukriolering (onderhoudscontract), energiekosten, verhelpen van storingen enzovoorts.

Van de ruim € 6,5 miljoen aan rioleringskredieten in 2015, is bijna € 3 miljoen uitgegeven aan de volgende onderdelen:

- € 2,4 miljoen aan rioolvervanging, dan wel relining
- € 335.000,-- aan afkoppeling van verhard oppervlak en water
- € 25.000,-- aan de vervanging van electro/mechanische onderdelen van de mechanische riolering (gemalen, bergbezinkbassins en pompunits)
- € 170.000,-- aan voorbereidingskosten voor projecten die inmiddels zijn opgestart en dit jaar uitgevoerd gaan worden.

Van het niet uitgegeven bedrag van € 3,5 miljoen, is veruit het meeste al toegeedeeld aan projecten welke in voorbereiding of uitvoering zijn. Een bedrag van € 820.000,-- dient nog toegekend te worden aan projecten.

Alle uitgaven met betrekking tot de riolering worden gedekt vanuit een voorziening, het rioolbufferfonds. In het onderdeel voorzieningen wordt dit fonds nader toegelicht.

Gerealiseerd in 2015

In 2015 zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

Vervanging / relining vrijvervalriolering

- Molenweg (vervangen), Silvolde;
- Korenbloemstraat (vervangen), Varsseveld;
- Roggestraat (vervangen), Varsseveld;
- Arentzenstraat (vervangen), Varsseveld;
- Bringenborg (vervangen), Gendingen.

Reiniging en inspectie (vrijvervalriolering)

Jaarlijks wordt, conform het vGRP, een deel van de vrijvervalriolering gereinigd en geïnspecteerd om zodoende de kwaliteit te bepalen. In 2015 is 11,5 kilometer aangepakt.

Mechanische riolering

Binnen de mechanische riolering (rioolgemalen, bergbezinkbassins, pompunits) zijn in 2015 de nodige schakelkasten, pompen en besturingssystemen vervangen. Deze vervangingen volgen uit de jaarlijkse onderhoudsronden van de installaties.

Risico's

Met de verhoging van het tarief beperken we eventuele risico's tot een aanvaardbaar niveau. In 2015 hebben zich geen specifieke risico's voorgedaan

Gebouwen

Beleid

Het beheersplan is in 2014 gerealiseerd.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Instandhouding en behoud van de gemeentelijke gebouwen	<ol style="list-style-type: none">1. Uitvoeren planmatig onderhoud2. Groot onderhoud, nieuw- en verbouw en aanpassingen

Ontwikkelingen

Sinds 2014 hebben we een actueel beheersplan gebouwen, dit beheersplan wordt in 2016 uitgebreid door toevoegingen aan de vastgoedportefeuille en in enkele situaties bijgesteld. In dit beheersplan besteden we met name aandacht aan de gebouwen die wij in beheer en onderhoud willen houden en de gebouwen die we in de toekomst, gelet op ons beleid, waarschijnlijk gaan afstoten maar vanwege hun onderhoudstaat en/of de verwachte langere doorlooptijd tot verkoop nog wel de aandacht op het beheer en onderhoud nodig hebben.

Accommodatiebeheer voert het onderhoud aan deze gebouwen uit op basis van een meerjaren onderhoudsplanning (MJOP). Deze planning maakt op basis van onderhoudsintervallen inzichtelijk welke bedragen er reëel te verwachten zijn om onze gebouwen te kunnen onderhouden. De jaarlijkse inspecties zijn bepalend of de opgenomen werkzaamheden ook daadwerkelijk in de aangenomen jaren uitgevoerd moeten en kunnen worden. In de meerjarenonderhoudsplannen zijn tevens de kosten geraamd voor de wettelijk verplichte keuringen, vergunningen, etc., zodat een zo compleet mogelijk beeld van de totale onderhoudskosten van het gebouw wordt verkregen.

Als ambitieniveau hebben wij voor onze bestaande gebouwen conditieniveau 3 (volgens de NEN 2767) als maatstaf vastgelegd. Daarbij is de technische staat van onze gebouwen dusdanig dat de veroudering zichtbaar mag zijn maar dat de veiligheid en functionaliteit/functieervulling niet in gevaar komt, ook wel te benoemen als redelijke staat van onderhoud (sober maar doelmatig).

Voor de nieuw gerealiseerde / te realiseren gebouwen hanteren wij een conditieniveau 2 (volgens de NEN 2767) als minimale "eind"conditie na 10 jaar exploitatie. Daarbij is de technische staat van deze gebouwen dusdanig dat de eerste tekenen van veroudering zichtbaar mogen zijn. De technische staat wordt hierbij aangeduid als "goed".

De in de begroting opgenomen exploitatiebudgetten voor deze gebouwen bleken niet helemaal toereikend. Dit heeft vooral te maken met het niet altijd volledig kunnen verhuren van de accommodaties, alsmede de extra kosten aan juridische bijstand, kraak/anti-kraak cq leegstandsbeheer en vandalisme.

Risico's

Mogelijke risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid. Hiervoor heeft de gemeente een verzekeringspolis afgesloten. Risico's worden aanzienlijk beperkt als de gemeente een dekkend beheersplan heeft. Niettemin kan zich een onverwachte gebeurtenis voordoen, zoals in 2015 het kraken van een voormalige dienstwoning in gemeentelijk bezit, waar aanzienlijke schade is aangericht. Afgelopen jaar was er daardoor een aanzienlijke personele en juridische inzet nodig.

Er komt een verbod per 2024 op bestaande toepassingen van asbesthoudende producten aan de buitenzijde van gebouwen (daken en geveldelen). Om dit in beeld te brengen zullen we onze gebouwen van voor 1994 moeten laten inventariseren op de aanwezigheid van asbesthoudende materialen. Deze inventarisatie betreft 32 gebouwen en vindt in 2017 plaats.

Groen

Beleid

Op basis van het huidige budget hebben we de gestelde normen gehaald. Wel is bewust gestuurd om het vastgestelde beleidsplan uniform uit te voeren, zodat binnen de gehele gemeente het kwaliteitsniveau op dezelfde wijze wordt gehandhaafd. Hoewel het kwaliteitsniveau volgens IBOR nog niet in 2015 werd vastgesteld, is de praktijk dat we aan het eind van 2015 kunnen zeggen dat er veel meer uniformiteit is gekomen in het beeld en de werkwijze.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Duurzaam veiligstellen en ontwikkelen van kwalitatief hoogwaardige groenstructuur en het bevorderen van een aantrekkelijke groene woon- en werkomgeving als karakteristieke kwaliteit van de vitale plattelandsgemeente Oude IJsselstreek	1. Groenbeleidsplan en groenbeheerplan is vastgesteld 2. Uitvoeren planmatig onderhoud
Subdoelstelling	
Versterking en behoud van het groene karakter van de gemeente Oude IJsselstreek	Uitvoeren planmatig onderhoud
Streven naar beeldkwaliteit groen die beter overeen komt met het wensbeeld van bewoners en bedrijven	Uitvoeren planmatig onderhoud
Het behoud van cultuurhistorische waarden	Uitvoeren planmatig onderhoud

Actuele staat

Op basis van het huidige budget is de beheerkwaliteit 'schoon en veilig' gerealiseerd. De beheerkwaliteit 'heel en technisch' blijft hierop wat achter. De verzorgingsgraad van het groen is dus redelijk tot goed. Deze kwaliteitsinschatting is gemaakt op basis van een korte rondgang en is ambtelijk getoetst. Er zijn geen digitale inspectiegegevens beschikbaar waaruit de actuele staat blijkt. Uit een gehouden schouwing blijkt dat de meeste groenonderdelen scoren op kwaliteitsniveau 'basis'. Hagen vormen een uitzondering en scoren een kwaliteitsniveau 'hoog'. De hagen zien er over het algemeen vitaal uit, zijn volledig en strak gesnoeid.

Gemeenten moeten in het kader van de zorgplicht voor bomen een BTA-inspectie (boomveiligheidsanalyse, voorheen VTA-inspectie) uitvoeren. In 2015 is hier een begin mee gemaakt. Naar verwachting zijn eind 2016 alle 35.000 bomen geïnspecteerd. Deze gegevens leggen we in 2016 het beheerpakket vast. De risicobomen zijn al vastgelegd.

Risico's

Mogelijke risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid. Hiervoor heeft de gemeente een verzekeringspolis afgesloten. Dat neemt niet weg dat we deze risico's aanzienlijk kunnen beperken als de gemeente planmatig onderhoud op basis van actuele meerjarige beheerplannen uitvoert.

Periodieke boomcontroles (BTA-inspecties) zijn essentieel om te voldoen aan de wettelijke zorgplicht. Mogelijke problemen kunnen zo tijdig opgemerkt worden en risico's van schade die hieruit voort kunnen vloeien kan worden verminderd of weggenomen.

Het huidige onderhoudsbudget bleek voldoende om het vastgestelde kwaliteitsniveau te handhaven, mede door kritisch in te kopen en onderhoudswerk zo beperkt mogelijk uit te besteden.

Niet of onvoldoende investeren in omvormingen en het wegwerken van achterstallig onderhoud kan een versnelde achteruitgang van de groenvoorzieningen tot gevolg hebben. Betrekken van bewoners kan daarentegen een gunstig effect hebben op de kwaliteit en verkleint de kans op klachten.

Specifieke ziekten aan bomen (o.a. de kastanje-, iep- en watermerkziekte) zijn moeilijk beheersbare en geneesbare ziekten aan bomen. Als een boom ziek wordt, is vaak een snelle verwijdering noodzakelijk. De praktijk heeft uitgewezen dat een infectie zich na het nemen van weerbaarheidmaatregelen langzamer lijkt te verspreiden.

Door het jarenlang beperkt dunnen van het bomenbestand was de inzet om vanaf 2015 op grotere schaal, maar wel gefaseerd, uit te gaan dunnen. Dit heeft weerstand opgeroepen bij onze inwoners, onder andere vanuit verschillende stichtingen. Met deze betrokkenen zijn verschillende gesprekken gevoerd en is er ook in de raad aandacht voor geweest. Deze dunningen zijn van noodzakelijk belang voor het verder ontwikkelen van de rest van het bomenbestand. In afstemming met de inwoners, worden deze dunningen nu gefaseerd uitgevoerd. In 2015 heeft dit onderdeel veel tijd en energie gekost en is de uitvoering niet ter hand genomen. In februari 2016 werd uiteindelijk een fase opgepakt.

Water

Beleid

Het door de gemeenteraad vastgestelde Waterplan is opgesteld in nauw overleg met de raad, het Waterschap Rijn en IJssel en een klankbordgroep, waarin belangenverenigingen uit de gemeente vertegenwoordigd waren. Het waterplan bestaat uit een inventarisatie en een analyse. Het beleidskader zorgt dat al het water een duidelijke functie heeft voor inwoners, toeristen, bedrijven, natuur en milieu.

Het gaat om een modern waterbeleid, waardoor water en watergerelateerde raakvlakken gelijkwaardig zijn aan andere beleidsvelden. Het eindresultaat is een gezonde, "waterrijke" en milieuvriendelijke gemeente.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
In 2020, een ecologische, recreatieve, cultuurhistorische en ruimtelijke samenhang in het water in en om de gemeente Oude IJsselstreek	Uitvoering in overeenstemming met het uitvoeringsprogramma

Risico's

Behoudens beperkte overstromingsrisico's zijn er geen risico's bekend.

Speelplaatsen

Beleid

Er is een speelplaatsenplan. In dit plan zijn het voorgestelde gemeentelijke beleid en de uitgangspunten voor de renovatie en het opwaarderen van bestaande speelterreinen en de aanleg van nieuwe speelterreinen opgenomen. In samenwerking met de inwoners kijken we naar de behoefte van speeltoestellen. Daar waar deze behoefte niet direct is, versoberen we.

Vooral de speelterreinen die niet voldoen aan het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (= landelijke normering voor de veiligheid van speelvoorzieningen en val-ondergronden) worden gerenoveerd. In 2015 is hier voorzichtig een begin mee gemaakt.

Actuele staat

Uit een gehouden schouwing blijkt dat het meubilair vrij constant scoort op kwaliteitsniveau 'redelijk'. Een specifieke inspectie op het gebied van speelvoorzieningen, liet een lange lijst van kleine problemen tot urgent potentiële gevaarlijke situaties zien. Waar dit nodig was, is hierop geacteerd zonder eerst een beheersplan te hebben gemaakt. Vervolgstappen worden in 2016 gezet.

Ontwikkelingen

In samenhang met de inwoners bekijken we of de diverse speelplekken nog wenselijk zijn. Deze zijn vervangen en/of zijn samen met de inwoners opgeknapt.

Alle wijkbeheerders zijn voorzien van het keuringscertificaat "speeltoestellen" en kunnen dus de speeltoestellen zelfstandig keuren. Eén maal per 5 jaar keurt een onafhankelijk bureau de toestellen nogmaals. Daarmee voldoet de gemeente aan haar verplichtingen van de Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen.

Risico's

Door het consequent (laten) uitvoeren van een inspectie van de speeltoestellen voldoet de gemeente momenteel voldoende aan haar verplichtingen in kader van de Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen. De gemeente loopt in die zin beheersbare risico's ten aanzien van de veiligheid (ongelukken) en aansprakelijkheid (claims). Afgelopen jaar hebben zich wel risico's voorgedaan, maar voor zover bekend zonder ongelukken.

Openbare verlichting

Beleid

Openbare verlichting draagt bij aan een veilige en leefbare openbare ruimte. Het is daarom een beleidsterrein waarbij het van belang is dat de gemeente zelf een sturende rol bij het definiëren van het beleid en het uitvoeren van het beheer en onderhoud vervult. Met het oog daarop is in 2012 een geharmoniseerd en geactualiseerd beleids- en onderhoudsplan voor de openbare verlichting vastgesteld. Naast doelen, prioriteiten, kwaliteit en investeringsomvang zal aan het beleidsplan ook een uitvoeringsplan worden gekoppeld. In 2006 is een vervangingstraject voor openbare verlichting opgesteld. Hiervoor werd ieder jaar een bestek voor vervanging van de openbare verlichting opgesteld. Uitgangspunt hierbij was dat we armaturen van 20 jaar en ouder en masten van 45 jaar en moeten vervangen. Om de kosten voor de openbare verlichting terug te dringen zijn in het geactualiseerde beleidsplan de technische levensduur van de armaturen en masten verlengd naar 25 jaar voor de armaturen en 50 jaar voor de masten. Dit houdt in dat we armaturen na 25 vervangen en masten na 50 jaar.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Het openbare leven bij duisternis zo goed mogelijk te laten functioneren en bij te dragen aan een sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare omgeving.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren uitvoeringsplan en actualiseren vervangingsplan masten en armaturen • Vervanging openbare verlichting (projecten) • Vervanging masten en armaturen • Uitvoeren regulier onderhoud • Afhandelen storingen en klachten
Subdoelstelling	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het vervangen van lampen (en bijbehorende armaturen) met hoog energieverbruik. • Het toepassen van innovatieve ontwikkelingen op het gebied van de energieaanpak

Kwaliteit

In 2015 is de voorziening voor armaturen en masten opgeheven. Om in beeld te krijgen wat we de komende jaren aan masten en armaturen moeten vervangen is het vervangingsplan in 2015 geactualiseerd. Hieruit blijkt dat we in de komende periode 1100 armaturen en 500 lichtmasten moeten vervangen. Naast de vermindering van veiligheid risico's zullen deze vervangingen ook zorgen voor een uniforme toepassing van masten en armaturen waardoor er een rustig wegbeeld ontstaat.

Uitvoering

Aanvankelijk werkten we met een voorziening waaruit de nodige vervanging van lichtmasten werd bekostigd. Tot en met 2014 was de voorziening op peil en zijn veel geplande uitgaven naar voren gehaald en in dat jaar uitgevoerd. Bij het opmaken van de jaarrekening 2014 is besloten om de voorziening op te heffen en het (geringe) restant bedrag te laten vervallen. Ieder jaar worden masten die 45 jaar of ouder zijn getest op stabiliteit. Uit deze meting, die vanaf 2013 jaarlijks wordt uitgevoerd, komen steeds meer masten met ernstige gebreken die de stabiliteit van de mast niet waarborgen (code rood). Deze masten dienen binnen 6 maanden na de meting verwijderd te worden. In 2015 zijn er circa 20 masten met deze code vervangen. Voor 2016 zijn al minimaal 60 masten met een code rood bekend. Vervanging van deze masten komt nu ten laste van het reguliere budget voor onderhoud van de openbare verlichting. Een eventueel tekort op dit budget kan ervoor zorgen dat de regionale samenwerking op het gebied van onderhoud op de verlichting onder druk komt te staan. Daarnaast zijn de bestaande verouderde lichtbronnen naar huidige maatstaven duur in onderhoud en energieverbruik.

Het geactualiseerde vervangingsplan geeft mogelijk aanleiding tot het instellen van een nieuwe voorziening.

Ontwikkelingen

Op dit moment zijn er ontwikkelingen op het gebied van LED (Lichting Emitting Diodes) verlichting. Ook de conventionele lampen maken een ontwikkeling door en gaan tot 4 keer langer mee, met dezelfde lichtopbrengst, en een lager energieverbruik. Het dimmen van de openbare verlichting voeren we verder in, dit scheelt ongeveer 10% energieverbruik op de totale installatie. Het onderhoud van de openbare verlichting voeren we vanaf 2012 gezamenlijk met de gemeente Montferland en Doetinchem uit. Het contract hiervoor is eind 2015 afgelopen. Samen met de gemeenten Montferland, Doetinchem, Doesburg, Bronckhorst, Oost Gelre, Aalten en Winterswijk is in 2015 een nieuw onderhoudscontract opgesteld en aanbesteed. Het nieuwe onderhoudscontract gaat 2016 in voor een periode van 3 jaar. Voor deze 3 jaar zal de firma Ziut het gezamenlijke onderhoud voor de gemeente Oude IJsselstreek, Doesburg en Doetinchem gaan uitvoeren.

Binnen het energieakkoord van de SER wordt vanaf 2013 het energieverbruik van de openbare verlichting gemonitord. Door de hierboven genoemde ontwikkelingen blijkt dat er, ten opzichte van 2007, 24% is bespaard op het energieverbruik van de openbare verlichting.

Financiën

Onderwerp	Begroting 2015		Rekening 2015	
	U	I	U	I
Wegen	4.015.546	81.350	3.516.209	176.770
Civiele kunstwerken	269.502		221.623	
Riolering	7.774.827	7.777.401	7.636.801	7.635.591
Gebouwen	4.201.378	1.403.893	4.469.339	1.187.424
Groen	3.459.877	1.893	3.187.580	6.581
Speelplaatsen	131.888		72.305	
Openbare verlichting	466.202		520.844	
Totaal	20.319.220	9.264.537	19.624.701	9.006.366

Het verschil in begoot en werkelijk (rekening) zit met name in de uren. Deze zijn voor de begroting van 2015 gebaseerd op basis van de werkelijke ingezette uren in 2013. Deze gegevens zijn dus gebaseerd op het beleid en de uitvoering van dat jaar (2013). Door de ontwikkelingen en verschuivingen in werk, kunnen de werkelijke uren dus (soms behoorlijk) afwijken. Deze uren worden zijn op andere activiteiten ingezet, of bijvoorbeeld externe inhuur wordt niet verlengd.

Op de post gebouwen zijn de inkomsten lager dan begroot. Dit heeft met name te maken met het minder kunnen verhuren van de accommodaties.

2.5 Paragraaf Grondbeleid

1. Inleiding

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid omvat alle strategieën van de gemeente rondom het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Grondbeleid is een verzamelnaam van een aantal specifieke beleidsuitingen en kan worden ingezet om doelstellingen van de andere beleidsaspecten binnen de gemeente mede mogelijk te maken. Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van de beleidstaken zoals: ruimtelijke ontwikkeling - volkshuisvesting - verkeer en vervoer – zorg en welzijn - cultuur, sport en recreatie - economische structuur.

Daarnaast kan het grondbeleid grote financiële gevolgen hebben. Met name de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente.

Het bestaande beleid op het gebied van Grondbeleid is opgenomen in de volgende stukken:

- Nota Grondbeleid
- In bestemmingsplannen
- Structuurvisie 2010

Het gemeentelijke beleid heeft als uitgangspunten:

- Verhaal van kosten door middel van gronduitgifte of de mogelijkheden die de Grondexploitatiewet (binnen de Wet ruimtelijke ordening) biedt en samenwerkingsconstructies (Publiek-Private Samenwerking);
- Strategische grondaankopen;
- Toepassing van de Wet Voorkeursrecht gemeenten (Wvg);
- Als uiterste middel onteigening.

Nota grondbeleid 2016

De gemeente Oude IJsselstreek heeft eind 2015 haar nieuwe nota grondbeleid vastgesteld. De oude nota grondbeleid dateerde uit 2005, Sinds die tijd zijn de omstandigheden ingrijpend gewijzigd. Denk bijvoorbeeld aan de economische en financiële crisis, die sinds 2008 forse invloed heeft op de woningmarkt en op de behoefte aan bedrijventerreinen. Maar denk ook aan de wijzigingen in bevolkingssamenstelling en omvang die zich de komende jaren gaat voltrekken in de regio Achterhoek.

De belangrijkste wijzigingen in het nieuwe grondbeleid ten opzichte van de vorige nota zijn als volgt:

- Met de voorgenomen uitbreidingsplannen van voor en na 2005 voerde de fuserende gemeenten in Oude IJsselstreek actief grondbeleid uit. De trend van de afgelopen jaren neigt steeds meer naar faciliterend grondbeleid. De mogelijkheid om actief te verwerven blijft in de huidige nota bestaan, maar daarbij zal primair gezocht worden om de beleidsdoelstellingen op een andere wijze uit te voeren dan via actief grondbeleid.
- Sinds 2005 is diverse wet- en regelgeving op het gebied van grondbeleid veranderd. De nota grondbeleid 2016 anticipeert op deze wijzigingen. (waaronder de verplichting tot kostenverhaal (WRO) en aangescherpte regelgeving vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

- In de nieuwe nota grondbeleid is als uitgangspunt meegenomen dat de gemeente Oude IJsselstreek als doelstelling heeft om vastgoed (inclusief gronden) af te stoten tenzij deze een bijdrage leveren aan het realiseren van beleidsdoelstellingen dan wel de dienstverlening van de gemeente.
- Naast de reguliere P&C cyclus wordt middels de nieuwe nota grondbeleid voorgesteld om te gaan werken met een Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG). Met een MPG wordt een integraal beeld gegeven van inhoudelijke en financiële aspecten van de grondexploitaties.

Gronduitgifte

Voor de bepaling van de uitgifteprijs van bouwgrond is niet de optelsom van de kosten bepalend, maar wordt zoveel mogelijk de marktprijs benaderd, waarbij liggings- en omgevingsfactoren van invloed kunnen zijn. Voor de uitgifteprijzen van kavels voor woningbouw wordt de zogenaamde residuele grondwaardeberekening gehanteerd (zie verder nota grondbeleid 2016).

Voor de bedrijfsterreinen is van belang de samenwerkingsovereenkomst tot het realiseren van het regionale bedrijventerrein. De daarin gemaakte afspraken zijn tevens van invloed op de hoogte van de grondprijzen van onze bedrijventerreinen. Op basis van de gesloten overeenkomst over het regionale bedrijventerrein zijn de uitgifteprijzen van de bouw kavels in de gemeente in het verleden geharmoniseerd. Uit recente taxaties blijkt dat de marktwaarde voor de kavels voor bedrijfsterreinen lager ligt dan de geharmoniseerde prijsafspraken. Bij de herzieningen van de bedrijfsterreinen, Hofskamp-Oost tweede fase en De Rieze V en VI is dan ook rekening gehouden met een marktconforme grondprijs.

Op dit moment staat de verkoop van bouwgrond voor woningbouw, alsmede de behoefte aan kavels voor bedrijven nog steeds sterk onder druk. De afgelopen jaren, en ook in 2015 en het eerste deel van 2016, is reeds op deze ontwikkelingen geanticipeerd door de looptijd van de exploitaties te verlengen (langere duur van de uitgifte) en te rekenen zonder opbrengstenstijging. Daarnaast zijn in 2015 en begin 2016 de laatste vijf (woningbouw)complexen herzien (zie paragraaf 3). Voor het bepalen van (financiële) risico's wordt tevens rekening gehouden met een verdere uitloop van de exploitaties e.e.a. conform de nieuwe uitgangspunten per 1-1-2016, gesteld door de commissie BBV (zie paragraaf 2).

Beleidsuitgangspunten reserves, voorzieningen en risico's voor grondzaken

De gemeente Oude IJsselstreek kent ingevolge de begrotings- en rekeningvoorschriften geen eigen algemene reserve voor de grondexploitatie. Bij gronden niet in exploitatie zullen boekwaardes moeten worden afgeboekt wanneer deze boekwaardes de marktprijs/verwachtingswaarde overschrijden. Deze afboeking vindt plaats ten laste van het exploitatieresultaat van de algemene dienst. Voor de gronden in exploitatie met verwachte nadelige resultaten wordt voor deze nadelige resultaten een verliesvoorziening getroffen. Dat wil zeggen dat een deel van de algemene reserve wordt vastgelegd om toekomstige verliezen af te kunnen dekken. Daarnaast worden risico's geïnventariseerd en wordt de kans dat deze zich kunnen voordoen bepaald. Het uiteindelijke bedrag van het totaal van deze risico's is van invloed op het weerstandsvermogen van de gemeente. Deze zal groot genoeg moeten zijn om de risico's af te dekken wanneer deze risico's zich voordoen. Daarmee kan worden gesteld dat met financiële risico's en verwachte nadelige resultaten binnen de grondexploitatie in voldoende mate rekening wordt gehouden.

2. Wijziging in wet en regelgeving

Anno 2015 staan de gemeentelijke grondexploitaties aan de vooravond van een aantal ingrijpende aanpassingen in de wet- en regelgeving. Per 1 januari 2016 worden bepaalde activiteiten die een (overheids)onderneming vormen binnen de gemeente vennootschapsbelastingplichtig (Vpb). Daarnaast heeft de commissie BBV, mede naar aanleiding van de Vpb-plicht voor overheidsondernemingen, een vernieuwde notitie Grondexploitaties 2016 gepubliceerd waarbij per 1 januari 2016 de begrotings- en rekeningvoorschriften, vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor wat betreft de grondexploitaties, op een aantal aspecten grondig zijn aangepast.

2.1 Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen

Per 1 januari 2016 is de belastingplicht ingevoerd voor ondernemingen van overheden voor de vennootschapsbelasting. Het achterliggende doel van de wet is, mede onder druk van de Europese Commissie, het scheppen van een gelijkwaardig speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Het is de bedoeling dat overheden die winst of structureel overschotten behalen met activiteiten die concurreren met de 'markt', vennootschapsbelasting gaan betalen.

Rondom de invoering voor de VPB-plicht zijn veel vragen ontstaan, o.a. met betrekking tot de grondexploitaties. Deze kwesties worden behandeld in de Samenwerkende vennootschapsbelasting lokale overheden (SVLO) bestaande uit de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg, de Unie van Waterschappen, de Belastingdienst en het Ministerie van Financiën. Dit heeft ertoe geleid dat eind 2015 een eerste handreiking¹ is vastgesteld waarin over veel zaken duidelijkheid is gegeven met betrekking tot de invoering van de VPB-plicht voor overheidsondernemingen, met in het bijzonder het grondbedrijf. Op basis van deze handreiking heeft in de gemeente Oude IJsselstreek een toets plaatsgevonden of en in hoeverre het "grondbedrijf" van de gemeente Oude IJsselstreek wordt belast met een afdracht in het kader van de vennootschapsbelasting. Op basis van deze toets² is het meest waarschijnlijke scenario dat voor het "grondbedrijf" van de gemeente Oude IJsselstreek geen afdracht voor de VPB zal plaats vinden. Het argument daarbij is dat de gemeente Oude IJsselstreek met het grondbedrijf geen onderneming drijft omdat niet wordt voldaan aan het criteria "winststreven". De gemeente Oude IJsselstreek heeft de afgelopen jaren binnen de lopende grondexploitaties dusdanig veel verliezen genomen dat er geen sprake is van winst. Absolute zekerheid over het ingenomen standpunt van de gemeente Oude IJsselstreek wordt op korte termijn niet verwacht. Waarschijnlijk kan pas een definitief oordeel worden gevormd als de belastingdienst de controle over de aangifte van 2016 heeft uitgevoerd. Naar verwachting zal dit op zijn vroegst eind 2017 zijn. Jaarlijks zal opnieuw getoetst worden of voldaan wordt aan de gestelde criteria voor de VPB-plicht.

2.2 Herziening BBV-verslaggevingsregels rondom grondexploitaties

De commissie BBV heeft in de onlangs verschenen notitie "grondexploitaties 2016" een aantal wijzigingen doorgevoerd over de (financiële) afbakening, definiëring en verslaggeving bij grondexploitaties. De wijzigingen leiden tot meer transparantie, eenduidigheid en een vermindering van de administratieve lasten.

Aanleiding voor de voorstellen is een aantal ontwikkelingen op het gebied van de grondexploitatie:

- de forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren;
- de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid;
- de aankomende Omgevingswet;
- de aankomende vennootschapsbelastingplicht voor gemeenten (Vpb).

¹ Handreiking: "Vennootschapsbelasting en het gemeentelijk grondbedrijf", 6 november 2015

² Door PriceWaterhouseCoopers is begin 2016 het onderzoek naar de VPB positie van het grondbedrijf van de gemeente Oude IJsselstreek afgerond.

De voorgenomen wijzigingen hebben vooral betrekking op:

- Een grondexploitatie heeft in principe een maximale doorlooptijd van 10 jaar. Hiervan kan gemotiveerd worden afgeweken, mits hiervoor ook risico-beperkende beheersmaatregelen worden getroffen. Dit kan gevolgen hebben voor een aantal complexen in de gemeente Oude IJsselstreek, met name de bedrijfsterreinen.
- Voor kostenverhaal dient aangesloten te worden bij de kostensoortenlijst vanuit het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Dit betekent dat niet meer alle kosten toegerekend kunnen worden aan een bepaald project.
- De rentetoerekening in de grondexploitaties verandert. Vanaf 2016 mag alleen nog de rente over het vreemd vermogen worden toegerekend. Concreet betekent dit dat er in de grondexploitaties minder rente wordt doorberekend. Een voordeel voor de grondexploitaties, maar een nadeel voor de algemene dienst, zij ontvangen immers minder rente.
- De disconteringsvoet, het rentepercentage op basis waarvan de netto contante waarde³, wordt berekend wordt door de commissie BBV periodiek vastgesteld. Op dit moment staat deze op 2%. Gelet op de relatief lage rente, die wordt toegerekend aan de grondexploitaties is het effect hiervan beperkt.
- De categorie 'niet in exploitatie genomen gronden'(NIEGG) en "strategische aankopen" zullen vanaf 2016 verdwijnen. Gronden in deze categorieën zullen worden opgenomen op de balans onder de materiële vaste activa (MVA), mits er geen stellig voornemen is van de gemeenteraad om op korte termijn tot ontwikkeling te komen. Indien dit laatste wel het geval is kan door de gemeenteraad worden besloten om voor bepaalde gronden een grondexploitatie te openen.

De wijzigingen treden in werking per 1 januari 2016. Dit betekent dat de gevolgen van deze aanpassingen in de jaarrekening 2016 zichtbaar worden.

³ Netto Contante Waarde (NCW) is een methode om de resultaten van de grondexploitaties om te rekenen naar de waarde per 1 januari 2016. Deze resultaten zijn immers waarden in de toekomst. Door deze uit te rekenen in NCW. Kunnen ze vergeleken worden.

3. Actualisaties en herzieningen grondexploitaties⁴

3.1 Actualisatie grondexploitaties

Alle gronden in exploitatie zijn per 31 december 2015 (peildatum) geactualiseerd. Deze actualisatie hield het volgende in:

- Bijstelling van de boekwaarden op basis van inkomsten en uitgaven in 2015.
- Aanpassing parameters:
 - De rente waarmee in de grondexploitatie in de grondexploitaties wordt gerekend is naar beneden bijgesteld op 2,5% per jaar. Elk jaar wordt bij het herzien van de grondexploitaties bij het opstellen van de jaarrekening berekend wat de rente moet zijn die over de boekwaarde aan de algemene middelen wordt vergoed. Voor het jaar 2015 bedroeg deze zogenaamde gecorrigeerde omslagrente 2,5 %. Tot op heden zou de rente vanuit het oogpunt risicobeheersing een procentpunt hoger worden gehanteerd dan de werkelijke rente, echter gelden er per 1-1-2016 nieuwe uitgangspunten conform de commissie BBV voor de te hanteren rente. Vanaf 2016 zijn gemeenten verplicht om de werkelijke rente over het vreemde vermogen toe te rekenen aan de grondexploitaties. Op basis hiervan wordt de huidige rekenrente in de grondexploitatieberekeningen verlaagd naar 2,5%. Eventuele rentestijgingen zijn meegenomen in de risicoberekeningen van de grondexploitaties.
 - De kostenstijging is gehandhaafd op 2,5%. Het thans gehanteerde percentage ligt boven de inflatie conform de opgave van het Centraal Planbureau kostenindex "CPI alle huishoudens" over het jaar 2015. Echter hebben grondexploitaties betrekking op langjarige ontwikkelingen, waarbij vanuit het voorzichtigheidsprincipe rekening wordt gehouden met een toename van de kosten in de toekomst. Dit percentage zal jaarlijks worden herzien op basis van de werkelijke ontwikkeling van de inflatie en mogelijke toename in de kosten van infrastructurele werken en plankosten.
 - Gebruikelijk was een opbrengstenstijging toe te rekenen. Het percentage wordt echter, net als vorig jaar, gehandhaafd op 0%. In het huidige economische en financiële klimaat is het niet te verwachten dat de uitgifteprijs van bouwrijpe gronden in de pas blijven lopen met de inflatie. Er is op dit moment sprake van een licht herstel van de economie, daarbij een stabilisatie van de uitgifteprijs op zijn plaats.

3.2 Herziening grondexploitaties woningbouwprojecten

De afgelopen periode is er een aantal ontwikkelingen geweest die aanleiding hebben gegeven om de grondexploitaties ingrijpend te herzien. Naast het feit dat een aantal onderhandelingen inmiddels zijn afgerond, heeft de crisis op de woningmarkt ook grote consequenties gehad voor de gemeentelijke grondexploitaties. Plannen moeten verder worden uitgefaseerd en de vraag naar verlaging van de grondprijzen nam toe. Mogelijke financiële gevolgen hiervan zijn tot op heden alleen doorgerekend in de zogenaamde risicoanalyse bij de jaarrekening. Het is voor de gemeente noodzakelijk om haar grondexploitaties te actualiseren om zo aan te sluiten bij de actuele marktwaarde. Hierbij is primair gekeken naar:

- **Nog te maken kosten:** doordat plannen langer duren, lopen kosten verder op. Denk hierbij aan rente, plankosten etc., daarnaast zijn, voor zover dat noodzakelijk was, ramingen geactualiseerd op basis van nieuwe calculaties.
- **Grondprijs:** het actualiseren van alle grondprijzen op basis van de residuele grondwaardeberekening. Daarbij wordt de prijs van het bouwkegel bepaald door de kosten voor bouw en

⁴ Alle in deze paragraaf genoemde bedragen zijn in euro's en exclusief BTW

ontwikkeling af te trekken van de commerciële waarde, de zogenaamde “vrij op naam-prijs” (VON) van de te realiseren woning met bijbehorende grond. Deze benadering wordt door veel betrokkenen geprefereerd, en is ook overeengekomen tussen de NEPROM, de NVB, de VNG en het Ministerie van VROM.⁵

- **Van prijs per m² naar kavelprijs.** De methode van residuele grondwaardeberekening geeft aanleiding de grondprijzen (aanzienlijk) te verlagen maar past wel beter in het bepalen van een marktconforme en toelaatbare waardering van de bouwkavels en deze in een kavelprijs uit te drukken in plaats van een prijs per vierkante meter. Bovendien kan daardoor beter rekening worden gehouden met ligging- en omgevingfactoren.
- **Fasering:** er is een achterstand ontstaan in planning van de uitgifte van kavels. Voor de verschillende grondexploitaties is gekeken welke fasering realistisch is en past bij de kern en het plan.
- **Herprogramming:** in een aantal complexen is ook over gegaan tot herprogramming. De vraag is veranderd en dat geeft aanleiding om ons aanbod bij te stellen. De hierbij vrijkomende bouw mogelijkheden dragen bij aan het verder terug brengen van de plancapaciteit voor woningbouw conform de regionale woonagenda 2015-2025.

Bij de behandeling van de begroting voor 2015 in november 2014 heeft het college van B&W aangekondigd een aantal grondexploitaties te willen herzien. Eind 2014 zijn al een vijftal complexen herzien. De herziening van de overige complexen heeft enige tijd op zich laten wachten vanwege de onzekerheid rondom de invoering van de vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen en de mogelijke financieel nadelige gevolgen voor de grondexploitaties, nu hierover meer duidelijkheid is (zie paragraaf 3) is besloten om nog voor afsluiting van het boekjaar 2015 de laatste drie grondexploitaties voor woningbouw te herzien.

Op het moment van opmaak van de jaarrekening 2015 zijn op basis van bovenstaande uitgangspunten de volgende grondexploitaties herzien:

<i>Herzieningen grondexploitaties 2015</i>			
<i>Project</i>	<i>Beschikking verliesvoorziening jaarrekening 2014 (voorraden)</i>	<i>Beschikking verliesvoorziening jaarrekening 2014 herziening grondexploitaties</i>	<i>Totale bijdrage vanuit de voorzieningen</i>
Centrumplan Ulft (raad juni 2016)	775.757	1.061.458	1.837.215
Slawijkseweg Netterden (raad mei 2016)	118.206	536.362	654.568
Bomenbuurt Ulft (Biezenakker II) (raad mei 2016)	583.160	880.175	1.463.335
<i>totaal</i>	<i>1.477.123</i>	<i>2.477.994</i>	<i>3.955.117</i>

⁵ (Convenant gemeentelijk grond(prijs)beleid bij gronduitgifte aan marktpartijen in relatie tot woningkwaliteit.)

Door bijdragen vanuit de voorzieningen daadwerkelijk aan de grondexploitaties toe te voegen zijn de deze drie grondexploitaties weer sluitend. Dat betekent dat het totaal van de gemaakte en nog te realiseren kosten gelijk is aan het totaal van de behaalde opbrengsten en nog te realiseren opbrengsten.

3.3 Herziening grondexploitaties bedrijfsterreinen

De gemeente Oude IJsselstreek kent een tweetal lokale bedrijfsterreinen, De Rieze te Ulft en Hofskamp-Oost II te Varsseveld. Het uitgiftetempo evenals de grondprijzen staan bij de bedrijfsterreinen al enige jaren onder druk. Bij vaststelling van de begroting 2016 (in november 2015) is al aangekondigd dat een verliesvoorziening van ca. 3 miljoen euro noodzakelijk is voor de herziening van de bedrijfsterreinen. Ten tijde van het opmaak van de jaarrekening 2015 zijn voor de grondexploitatie van de bedrijfsterreinen deze exploitaties in concept herzien. De belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op:

- **Nog te maken kosten:** doordat plannen langer duren, lopen de kosten verder op. Denk hierbij aan rente, plankosten etc., daarnaast zijn, voor zover dat noodzakelijk was, ramingen geactualiseerd op basis van nieuwe calculaties.
- **Nog te maken opbrengsten:** Begin 2016 zijn door een tweetal onafhankelijke taxatiebureau's taxaties uitgebracht van de te hanteren grondprijzen voor beide bedrijfsterreinen. Het advies van de taxateurs is verwerkt in de opbrengstenramingen. Dit heeft ertoe geresulteerd dat grondprijzen en ramingen fors naar beneden zijn bijgesteld
- **Fasering:** Er is een achterstand ontstaan in planning van de uitgifte van bouwgrond voor industrie. Voor de beide grondexploitaties is gekeken welke fasering realistisch is en past bij de kern en het plan. Dit betekent dat in beide complexen een deel van de gronden buiten de gewenste exploitatietermijn van 10 jaar valt (aanbeveling BBV). Daarvoor dient de gemeente passende maatregelen te treffen. In de complexen is daarom geen rekening gehouden met een opbrengst van gronden die vallen buiten de 10 jaarstermijn.

<i>Herzieningen grondexploitaties bedrijfsterreinen 2016</i>	
<i>Project</i>	<i>Aan te wenden verliesvoorziening bedrijfsterreinen in 2016</i>
De Rieze Ulft (samenvoeging V en VI 2016)	437.866
Hofskamp-Oost 2e f Varsseveld	2.798.775
Totaal	3.236.641

3.4 Resultaten gronden in exploitatie

Alle grondexploitaties zijn herzien per peildatum 31 december 2015. Dat wil zeggen dat alle kosten (investerings) en opbrengsten (desinvesterings⁶) en de beschikking over de verliesvoorzieningen in de boekwaarden zijn verwerkt en dat de parameters zijn aangepast (zie paragraaf 2.1 aanpassing grondexploitaties).

⁶ Desinvesterings zijn onder andere opbrengsten uit verkopen, subsidies, exploitatiebijdragen.

De boekwaarden en het resultaat van alle gronden in exploitatie zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Verloop gronden in Exploitatie	Boekwaarde	Investe- ringen	Des- Investing	Beschikking verlies- voorz.	Boekwaarde	Exploitaties Winstgevend obv NCW*	Balanswaarde 31-12-2015
	01-01-2015				31-12-2015		
De Rieze VI	1.960.858	22.356	607.600		1.375.614	743.727	1.375.614
Hutten Noord	1.969.209	289.021	759.274		1.498.957	184.638	1.498.957
Hutten Zuid	-504.202	-7.069			-511.271	1.731	-511.271
De Rieze V	2.650.801	68.793			2.719.594	385.674	2.719.594
Centrumplan Ulft	1.834.139	443.310	560.175	1.837.215	-119.941	0	-119.941
Slawijkseweg	346.824	21.582	47.812	654.568	-333.974	0	-333.974
Hofskamp Oost II	11.299.535	322.050			11.621.585	2.557.951	11.621.585
Eskopje	131.012	12.458	86.420		57.050	21.049	57.050
Essenkamp	122.392	21.590	327.525		-183.543	31.980	-183.543
Kromkamp	86.117	202.301			288.418	20.303	288.418
Bomenbuurt Ulft	1.957.179	69.047	152.164	1.463.335	410.728	0	410.728
v/d Pavert	-143.905	6.260	136.850		-274.495	280.032	-274.495
Wienw/Bosboomstr	34.578	80.929	46.750		68.757	98.603	68.757
Keurkamer	-201.244	-260	35.850		-237.354	24.529	-237.354
Totaal	21.543.294	1.552.368	2.760.420	3.955.117	16.380.124	4.350.217	16.380.124

* De grondexploitaties voor bedrijfsterreinen zijn ten tijde van het opmaak van de jaarrekening nog niet herzien, de verslaglegging hieromtrent zal plaatsvinden in de jaarrekening 2016, daarmee zal een groot gedeelte van de geraamde winsten in de grondexploitatie komen te vervallen (3,7 miljoen van 4,3 miljoen).

De grondexploitaties hebben een positief resultaat van totaal ca € 4,3 miljoen. De bedrijventerreinen met een gezamenlijk positief resultaat van € 3,7 miljoen dragen aanzienlijk bij aan dit resultaat. Zoals aangegeven in paragraaf 2.3 komen deze geraamde winsten bij herziening van de bedrijfsterreinen te vervallen en wordt hiervoor een separate voorziening gevormd ten bedrage van ruim € 3,2 miljoen om de verliezen ten gevolge van het bijstellen van de grondprijzen en wijziging in fasering op te kunnen vangen.

3.5 Regionaal bedrijventerrein A18 en Euregionaal Bedrijventerrein

De gemeenten Doetinchem, Montferland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek werken samen bij de ontwikkeling en herontwikkeling van bedrijventerreinen binnen de gemeenten (met middelen uit het zogenaamde HRT-fonds) en ook specifiek bij de ontwikkeling van het A18 bedrijvenpark (A18) in de gemeente Doetinchem en het Euregionaal Bedrijventerrein DocksNLD in de gemeente Montferland (EBT), waarbij de deelnemende gemeenten risicodragend zijn. In de samenwerkingsovereenkomst is tevens afgesproken dat de resultaten onderling verevend worden en eventuele baten in het HRT-fonds worden gestort.

Het verwachte exploitatieresultaat van de A18 is door de aanhoudende recessie verder verslechterd.

In de samenwerkingsovereenkomst Bedrijventerreinen West Achterhoek (A18 en EBT) is vastgelegd dat, conform de geldende voorschriften BBV en de samenwerkingsovereenkomst de gemeente Oude IJsselstreek voor haar deel een verliesvoorziening moet treffen van € 1.527.218,-- (deze is reeds getroffen bij jaarrekening 2014). Immers een verevening met de verwachte voordelige resultaten van het EBT is pas mogelijk als dat resultaat ook te gelde kan worden gemaakt (de zogenaamde "winstneming"). Tot die tijd nemen de deelnemende gemeenten in de jaarrekening en de begroting ieder hun deel van de verliesvoorziening op.

Naast de uitkomst van de exploitatieberekening van 2015 van de A18 met het hiervoor genoemde nadelig resultaat zijn ook de risico's benoemd van een mogelijke verdere verslechtering van dit resultaat als gevolg van o.a. kostenstijging, prijsrisico's en afzetrisico. Voor het aandeel van onze gemeente betekent dit dat een bedrag van € 462.000,-- moet worden opgenomen in de risicoparagraaf ter bepaling van het benodigde weerstandsvermogen.

In 2015 waren er geen programmatische of financiële redenen om het noordelijk deel van de A18 af te boeken. Financieel niet omdat het verwacht resultaat na verevening positief is en programmatisch niet omdat dat in het vastgestelde Regionaal Programma Bedrijventerreinen (RPB) van 2013 ook rekening is gehouden met een periode van economische teruggang. Bovendien is eind 2015 gestart met de actualisatie van het RPB. De uitkomsten hiervan zullen in de loop van 2016 duidelijk worden. Als dan blijkt dat er inderdaad sprake is van minder vraag naar bedrijventerreinen wordt aanbevolen dit voor de gehele West Achterhoek integraal te bezien. Of dit uiteindelijk het gevolg heeft dat het noordelijk deel moet worden afgewaardeerd en daarin door de gemeente Oude IJsselstreek wordt bijgedragen valt op dit moment nog niet te overzien en maakt een risico-inschatting buitengewoon moeilijk.

3.6 Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)

Ten opzichte van 2014 zijn in 2015 geen gronden toegevoegd aan de NIEGG of overgeheveld naar de IEGG (in exploitatie genomen gronden) of opgenomen op de balans onder MVA. Wel zijn er een aantal mutaties binnen het complex de strategische aankopen.

1. Voor verworven gronden met opstallen binnen de strategische aankopen heeft in verband met waardevermindering een afwaardering plaats gevonden middels een bijdrage van derden.
2. Daarnaast heeft de gemeente door een overeengekomen verplichting een nabetaling ontvangen van een in het verleden verkocht pand.
3. Een niet meer voor het verkeerscirculatieplan Ulft benodigd pand is verkocht.
- 4.

Het verloop van de boekwaarden van niet in exploitatie genomen gronden over 2015 ziet er als volgt uit:

Verloop gronden niet in Exploitatie	Boekwaarde 01-01-2015	Investing	Des- Investing	Naar grond In exploitatie	Boekwaarde 31-12-2015	waarde per m2
Ulft Noord, Eksterstraat	140.909	666			141.575	91
Strategische aankopen	3.257.437	0	663.809		2.593.627	8
Den Dam Breedenbroek	12.118	57			12.175	--
Totaal	3.410.363	723	663.809		2.747.377	

3.7 Financiële gevolgen regionale woonagenda

September 2015 heeft de gemeente Oude IJsselstreek de regionale woonagenda 2015-2025 vastgesteld. De regionale woonagenda volgt hiermee de regionale woonvisie Achterhoek 2010-2020 op. De regionale woonvisie 2010-2020 bracht een opgave voor de gemeente Oude IJsselstreek mee om haar plancapaciteit terug te brengen van 2700 woningen naar 685. In de regionale woonagenda wordt de plancapaciteit nog eens met 10% extra naar beneden bijgesteld. Dit leidt tot de opgave om te komen van 536 woningen aan plancapaciteit naar maximaal 220 woningen voor de komende tien jaar. Dit betekent dat er meer dan 300 woningen geschrapt moeten worden. In regionaal verband is afgesproken om de plancapaciteit te analyseren aan de hand van het stoplichtmodel.

Uit een tussenanalyse begin 2016 is gebleken dat de gemeente Oude IJsselstreek rekening moet houden met de financiële gevolgen van minimaal € 2,1 miljoen voor haar grondexploitaties. Daarnaast brengt het terugbrengen van de plancapaciteit ook een risico van ca. € 4,6 miljoen met zich mee. In de loop van 2016 zal de gemeenteraad een besluit nemen over welke woningbouwplannen vallen binnen de 220 woningen die nog gerealiseerd worden, op dat moment zal er ook meer duidelijk zijn over de financiële gevolgen.

3.8 Verloop verliesvoorzieningen

In het boekjaar 2015 hebben diverse mutaties binnen bestaande voorzieningen plaatsgevonden en is een aantal aanvullende verliesvoorzieningen gevormd. Het verloop van de voorzieningen staat weergegeven in onderstaande tabel.

Verloop verliesvoorzieningen	Balanswaarde 01-01-2015	Vorming voorzieningen (onttrekking alg. reserve)	Inzet	Vrijval (toevoeging alg. reserve)	Balanswaarde 31-12-2015
VVZ herziening voorraden	-1.491.358		1.477.123	14.235	
VVZ herziening (3)exploitaties	-3.147.944		2.477.994	669.950	
VVZ bedrijventerreinen		-3.236.641			-3.236.641
VVZ gevolgen regionale woonagenda		-2.100.000			-2.100.000
Totaal	-4.639.302	-5.336.641	3.955.117	684.185	-5.336.641

4. Risico's

4.1 Inleiding

Grondexploitaties zijn ramingen van het financiële verloop van ruimtelijke projecten, zoals woningbouwprojecten, bedrijventerreinen en herstructureringsplannen. Grondexploitaties hebben vaak een lange looptijd van 10 jaar, 15 jaar of zelfs meer. Gedurende deze looptijd kunnen allerlei veranderingen plaatsvinden die zowel positief als negatief kunnen uitpakken voor het financiële resultaat van de exploitatie. De veranderingen, die op kunnen treden, kunnen van velerlei aard zijn. De inflatie kan oplopen, de rente kan veranderen, er kunnen zich omstandigheden voordoen die niet waren voorzien, zoals de huidige financiële en economische crisis. Een grondexploitatie is dan ook niet alleen een raming, maar bovenal een dynamisch proces.

De paragraaf grondbeleid in de jaarrekening geeft de stand van zaken per 31 december van het betreffende jaar, alsmede de verwachte financiële uitkomst bij het beëindigen van de exploitatie in het eindjaar op Netto Contante Waarde (NCW). Zekere risico's, zowel positief als negatief, zijn voor zover mogelijk in de exploitatie berekening meegenomen. Er kunnen zich echter ook onzekere gebeurtenissen voordoen. Als voorbeeld het volgende:

Door de financiële en economische crisis zijn de grondverkopen teruggelopen. In de grondexploitaties is hiermee rekening gehouden door de looptijd van de grondexploitaties te verlengen. Daarmee zijn de opbrengsten en een deel van de kosten over meerdere jaren verdeeld en is er dus rekening gehouden met de gevolgen van de crisis. Verondersteld kan echter ook worden dat de gevolgen van de crisis veel langer voelbaar zijn. Het is dan ook zinnig te weten wat bij het verder verlengen van de looptijd (=risico) de financiële gevolgen zijn.

Met behulp van een risicomodel kunnen zowel mogelijke positieve als negatieve ontwikkelingen financieel worden vertaald. Voor alle lopende grondexploitaties (in de jaarrekening opgenomen als "gronden in exploitatie") is met behulp van het risicomodel berekend wat het financiële resultaat wordt wanneer de veronderstelde gebeurtenissen zich zouden voordoen.

In deze rapportage wordt beschreven welke set van gebeurtenissen is gehanteerd en wat de financiële uitkomsten daarvan zijn. Basis voor de berekeningen zijn de grondexploitaties, zoals opgenomen in de jaarrekening 2015.

4.2 Uitgangspunten

Vertrekpunt voor de berekeningen zijn de huidige grondexploitaties zoals opgenomen in de jaarrekening 2015. Uitgangspunten zijn het begrote resultaat, de gehanteerde parameters, de looptijd van de exploitaties en de kosten en opbrengsten die nog gerealiseerd moeten worden.

Begroet resultaat grondexploitaties jaarrekening 2015

Uitgangspunt voor de berekeningen is de boekwaarde van de grondexploitaties, zoals gepresenteerd in de jaarrekening 2015. Voor de nog te herziene complexen voor bedrijfstreinen is bij deze jaarrekening een verliesvoorziening gevormd. Bij de risicoanalyse wordt dan ook uitgegaan van de concept herzieningen. Het zou onjuist zijn om bij de risicoanalyse van deze complexen nogmaals rekening te houden met de financieel nadelige gevolgen van deze toekomstige herzieningen.

Kosten en opbrengsten nog te maken.

In de grondexploitaties zijn de totaal nog te maken kosten geraamd op € 5,8 miljoen (te vermeerderen met de kostenstijging van € 0,27 miljoen en de rente van € 1,9 miljoen). De nog te realiseren opbrengsten zijn geraamd op € 25,1 miljoen. In de risicoanalyse wordt berekend hoe kosten en opbrengsten zich kunnen ontwikkelen op basis van de veronderstelde onzekere gebeurtenissen.

Parameters

In de grondexploitaties wordt gerekend met de volgende parameters:

- Kostenstijging 2,5% per jaar
- Opbrengstenstijging 0,0 % per jaar
- Rente 2,5% per jaar

In de risicoanalyse worden bandbreedtes geformuleerd. Daarmee kan uitgerekend worden wat het resultaat van de grondexploitaties is wanneer de parameters zich de komende jaren wijzigen.

Looptijd van de grondexploitaties

Elke grondexploitatie kent een bepaalde looptijd. Dat wil zeggen het aantal jaren dat nog nodig is om alle geraamde kosten en geraamde opbrengsten te realiseren. In de risicoanalyse wordt berekend wat de invloed op de resultaten is, wanneer de geraamde looptijd, door bijvoorbeeld planvertraging, verlengd moet worden.

4.3 Risico's in de berekening

De volgende algemene risico's zijn benoemd en toegepast op alle grondexploitaties in de risicoanalyse. Deze risico's hebben dus invloed op alle grondexploitaties.

Kostenstijging

In de grondexploitatie wordt gerekend met een kostenstijging van 2,5% per jaar. Al een aantal jaar blijkt dat er van kostenstijging geen sprake is. Voor de grondexploitaties met een korte looptijd is het risico van kostenstijging dan ook geschat als een "positief" risico, dit wil zeggen dat wordt geschat dat de kans groot is dat er geen of slechts beperkt sprake is van kostenstijging, lager dan geraamd in de grondexploitaties.

Opbrengstenstijging

In de grondexploitaties is rekening gehouden met een opbrengstenstijging van 0,0 % per jaar. Veronderstelling hierbij is dat als gevolg van de economische crisis het zeer moeilijk zal zijn een opbrengstenstijging te realiseren die de kostenstijging bijhoudt. In de risicoanalyse is er vanuit gegaan dat de komende jaren geen opbrengstenstijging gerealiseerd kan worden. Het risico op minder opbrengsten is meegenomen onder Grondopbrengsten.

Rente

In de grondexploitaties wordt gerekend met 2,5% rente per jaar. Dit is nagenoeg gelijk aan de omslagrente zoals deze de afgelopen jaren is toegerekend aan de grondexploitaties. De rente van 2,5% per jaar in de grondexploitaties wordt daarom als reëel geschat. Op de middellange termijn (< 5 jaar) wordt geen aanzienlijke toe- of afname van de rente verwacht. Mogelijk kan zich dit op de lange termijn (> 5 jaar) wel voordoen, in de risicoanalyse is daarom rekening gehouden met een bandbreedte van een half procentpunt.

Fasering

Inmiddels zijn de meeste grondexploitaties recent herzien (dan wel in concept). De fasering in deze herziene complexen wordt als reëel geschat. Desalniettemin wordt rekening gehouden met een minimale constante uitgifte, m.n. voor complexen met een langere looptijd is moeilijk in te schatten. Derhalve is rekening gehouden dat de looptijd in een aantal complexen toch verder op kan schuiven. Afhankelijk van de huidige

looptijd is een bandbreedte van 20% tot 60% opgenomen. Concreet betekent dit dat wanneer een grondexploitatie een looptijd heeft van 10 jaar (120 maanden), en wordt uitgefaseerd met 20%, de looptijd wordt verlengd met 24 maanden, ofwel 2 jaar. Dit resulteert meestal in extra rentekosten (en toenemende kostenstijging) waardoor het projectresultaat verslechtert.

Grondopbrengsten

Zoals gezegd zijn inmiddels de meeste grondexploitaties recent herzien (dan wel in concept). Dit betekent dat mag worden verondersteld dat de geraamde grondopbrengsten marktconform zijn.

Voor grondexploitatie met nog een korte loopduur (1 tot 2 jaar) wordt dan ook geen verandering in de grondopbrengst verwacht. Voor de bedrijfsterreinen zijn onlangs taxaties uitgevoerd voor de te hanteren grondprijs. De taxaties geven een bandbreedte. In de risicoanalyse wordt rekening gehouden met uitgifteprijsen voor bedrijfsterreinen aan de onderkant van de bandbreedte.

Specifieke risico's

Voor elke grondexploitatie is nagegaan of hierin nog specifieke risico's zitten. Dit komt slechts in enkele complexen voor.

4.4 Resultaat risico berekeningen⁷

Op basis van bovenbeschreven risico's is van alle grondexploitaties een risico analyse gemaakt.

Voor het bepalen van het weerstandsvermogen wordt binnen de grondexploitatie rekening gehouden met een gemiddeld risico (gebaseerd op een een gemiddelde van best en worse case scenario) dat wil in dit geval zeggen dat de invloed van positieve als op negatieve gebeurtenissen even groot is. In dit scenario wordt er vanuit gegaan dat niet alle risico's zich volledig en tegelijk voordoen, maar is een gemiddelde uitkomst berekend. Aangezien er in de risico's nauwelijks positieve gebeurtenissen zijn opgenomen, verslechteren nagenoeg alle grondexploitaties ook in dit scenario

4.5 Gemiddeld risico scenario

In het gemiddeld risico scenario is het resultaat van alle exploitaties € 2,9 miljoen,-- negatief. In onderstaande tabel zijn per exploitatie de uitkomsten van het gemiddeld risico scenario weergegeven. Een groot deel van het risico wordt gevormd door een verdere verslechtering van de exploitatie van bedrijventerreinen. Zij nemen bij een gemiddeld risico al een bedrag van ruim € 1,8 miljoen voor hun rekening. Het grootste risico wordt gevormd door de stagnerende afzet van bedrijfsperven.

Bij het bepalen van de risico's is dan ook rekening gehouden met marktrisico's zoals een langere uitgifteduur als ook een risico van prijsreductie, berekend op basis van 10 tot 15 % lagere opbrengsten.

⁷ De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van Netto Contante Waarde (NCW)

<i>Risicoanalyse grondexploitaties</i>		
<i>Project</i>	<i>berekend risico neutraal resultaat voordelig</i>	<i>berekend risico neutraal resultaat nadelig</i>
De Rieze Ulft (samenvoeging V en VI 2016)		503.463
Hutten-Noord Ulft		319.568
Hutten Zuid Ulft		3.770
Centrumplan Ulft		1.266.601
Slawijkseweg Netterden		24.221
Hofskamp-Oost 2e f Varsseveld		1.360.649
Eskopje Varsseveld	-17.409	
Essenkamp Varsseveld	-37.046	
Kromkamp Sinderen		39.966
Bomenbuurt Ulft	-1.673	
V/d Pavert Varsseveld	-302.632	
Wienw./Bosboomstr. Terborg	-232.630	
Keurkamer Ulft	-26.620	
Totaal verlieslatend		3.518.238
Totaal winstgevend	-618.010	
Saldo (nadelig)		2.900.228

Het totaal resultaat van alle grondexploitaties zoals opgenomen in de jaarrekening 2014 bedraagt ruim € 0,6 miljoen positief (NCW). In het gemiddeld risico scenario verslechtert dit resultaat tot een negatief resultaat van ruim € 2,9 miljoen. Het totale resultaat van de verlieslatende complexen loopt op tot € 3,5 miljoen. Voor het bepalen van de weerstandscapaciteit zal met dit mogelijk toenemende risico van € 2,9 miljoen rekening gehouden moeten worden.

4.6 Risico's totaal

Bij de weerstandscapaciteit dient rekening gehouden te worden met een totaal (gemiddeld) toenemend risico op de grondexploitaties van € 2,9 miljoen. Dit risico wordt vooral gelopen door risico's in het verlengen van de looptijd van de exploitaties, de mogelijke verlaging van de uitgifteprijs en het potentiële risico op beperking van de uitgifte van bedrijfskavels. Naast de grondexploitaties zijn de risico's door woningbouwreductie in gevolge de regionale woonagenda vooralsnog geschat op een bedrag van voor een bedrag van € 2,3 miljoen (50%). Tot slot dient nog rekening gehouden te worden met risico's vanuit de deelname in de ontwikkeling van het regionaal en euregionaal bedrijvenpark ten bedrage van € 462.000,-.

Het totaal aan risico's komt daarmee op ruim € 5,6 miljoen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal van alle risico's. De risico's binnen de paragraaf grondbeleid hebben invloed op het weerstandsvermogen van de gemeente. Hiervoor wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.

<i>Resterende risico's</i>			
Regionaal bedrijfsterreinen (RBT/EBT)	462.000	gewogen risico	462.000
Risico's regionale woonagenda	4.600.000	50%	2.300.000
Resterende risico's grondexpl (o.a. bedrijfsterreinen)	2.900.000	gewogen risico	2.900.000
Gevolgen weerstandsvermogen			5.662.000

2.6 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Informatie over het weerstandsvermogen is van belang om te weten of en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Deze tegenvallers kunnen incidenteel en structureel van aard zijn, maar hebben altijd invloed op de financiële positie van de gemeente. Hoe hoog het weerstandsvermogen zou moeten zijn, is niet exact aan te geven. De omvang is afhankelijk van de financiële risico's die de gemeente loopt en de kans dat de risico's daadwerkelijk effectief worden. De mate van flexibiliteit van de gemeentebegroting speelt een belangrijke rol bij de bepaling van het weerstandsvermogen: hoe snel kunnen tegenvallers worden opgevangen door ombuigingen van bestaand beleid al dan niet in combinatie met belastingverhogingen. Ook de omvang van de vrij aanwendbare reserves is daarbij van belang. Vanuit het provinciaal toezicht zijn geen directe normen voor het weerstandsvermogen aangegeven; wel wordt bewaakt dat de algemene reserve een bepaalde minimum omvang heeft. Nieuw in deze paragraaf is de vermelding van een aantal kengetallen, voortvloeiend uit de wijzigingen in de BBV.

Beleid

Het bestaande beleid is vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen.

Beleidsuitgangspunten:

- a. Gemeente Oude IJsselstreek gebruikt in eerste instantie incidentele weerstandscapaciteit om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken;
- b. Mochten zich gedurende een jaar structurele tegenvallers voordoen, zonder dat daar meevallers tegenover staan, dan zullen deze eerst incidenteel worden afgedekt middels de incidentele weerstandscapaciteit;
- c. Voor structurele tegenvallers wordt bij de eerstvolgende begroting dekking gezocht;
- d. Het weerstandsvermogen wordt zoveel mogelijk in tact gelaten en er wordt terughoudend opgetreden bij de beschikking over de algemene reserve. Dit omdat niet alle risico's voldoende gekwantificeerd kunnen worden. Om een goed beeld te houden op de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit worden deze minimaal tweemaal per jaar (bij de programmabegroting en de jaarrekening) geïnventariseerd;
- e. De post onvoorzien wordt alleen gebruikt voor eenmalige tegenvallers; deze tegenvallers dienen te voldoen aan de volgende criteria: Onuitstelbaar, Onvoorzienbaar en Onvermijdbaar. Structurele knelpunten dienen op structurele wijze te worden opgelost;
- f. De algemene reserve wordt volledig meegerekend bij de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen

Onder het weerstandsvermogen wordt een kengetal verstaan, namelijk de verhouding tussen de direct beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Met de *direct beschikbare weerstandscapaciteit* bedoelen we de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken. Onder *benodigde weerstandscapaciteit* verstaan we alle risico's waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen, die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Tot het treffen van dergelijke maatregelen behoren onder andere het instellen van

voorzieningen, het afdekken van risicogebieden met verzekeringen dan wel andere risico-beperkende acties.

Berekening weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de mate aan waarin de gemeente zelf in staat is om niet-begrote kosten te dekken uit structurele middelen, zonder direct het bestaande beleid te moeten aanpassen/te bezuinigen. Hierbij kan gedacht worden aan de mogelijkheden die er zijn tot het verhogen van de inkomsten (bijvoorbeeld via belastingverhoging). Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het om de aanwezigheid van vrij besteedbare middelen die eenmalig kunnen worden ingezet. In onderstaande tabel is een vergelijkend overzicht gegeven van de geprognosticeerde weerstandscapaciteit per begin/einde van het boekjaar. De bestanddelen bestemmingsreserves en niet benutte belastingcapaciteit nemen we niet mee.

Weerstandscapaciteit (bedragen x1.000)	Bedrag
a. Begrotingsruimte (post onvoorzien)	98
b. Algemene reserves	8.941
c. Stille reserves	1.000
Totaal weerstandscapaciteit per 31-12-2015	10.039

Toelichting

a. Begrotingsruimte

Voor de dekking van niet voorziene uitgaven is in de begroting een structureel bedrag van € 2,50 per inwoner, ofwel een totaalbedrag van € 98.417- opgenomen.

b. Algemene reserves

Algemene reserve (x 1.000)	Werkelijke stand 31-12-2014	Werkelijke stand 31-12-2015
Algemene reserve	17.094	13.736
Rekeningresultaat	-875	-4.795
Resultaatbestemming bij jaarrekening	-740	
Totaal beschikbare algemene reserve	15.478	8.941

c. Stille reserves

Een stille reserve is het verschil tussen de hogere directe opbrengstwaarde bij verkoop en de boekwaarde van de diverse activa zoals ze op de balans staan. De mogelijke meeropbrengsten bij verkoop kunnen voor andere doelen worden aangewend. Dit geldt alleen voor bezittingen die direct verhandelbaar of verkoopbaar zijn. Bijvoorbeeld monumentale panden en objecten die onderdeel van herhuisvesting zijn, kunnen niet worden verkocht. Bij de berekening van de weerstandscapaciteit wordt rekening gehouden met 50% van het verschil tussen de boekwaarde en de actuele WOZ-waarde. We nemen voor de weerstandscapaciteit € 1.000.000.

Benodigd weerstandscapaciteit

Door de risico's in beeld te brengen, kunnen we het benodigd weerstandsvermogen bepalen. Voor elk risico wordt beoordeeld of het risico kan worden vermeden, verminderd, overgedragen of geaccepteerd. Daarbij wordt een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en het bedrag ten hoogste van de maximale risico. In totaal is het risico voor Oude IJsselstreek berekend op € 7.642.000.

De belangrijkste risico's voor Oude IJsselstreek (afgerond):

Risico's (x1.000)	Mate inschatbaarheid	Beheersing	Financieel gevolg	Risico
a. Aansprakelijkheid/eigendommen/Bedrijfsvoering				
Schadeclaims	Slecht	Verminderen	200	10
Eigendommen	Slecht	Verminderen	450	35
Bedrijfsvoering	Slecht	Accepteren	610	150
b. Financiële risico's				
Bestuursdwang/proceskosten	Slecht	Verminderen	120	35
c. Grondexploitatie				
Zie paragraaf grondbeleid	Redelijk	Accepteren	7.962	5.662
d. Verbonden partijen				
Zie paragraaf verbonden partijen	Goed	Verminderen	5.500	250
e. Sociaal domein en open eind regelingen				
Sociaal domein en open eind regelingen	Slecht	Verminderen	1.200	550
f. Garant en borgstellingen				
Garant- en borgstellingen	Redelijk	Accepteren	89.000	890
g. Overige (externe) factoren				
Overige factoren	Slecht	Verminderen	700	60
Totaal			105.742	7.642

Toelichting

- *Aansprakelijkheid/ eigendommen en bedrijfsvoering* € 195.000

Dit betreft aansprakelijkheid voor schadeclaims vanwege onzorgvuldig, onjuist of niet tijdig handelen. Daarnaast hebben we een beperkt risico op het gebied van brand- en stormschade op gemeentelijke gebouwen. Ook hebben we risico's op de eigen percelen ten aanzien van verontreiniging. Risico's in de bedrijfsvoering zitten in mogelijk extra kosten wachtgeld voor bestuur (portefeuillehouders), vervanging bij langdurig zieken en verregaande juridische expertise die we mogelijk moeten inhuren.

- *Financiële risico's* € 35.000

Dit zijn de risico's voor bijvoorbeeld bestuursdwang (als de kosten niet te verhalen zijn op de overtreder). Ook kosten voor bezwaar- en beroepsprocedures vallen hieronder.

- *Grondexploitatie* € 5.662.000

Dit betreft de risico's die verbonden zijn aan de grondexploitatie. Voor een nadere toelichting zie paragraaf "Grondbeleid".

- *Verbonden partijen* € 250.000

Als deelnemer van de gemeenschappelijke regelingen is de gemeente, samen met de overige deelnemende gemeenten, financieel aansprakelijk voor eventuele tekorten bij deze verbonden partijen. Zie hiervoor de paragraaf "Verbonden partijen".

- *Sociaal domein en overige open eind regelingen* € 550.000

De uitgaven die gemeoid zijn met open-eind regelingen zijn, zoals de naam al aangeeft, moeilijk te beïnvloeden door de gemeente. Uitgaven vinden plaats op basis van verordeningen en regelingen. De aanspraken die op de regelingen worden gedaan zijn niet te beïnvloeden door de gemeente.

In het sociaal domein (programma 2) gaat circa € 45 miljoen om. Met het plan van maatregelen (“Voorbij de zure appel”) zijn de bekende risico’s voor de komende jaren meegenomen. Daarnaast is een reserve opgenomen om de risico’s af te dekken, waardoor het risico ten opzichte van de begroting 2015 lager kon worden vastgesteld.

- *Garant/borgstellingen* € 890.000

Alle borg-/garantstellingen staan opgesomd in hoofdstuk 5. Wij hanteren 1% van het totaal als risico.

- *Overige (externe) factoren* € 60.000
- Economische ontwikkelingen, die buiten de invloedssfeer van de gemeente vallen
- Planschade
- Hypotheken personeel
- Vennootschapsbelasting (VPB)

Berekening prognose weerstandsvermogen (x 1.000)

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{10.039}{7.642} = \mathbf{1.31}$$

De gehanteerde ratio vanuit de Provincie:

> 2,0	= Uitstekend
1,4 – 2,0	= Ruim voldoende
1,0 - 1,4	= Voldoende
0,8 - 1,0	= Matig
0,6 – 0,8	= Onvoldoende
< 0,6	= Ruim Onvoldoende

Hieruit blijkt dat het weerstandsvermogen van Oude IJsselstreek voldoende is om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Naar aanleiding van wijzigingen in de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording), wordt voorgeschreven dat in deze paragraaf een verplichte basisset van 5 kengetallen moet worden opgenomen. Deze kengetallen zijn:

- Netto schuldquote
- Solvabiliteitsratio
- Grondexploitatie
- Structurele exploitatieruimte
- Belastingcapaciteit (woonlasten meerpersoonshuishouden)

Het is van belang deze kengetallen in breder perspectief te zien, aangezien deze op zichzelf staand maar een deel van het totale beeld van de gemeentelijke financiën weergeven.

1: Netto schuldquote (inclusief gecorrigeerd)

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Dit is de netto schuld als aandeel van de inkomsten. Als streefwaarde hanteert de VNG een netto schuldquote van 130% als bovengrens, maar liever onder de 100%. Een uitkomst boven deze grens geeft aan dat het verstandig is de schuldquote af te bouwen.

2: Solvabiliteitsratio

Dit is het procentuele aandeel van het eigen vermogen op het totaal van het vermogen. Deze ratio geeft aan in hoeverre een organisatie aan de lange termijn financiële verplichtingen kan voldoen. Algemeen gehanteerde streefwaarde is minimaal 20% (eigen vermogen/totale vermogen), maar liever meer dan 30% (norm Provincie).

3: Grondexploitatie

De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant beoordeelt elk jaar of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

4: Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten. Dit wordt uitgedrukt in een percentage. Dit percentage geeft een inzicht in de flexibiliteit van de begroting. Een begroting waar de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is flexibeler dan een begroting waarbij structurele baten en lasten precies in evenwicht zijn.

5. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten wordt verstaan de OZB, de riool en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijke gemiddelde in jaar t-1. De gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2015 (op basis van de cijfers van het COELO), bedragen € 704,-.

Kengetallen (x 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
1a Netto schuldquote	144,7%	158,2%	138,2%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd	118,0%	139,0%	116,0%
2 Solvabiliteitsratio	16,9%	15,2%	15,3%
3 Grondexploitatie	26,6%	28,5%	19,6%
4 Structurele exploitatieruimte	-1,4%	-1,9%	-1,0%
5 Belastingcapaciteit	97,6%	99,3%	99,3%

2.6 Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

De beoogde maatschappelijke effecten op bedrijfsvoering zijn:

- De bedrijfsvoering is gericht op het bijdragen aan het maatschappelijk effect
- De gemeentelijke dienstverlening is voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig

Organisatieontwikkeling

In 2013 is de gemeentelijke organisatie opnieuw ingericht door de herplaatsing van de medewerkers volgens het nieuwe functierollenboek (furoboek) en het bijbehorende formatieplan. De organisatie heeft haar ogen en oren in de samenleving en organiseert slim de krachten in de samenleving om de doelen van die samenleving te realiseren.

De gemeente stuurt via de principes van netwerksturing. Dit betekent voor een gemeente vertrouwen hebben in organisaties, professionals en inwoners. Zoveel mogelijk de samenwerking zoeken en de sterke punten van alle betrokkenen (inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners) inzetten. Het vraagt om het leggen van verbindingen en het bij elkaar brengen van partijen om kwalitatieve resultaten te behalen. Juist op een horizontale dienstverlenende manier van (samen)werken worden de beste resultaten geboekt.

In 2015 is in verschillende rapportages en de eigen evaluatie van de organisatie een aantal knelpunten en weeffouten gesignaleerd. De externe rapporten (Wagenaar Hoes, Burgervisitatiecommissie en Verstand) bevestigen een aantal van onze eigen bevindingen. Ook zijn gesprekken gevoerd met het presidium, burgemeester en wethouders, leden van het managementoverleg, teamleiders en anderen. Kernpunten uit dit alles zijn onder andere de behoefte aan meer duidelijkheid en sturing en de beperking van de vrijblijvendheid of te wel nemen van verantwoordelijkheid.

De evaluatie en de aandachtspunten uit de diverse externe rapporten heeft geleid tot aanpassingen in de organisatie die per 1 januari 2016 zijn geëffectueerd. Dit betrof met name de inhoud van de rollen en taken van management en teamleiders.

Veranderkapitaal

In 2011 is een bestemmingsreserve gevormd ten behoeve van de ontwikkeling van de organisatie, genaamd 'Veranderkapitaal'. In dit veranderkapitaal is gedurende twee jaar € 400.000 per jaar gestort.

In 2015 is het veranderkapitaal ingezet om de veranderingen een impuls te geven: verbetering werkprocessen, inzet trainees, lean als middel om processen zo slim mogelijk in te richten, communicatie, vertrouwenspersoon en leerarrangementen t.b.v. het veranderproces.

Naast het veranderkapitaal is ook het jaarlijks beschikbare opleidingen- en coachingsbudget ingezet voor de ontwikkeling van medewerkers en de organisatie.

Lean

Alle (basis)processen maken we lean. Dit houdt in dat we volgens de leanmethodiek een proces vanuit de vraag van de klant zo slim mogelijk inrichten. Dit biedt helderheid en houvast voor medewerkers, zoals onder andere beschreven in het rapport van de burgervisitatiecommissie.

Het lean maken van de basisprocessen hebben we voornamelijk met eigen medewerkers gedaan. Hiervoor zijn medewerkers opgeleid. Het proces wordt begeleid door een extern aangetrokken medewerker die de medewerkers ondersteunt in het lean maken van de bedrijfsprocessen en de medewerkers traint om het verbeteren van de processen via de lean-aanpak in de toekomst zelf te kunnen uitvoeren.

In 2015 hebben we onder andere de processen crediteurenadministratie en het zorgloket verbeterd.

Ondersteuning organisatieontwikkeling

In 2013 is begonnen met een groep trainees om de ontwikkeling van de organisatie kracht bij te zetten. Deze groep jonge mensen brengt nieuw elan, biedt menskracht voor de verandering, helpt medewerkers waar mogelijk en vormt een groep mensen die onze medewerkers laat nadenken over de wijze waarop ze hun werk doen. In 2015 heeft een groot deel van de eerste groep trainees haar weg gevonden bij andere werkgevers.

Personeel

In 2015 zijn de laatste bezwaar- en beroepprocedures rondom de herplaatsing afgerond. Daarnaast is in 2015 de definitieve functierolwaardering vastgesteld en de organisatieontwikkeling geëvalueerd.

Outplacement

In 2015 zijn als uitvloeisel van de organisatieverandering de laatste outplacementtrajecten afgerond. Als goed werkgever heeft de organisatie gespecialiseerde bedrijven ingeschakeld die medewerkers begeleiden in “een van werk naar werk” traject.

Zwembadmedewerkers

In 2015 is de exploitatie van de zwembaden overgegaan in particuliere handen. Gelijktijdig met dit proces is ook het merendeel van de medewerkers overgegaan naar de private partijen. Alle medewerkers hebben naar tevredenheid een nieuwe plek kunnen krijgen.

Beleid

In 2015 zijn in er het kader van modernisering, flexibilisering, deregulering en mobiliteit personele regelingen aangepast, samengevoegd of beëindigd. De wijzigingen worden in 2016 verder geïmplementeerd. Het gaat om aanpassing van onze gesprekscyclus, werving en selectie, belonen, jubel en treur, bereikbaarheid, verzuim, verlof en reiskosten.

Integriteit

Wij hechten aan integer en transparant handelen, zowel van bestuurlijke als van de ambtelijke zijde. Voor ambtenaren hebben wij een integriteitvisie vastgesteld. Hier wordt regelmatig aandacht aan besteed. Hier wordt in teamoverleggen, maar ook in gesprekken tussen leidinggevenden en medewerkers aandacht aan besteed. Bestuurlijk wordt er jaarlijks een raadsbijeenkomst over dit onderwerp belegd. Verder besteedt de burgemeester in zijn gesprekken met raadsleden aandacht aan dit onderwerp.

Vertrouwenspersoon en counseling

In 2015 hebben we een vertrouwenspersoon aangetrokken. Medewerkers kunnen hier zaken melden die te maken hebben met intimidatie, pesten en integriteit. Daarnaast hebben we een counselor. Deze persoon is aanspreekbaar voor werkgerelateerde en persoonlijke problemen. Op deze manier willen we preventief medewerkers helpen en ziekteverzuim verminderen.

Planning en control

Om de ingezette beweging ‘van buiten naar binnen’ ook goed in de p&c-cyclus te integreren, zetten we de komende jaren in op een andere manier van begroten. We willen vroeg in het proces ruim de tijd nemen om met de raad en overige betrokkenen het beleid en de keuzes voor de komende jaren te bepalen, inhoud beter begrijpelijk te maken en meer inzicht te geven, zodat de raad haar controlerende rol goed kan vervullen. Intern intern wordt gewerkt aan het verbeteren van de sturing op de budgetten en het werken volgens de spelregels van de begrotingsdiscipline.

Daarnaast verbeteren we de interne controle, in lijn met de aanbevelingen van de accountant. Hiertoe is in 2015 een verbeterplan gemaakt, waar de accountant nauw bij betrokken is geweest. Het verbeterplan voeren we in 2016 verder uit.

Communicatie

Communicatie is een belangrijk aspect om de werkwijze, visie en missie van de gemeente tot een succes te maken. Zowel intern als extern. Door de digitalisering is de snelheid en de manier van communiceren veranderd. Informatie tussen gemeente en inwoners wordt steeds meer gedeeld via online netwerken. Met de in 2015 gelanceerde nieuwe website en webcareteam is hierop ingespeeld (vraaggestuurd en met de focus op digitale dienstverlening).

Het team communicatie is in 2015 tijdelijk versterkt om de communicatie over de transitie in het Sociaal Domein goed vorm te kunnen geven.

Documentaire informatievoorziening

Door een professionele informatievoorziening wordt het handelen van de gemeente op een transparante, toegankelijke en volledige wijze vastgelegd. Ook het rechtmatig handelen van de gemeente wordt zichtbaar in de vastgelegde informatie.

Om de informatievoorziening te professionaliseren zijn in 2015 de volgende ontwikkelingen van belang geweest:

- Het project 'zaakgericht werken' waarbij processen niet alleen geautomatiseerd maar ook geoptimaliseerd en gedigitaliseerd worden.
- Het wegwerken van de opgelopen achterstanden bij DIV in de jaren 2005 tot 2011. Dit is noodzakelijk om het archiefbeheer goed uit te kunnen voeren. Hiervoor is inmiddels tijdelijk extern personeel ingehuurd.

2.7 Paragraaf ICT

Kosten ICT

ICT wordt centraal aangeschaft en geregistreerd. Dit betekent dat alle kosten bekend zijn en dat uitgaven hiervoor scherp gevolgd worden. Uitgangspunt voor nieuw aan te schaffen ICT is altijd dat voorafgaande aan aanschaf aangetoond wordt dat er reële efficiencyvoordelen te verwachten zijn. In 2015 zijn de kosten van ICT binnen de begroting gebleven. In vergelijking met andere gemeenten zijn onze kosten aan ICT per inwoner laag (€ 58,- per inwoner ten opzichte van de landelijke norm ad €76,- per inwoner).

Uitbreiding ICT-samenwerking

Het college heeft besloten de ICT-samenwerking verder uit te breiden en daartoe het 'Convenant I-Samenwerking Aalten, Doesburg, Doetinchem en Oude IJsselstreek' ondertekend. Ter uitvoering hiervan zijn de applicatielandschappen van de deelnemende gemeenten in beeld gebracht en onderling vergeleken. Op basis van een gezamenlijke visie op de aanschaf van nieuwe applicaties worden met ingang van 2016 werkenderwijs applicaties gemigreerd. Deze worden vervolgens door de ICT Samenwerking beheerd.

Dienstverlening

Een doelmatige dienstverlening en het zoeken naar verbinding in de samenleving; dat is de opgave waar wij voor staan. Inwoners vragen ons om digitaal de zaken op orde te hebben. De Rijksoverheid gaat er vanuit dat vanaf 2017 alle contacten tussen inwoner en overheid digitaal kunnen verlopen. Om aan de wensen van de inwoners en de eisen van de landelijke overheid te kunnen voldoen kost tijd, geld en energie. We hebben hiervoor de periode tot 2020 uitgetrokken.

Project Zaaksysteem

In 2015 zijn een aantal nieuwe onderdelen (procedures rondom evenementen en horecaverunningen) ingericht. De voorbereiding op het onderdeel onderwijs is gereed en in januari 2016 'live' gegaan. Aan het eind van 2016 is het zaaksysteem volledig geïmplementeerd. Het systeem wordt gefaseerd ingevoerd. Naast een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering is een belangrijke doelstelling van het zaaksysteem dat burgers zoveel mogelijk diensten en producten van de gemeente via internet kunnen afnemen.

Open Source

Het gebruik van opensource software (OSS) biedt enerzijds een alternatief voor het klassieke licentiemodel van software leveranciers. Anderzijds biedt het de mogelijkheid om lokaal de werkgelegenheid te stimuleren. Het gebruik van OSS blijft uitgangspunt binnen de organisatie. Indien de kwaliteit van de dienstverlening en de continuïteit van de bedrijfsvoering onvoldoende geborgd kan worden met OSS is closed source software niet uitgesloten. Op dit moment zijn het zaaksysteem en de gemeente website de belangrijkste open source producten die in de organisatie worden ingezet.

Decentralisaties en ICT

Zowel regionaal als intern wordt doorgewerkt aan het inrichten van de informatiehuishouding als gevolg van de decentralisaties en wijkgericht werken. In 2015 is veel energie gestoken in het op orde krijgen van data en systemen. Voor de raad is een kwartaalmonitor ontwikkeld. In 2016 wordt verder gewerkt aan de inrichting. Het uitgangspunt is om daarvoor zo optimaal gebruik te maken van de bestaande ICT.

Basisregistraties

BRP (voorheen: GBA)

De basisregistratie (natuurlijke) personen is op orde en gaat op termijn over naar de mGBA. Deze verandering komt er in de basis op neer dat alle persoonsgegevens niet langer bij de gemeenten, maar centraal bij het rijk bewaard worden. Alle gemeenten zullen hier op aan moeten sluiten.

BAG

De basisadministratie adressen en gebouwen is nog niet op orde. De belangrijkste achterstanden zitten in de vergunningsvrije bouwwerken. Deze achterstanden werken we in 2016 in samenhang met de BGT weg.

BGT

In 2015 is de basisadministratie grootschalige topografie vervaardigd. Het doel is om in samenwerking met de andere gemeenten binnen de bestaan ICT-samenwerking het BGT bij te houden. Hiervoor voeren we een verkennend onderzoek uit dat in de loop van 2016 wordt afgerond.

Privacy en Informatiebeveiliging

Alle persoonsgegevens van inwoners uit de gemeente Oude IJsselstreek worden bewaard op de automatiseringsinfrastructuur die samen met de gemeente Doetinchem, Aalten en Doesburg is ingericht. Medewerkers zijn slechts geautoriseerd de privacygevoelige gegevens te raadplegen die zij nodig hebben in hun functierol.

Voor genoemde samenwerking resulteert in een hoge bedrijfszekerheid. De samenwerkende gemeenten, waaronder Oude IJsselstreek, zijn in 2014 aangesloten bij de InformatieBeveiligingsDienst (IBD) van de VNG.

Jaarrekening 2015

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

- De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) daarvoor geeft
- De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten
- Activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden, tenzij anders vermeld
- De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben
- De baten en lasten worden slechts genomen zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd
- Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de programmabegroting bekend zijn geworden
- Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekken hebben, uitgezonderd de jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, zoals bijvoorbeeld vakantiegeld. Deze lasten worden toegerekend aan de periode van uitbetaling
- Overige grondslagen worden vermeld bij de toelichting op de diverse balansposten

Hoofdstuk 3 Balans

BALANS		
ACTIVA	31-12-2014	31-12-2015
Vaste activa		
Immaterieel		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	€ 0	€ 0
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	€ 21.393	€ 40.346
Subtotaal immaterieel	€ 21.393	€ 40.346
Materieel		
Investerings met economisch nut:		
- gronden uitgegeven in erfpacht	€ 12.256	€ 12.256
- overige investeringen met economisch nut	€ 83.860.012	€ 92.128.768
Investerings met maatschappelijk nut	€ 29.850.681	€ 33.574.128
Subtotaal materieel	€ 113.722.949	€ 125.715.152
Financieel		
Kapitaalverstrekingen aan:		
1. Deelnemingen	€ 342.177	€ 274.955
2. Gemeenschappelijke regelingen	€ 0	€ 0
3. Overige verbonden partijen	€ 3.750	€ 3.750
Leningen aan:		
1. Openbare lichamen als bedoeld in art. 1 ond. A. wet Fido	€ 0	€ 0
2. Woningbouwcorporaties	€ 0	€ 0
3. Deelnemingen	€ 0	€ 0
4. Overige verbonden partijen	€ 0	€ 0
Overige langlopende leningen	€ 24.741.932	€ 14.972.978
Uitzettingen in 's Rijks schatkist > 1 jaar	€ 0	€ 0
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier > 1 jaar	€ 0	€ 0
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar	€ 0	€ 0
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	€ 7.665.534	€ 7.664.026
Subtotaal financieel	€ 32.753.393	€ 22.915.709
Totaal vaste activa	€ 146.497.735	€ 148.671.207
Vlottende activa		
Voorraden		
Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:		
1. Niet in exploitatie genomen bouwgronden	€ 3.410.463	€ 2.747.377
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	€ 21.543.294	€ 16.380.124
Verliesvoorziening voorraden	€ -1.491.358	€ 0
Verliesvoorziening herziening exploitaties	€ -3.147.944	€ 0
Verliesvoorziening bedrijventerreinen	€ 0	€ -3.236.641
Verliesvoorziening gevolgen regionale woonagenda	€ 0	€ -2.100.000
Subtotaal voorraden	€ 20.314.455	€ 13.790.860
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	€ 205.421	€ 156.807
Verstreckte kasgeldleningen aan Openbare lichamen	€ 0	€ 0
Overige verstreckte kasgeldleningen	€ 0	€ 0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist < 1 jaar	€ 1.972	€ 0
Rekening-courant verhoudingen met het Rijk	€ 0	€ 0
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	€ 0	€ 0
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier < 1 jaar	€ 0	€ 0
Overige vorderingen	€ 1.183.974	€ 1.706.683
Overige uitzettingen	€ 0	€ 0
Subtotaal uitzettingen	€ 1.391.368	€ 1.863.490
Liquide middelen		
Kas- banksaldi	€ 87.586	€ 81.806
Overlopende activa	€ 5.888.799	€ 6.339.897
Totaal vlottende activa	€ 27.682.208	€ 22.076.054
Totaal generaal	€ 174.179.943	€ 170.747.261

BALANS

PASSIVA	31-12-2014	31-12-2015
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserves	€ 17.092.883	€ 13.736.231
Bestemmingsreserves	€ 13.184.444	€ 17.262.238
Resultaat jaarrekening	€ -875.192	€ -4.795.634
Subtotaal eigen vermogen	€ 29.402.135	€ 26.202.834
Voorzieningen		
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	€ 3.081.708	€ 3.097.288
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	€ 0	€ 212.011
Door derden beklemden middelen met specifieke aanwendingsrichting	€ 0	€ 0
Subtotaal voorzieningen	€ 3.081.708	€ 3.309.299
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Obligatieleningen	€ 0	€ 0
Onderhandse leningen van:		
1. Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	€ 363.024	€ 181.512
2. Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 129.750.465	€ 127.328.796
3. Binnenlandse bedrijven	€ 0	€ 0
4. Openbare lichamen als bedoeld in art.1 ond. A wet Fido	€ 0	€ 0
5. Overige binnenlandse sectoren	€ 0	€ 0
6. Buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige		
Waarborgsommen	€ 33.247	€ 34.547
Subtotaal vaste schulden	€ 130.146.736	€ 127.544.855
Totaal vaste passiva	€ 162.630.579	€ 157.056.988
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Kasgeld	€ 0	€ 3.000.000
Banksaldi	€ 2.700.582	€ 921.201
Overige schulden	€ 3.336.081	€ 4.202.900
Subtotaal netto-vlottende schulden	€ 6.036.663	€ 8.124.101
Overlopende passiva	€ 5.512.701	€ 5.566.171
Totaal vlottende passiva	€ 11.549.364	€ 13.690.272
Totaal generaal	€ 174.179.943	€ 170.747.261
Gewaarborgde geldleningen	€ 95.598.231	€ 89.065.087

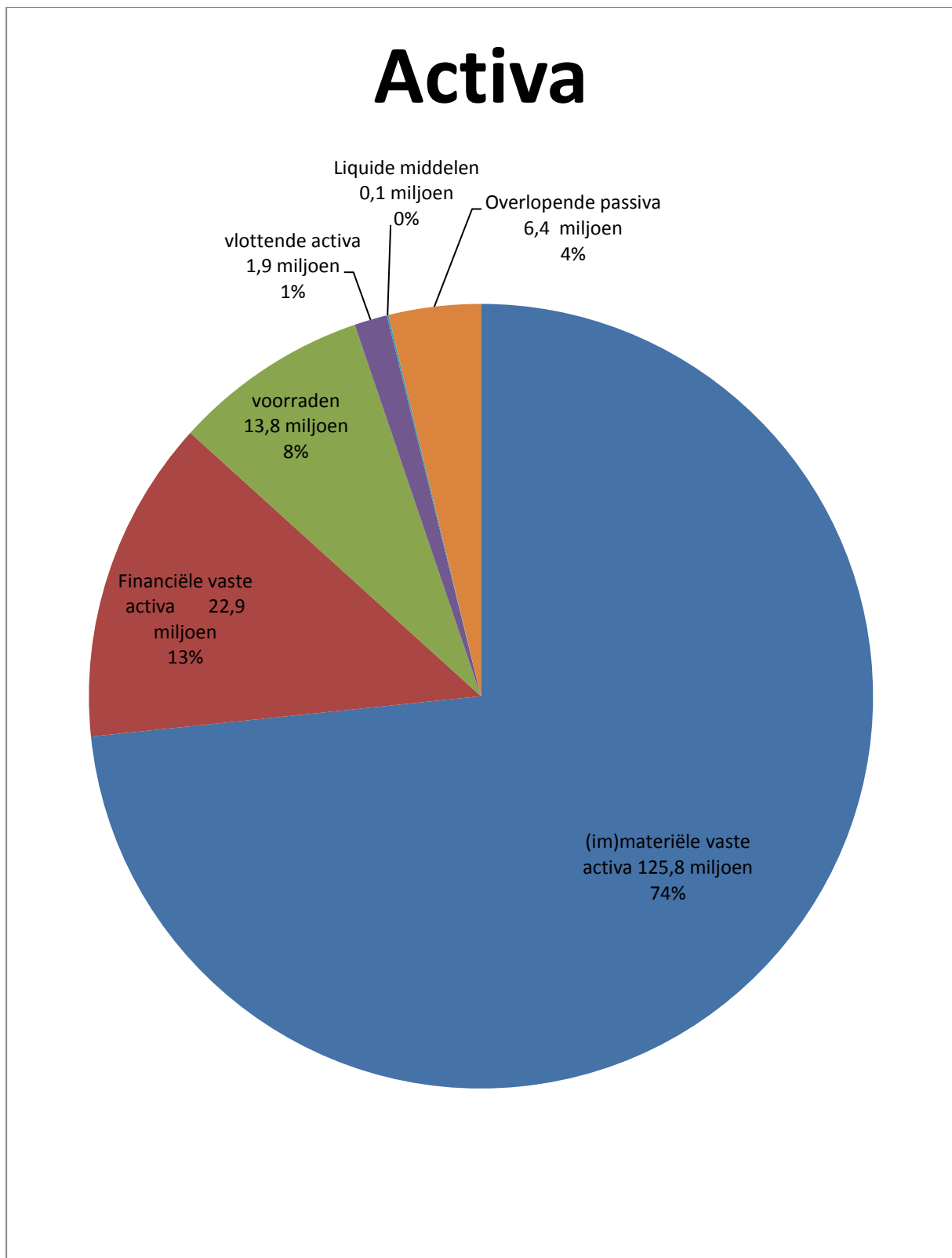
Overzicht van baten en lasten

Programma	Realisatie 2014 x 1.000		
	baten	lasten	saldo
1 Krachtige kernen in prachtig gebied	21.210.302	34.837.731	13.627.429-
2 Samenleven en zorgzaam zijn	1.141.336	10.875.076	9.733.740-
3 Oude industrie verbonden met cultuur en kunst	383.052	3.673.904	3.290.851-
4 Energiek ondernemen	16.240.699	27.872.766	11.632.067-
5 Kwaliteit in dienstverlening en bestuur	8.583.459	18.340.501	9.757.041-
Totaal programma's	47.558.849	95.599.977	48.041.128-
Algemene dekkingsmiddelen			
Algemene uitkering	37.771.192		37.771.192
Dividend	1.020.150		1.020.150
Lokale heffingen	6.646.897		6.646.897
Overig	759.593		759.593
Totaal algemene dekkingsmiddelen	46.197.831	-	46.197.831
Geraamd/gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	93.756.681	95.599.977	1.843.297-
<i>geraamd/gerealiseerde mutaties in reserves</i>			
1 Krachtige kernen in prachtig gebied	3.021.156	243.861	2.777.296
2 Samenleven en zorgzaam zijn	92.981	1.159.391	1.066.410-
3 Oude industrie verbonden met cultuur en kunst	275.000	-	275.000
4 Energiek ondernemen	493.233	-	493.233
5 Kwaliteit in dienstverlening en bestuur	2.223.168	3.784.282	1.561.114-
Algemene dekkingsmiddelen	50.100	-	50.100
Totaal reservemutaties	6.155.638	5.187.534	968.105
Geraamd/gerealiseerd resultaat	99.912.319	100.787.511	875.192-

In verband met de wijziging van de programma's tussen jaar 2014 en 2015, presenteren we het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2 pagina's.

	Raming voor wijziging 2015 x 1.000			Raming na wijziging 2015 x 1.000			Realisatie 2015 x 1.000		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
1 De gemeente waar het goed wonen is	9.169.782	20.725.412	11.555.630-	9.324.782	21.149.197	11.824.415-	9.857.441	20.329.201	10.471.760-
2 De leefbare gemeente (sociaal domein)	14.035.761	44.955.260	30.919.499-	8.622.116	46.895.146	38.273.030-	9.238.372	43.454.521	34.216.150-
3 De werkende gemeente	397.265	6.340.615	5.943.350-	375.865	6.784.562	6.408.697-	564.998	5.309.416	4.744.418-
4 De dienstverlenende gemeente	5.814.321	14.631.376	8.817.055-	5.744.321	14.682.176	8.937.855-	5.889.670	19.168.776	13.279.107-
Grondexploitatie	6.920.683	6.920.683	-	6.920.683	6.920.683	-	8.776.911	13.315.428	4.538.517-
Totaal programma's	36.337.812	93.573.346	57.235.534-	30.987.767	96.431.764	65.443.997-	34.327.392	101.577.343	67.249.952-
Algemene dekkingsmiddelen									
Algemene uitkering	48.191.743		48.191.743	54.325.907		54.325.907	54.949.885		54.949.885
Dividend	807.000		807.000	1.000.806		1.000.806	1.000.857		1.000.857
Lokale heffingen	6.813.500		6.813.500	6.848.500		6.848.500	6.842.298		6.842.298
Overig	655.025		655.025	655.025		655.025	382.419		382.419
Totaal algemene dekkingsmiddelen	56.467.268	-	56.467.268	62.830.238	-	62.830.238	63.175.459	-	63.175.459
Onvoorzien		98.417	98.417-		57.917	57.917-			
Geraamd/gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	92.805.080	93.671.763	866.683-	93.818.005	96.489.681	2.671.676-	97.502.850	101.577.343	4.074.493-
<i>geraamd/gerealiseerde mutaties in reserves</i>									
1 De gemeente waar het goed wonen is	166.761	-	166.761	266.761	-	266.761	266.761	-	266.761
2 De leefbare gemeente (sociaal domein)	325.000	-	325.000	325.000	-	325.000	325.000	3.325.310	3.000.310-
3 De werkende gemeente	168.119	-	168.119	706.191	-	706.191	317.579	96.460	221.119
4 De dienstverlenende gemeente	1.426.908	1.221.823	205.085	1.426.908	1.221.823	205.085	4.494.230	2.648.584	1.845.646
grondexploitatie							104.976	208.333	103.357-
Algemene dekkingsmiddelen	49.000	-	49.000	49.000	-	49.000	49.000	-	49.000
Totaal reservemutaties	2.135.788	1.221.823	913.965	2.773.860	1.221.823	1.552.037	5.557.546	6.278.687	721.141-
Geraamd/gerealiseerd resultaat	94.940.868	94.893.586	47.282	96.591.865	97.711.504	1.119.639-	103.060.396	107.856.030	4.795.634-

Hoofdstuk 4 Toelichting op de balans

4.1 Vaste Activa

De vaste activa bestaan uit de bezittingen van de gemeente die zijn langdurig gebruikt voor haar bedrijfsvoering. Deze bestaan uit:

- a. (Im)materiële vaste activa en

a. (Im)materiële vaste activa	2015	2014
Totaal per 31 december	125.755.499	113.744.342

- Immateriële vaste activa (IVA) betreft vaste activa die zien stoffelijk van aard zijn en tevens niet onder de financiële vaste activa worden begrepen
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in maximaal 5 jaar afgeschreven
- Materiële vaste activa (MVA) zijn stoffelijk van aard
- Conform artikel 59 van de BBV worden materiële vaste activa worden onderverdeeld in investeringen met een maatschappelijk en economisch nut (investeringen die leiden of bijdragen aan verwerven van inkomsten)
- In erfpacht gegeven gronden worden gewaardeerd tegen uitgifteprijs
- Investeringen met economisch nut zijn gewaardeerd ten verkrijging- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht. Op het saldo wordt afgeschreven
- Investeringen met maatschappelijk nut zijn gewaardeerd ten verkrijging- of vervaardigingsprijs. Reserves en specifieke investeringsbijdragen mogen in mindering worden gebracht. Op het saldo wordt afgeschreven, waarbij vervroegd afschrijven is toegestaan
- Activa met een verkrijgprijs minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen

Overzicht van investeringen in 2015 boven de € 5.000

Immateriële vaste activa	Investering, locatie en eventuele cofinanciering
Kosten van onderzoeken en ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek centrumgebied Varsseveld 2020
Materiële vaste activa met economisch nut	Investering, locatie en eventuele cofinanciering
In erfpacht gegeven gronden	<ul style="list-style-type: none"> • Geen mutaties
Gronden en terreinen	<ul style="list-style-type: none"> • Aankoop gronden kerkenpaden Engbergen – Sinderen <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Stichting Achterhoek Toerisme • Aankoop gronden Akkermansweide, Terborg
Bedrijfsgebouwen	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwbouw Integraal Kind Centrum, Ulft • Nieuwbouw zwembad de Paasberg • Nieuwbouw sporthal IJsselweide • Afwikkeling nieuwbouw innovatiecentrum ICER <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Provincie Gelderland
Grond, weg en waterbouwkundige werken	<ul style="list-style-type: none"> • Geen mutaties
Riolering	<ul style="list-style-type: none"> • Riool Akkermansweide, Terborg • Riool Neering Bögelstraat, Terborg • Riool Hofskamp Noord, Varsseveld • Riool Korenbloemstraat, Varsseveld • Riool Roggestraat, Varsseveld • Riool Burgemeester van Tuyllstraat, Varsseveld • Riool Prins Bernhardstraat, Varsseveld • Riool Arentzenstraat, Varsseveld • Riool Molenweg, Silvolde

	<ul style="list-style-type: none"> • Riool Munstermanstraat, Silvolde • Riool Prins Berhardtstraat, Silvolde • Riool Zandberg, Uift • Riool Lindenberg, Uift • Riool Kempermanstraat, Uift • Riool FB Deurvorststraat, Uift • Riool vanuit centrumplan, Uift • Riool Vogelbuurt, Uift • Riool Grotestraat, Gendringen • Riool Dahliastraat, Gendringen • Aanschaf vuilwaterpompen • Herstel diverse asfalt na rioolwerkzaamheden
Vervoermiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • Aanschaf Veegmachine • Aanschaf tractor Holder M480 • Aanschaf bestelauto Ford transit
Machines en apparaten en installaties	<ul style="list-style-type: none"> • Geen mutaties
Overige materiële vaste activa	<ul style="list-style-type: none"> • Aanschaf ondergrondse afvalcontainers • Implementatie nieuw zaakstelsel • Implementatie basisregistratie grootschalige topografie • Aanschaf uitkijktoren Engbergen • Vervanging speeltoestellen • Vervanging vloer sportzaal Schoolweide
Materiële vaste activa maatschappelijk nut	Investering, locatie en cofinanciering
Grond, weg en waterbouwkundige werken	<ul style="list-style-type: none"> • Reconstructie Oversluis, Uift • Aanleg botensteiger 't Anker, Uift <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Stichting IJsselvaart • Herstructurering Vogelbuurt, Uift <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Stichting Wonion • Aanleg Rotonde Oversluis, Uift • Reconstructie Kempermanstraat, Uift • Reconstructie Debbeshoek, Uift • Inrichting openbare ruimte centrum, Uift • Verkeerscirculatieplan centrum, Uift <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Regio Achterhoek • Spoorwegovergang Heusinkvelderstraat, Varsseveld • Reconstructie Arentzenstraat, Varsseveld • Reconstructie Korenbloemstraat, Varsseveld • Reconstructie Roggestraat, Varsseveld • Herinrichting evenemententerrein van Pallandt, Varsseveld • Reconstructie N818 Aaltenseweg – Spoorstraat, Varsseveld • Aanleg recreatieve paden Engbergen naar Sinderen • Aanleg recreatieve paden AA-strang - Terborgseweg • Aanleg recreatieve paden Engbergen, Gendringen <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Provincie Gelderland • Fietsverbinding Engbergen, Gendringen <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Provincie Gelderland • Reconstructie Oosterstraat, Gendringen • Reconstructie Dahliastraat, Gendringen • Reconstructie Grotestraat, Gendringen • Reconstructie Bringenborg, Gendringen • Aanleg kunstgras hockeyveld IJsselweide, Gendringen

	<ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Provincie Gelderland <ul style="list-style-type: none"> • Aanleg atletiekbaan IJsselweide, Gendringen • Herinrichting openbare ruimte IJsselweide, Gendringen • Aanleg Fietspad Megchelen-Gendringen Bijdrage Provincie Gelderland <ul style="list-style-type: none"> • renovatie Veerbrug, Etten - Bijdrage gemeente Montferland <ul style="list-style-type: none"> • Aanpassen fietspad St. Jorisplein, Terborg • Reconstructie Neering Bögelstraat, Terborg • Reconstructie Walstraat, Terborg • Reconstructie Akkermansweide, Terborg - HRT subsidie Provincie Gelderland <ul style="list-style-type: none"> • Reconstructie Sinderenseweg, Sinderen • Reconstructie Aaltenseweg, Sinderen • Reconstructie Terborgseweg, Breedenbroek • Reconstructie Doetinchemseweg, Westendorp - Bijdrage Provincie Gelderland <ul style="list-style-type: none"> • Reconstructie Munstermanstraat, Silvolde • Reconstructie centrum Silvolde • Bijdrage project basismobiliteit aanloopfase 2015 • Vervanging verkeers- en straatnaamborden
Machines en apparaten en installaties	<ul style="list-style-type: none"> • Geen mutaties
Overige materiële vaste activa	<ul style="list-style-type: none"> • Toekomstvisie overzijde DRU park <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Regio Achterhoek • Ontwikkeling landschap en natuur rondom Engbergen <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Provincie Gelderland • Diverse werkzaamheden openluchttheater Engbergen

Verloop IVA en MVA	Boekwaarde 01-01-2015	Investering	Afschrijving	Bijdragen Van derden	Afwaardering / extra afschrijving	Boekwaarde 31-12-2015
Immateriële vaste activa						
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	21.393	31.449	12.497	0	0	40.346
Subtotaal IVA	21.393	31.449	12.497	0	0	40.346
MVA economisch nut						
In erfpacht gegeven gronden	12.256	0	0	0	0	12.256
Gronden en terreinen	7.421.208	938.569	24.534	47.235	0	8.288.008
Bedrijfsgebouwen	31.055.697	8.005.356	1.108.427	660.000	0	37.292.627
Grond-, weg- en waterbouwkundige Werken	86.349	0	7.403	0	0	78.946
Riolering	39.433.102	2.936.004	1.401.187	0	0	40.967.919
Vervoermiddelen	477.884	155.799	209.630	0	0	424.053
Machines, apparaten en installaties	1.853.876	0	226.442	0	0	1.627.434
Overige materiële vaste activa	3.531.896	255.194	337.308	0	0	3.449.782
Subtotaal MVA economisch nut	83.872.268	12.290.922	3.314.931	707.235	0	92.141.025
MVA maatschappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	25.412.334	7.003.871	1.943.994	1.110.665	0	29.361.545
Machines, apparaten en installaties	367.861	0	40.844	0	0	327.017
Overige materiële vaste activa	4.070.487	231.799	336.720	80.000	0	3.885.566
Subtotaal MVA maatschappelijk nut	29.850.682	7.235.670	2.321.558	1.190.665	0	33.574.128
Totaal IVA en MVA	113.744.342	19.558.041	5.648.986	1.897.900	0	125.755.499

Algemene afschrijvingstabel

Investerings met een economisch nut		termijn
Duurzame bedrijfsmiddelen		
<ul style="list-style-type: none"> ICT hard en software 		3
<ul style="list-style-type: none"> ICT telecommunicatieapparatuur en infrastructuur 		5
<ul style="list-style-type: none"> Kantoorinrichting en meubilair 		10
<ul style="list-style-type: none"> Kantoormachines 		5
<ul style="list-style-type: none"> Gereedschappen, instrumenten en kleine werktuigen 		5
Riolering (op basis van gemiddelde levensduur conform gemeentelijke rioleringsplan 2012-2016)		
<ul style="list-style-type: none"> Riolering, bergbezinkvoorzieningen en IBA's (individuele behandeling afvalwater) 		40
<ul style="list-style-type: none"> Herbestrating na rioleringswerken 		20
Terreinen en en gronden		
<ul style="list-style-type: none"> Verwerving gronden 		NIET
Tractiemiddelen (op basis van gemiddelde economische levensduur tractiemiddelen)		
<ul style="list-style-type: none"> Tractoren, vrachtwagens, bestelautos's, pick-up, zoutstrooiers en overige machines en werktuigen 		8
Gebouwen en (sport) accommodaties		
<ul style="list-style-type: none"> Nieuwbouw, bouwkundige aanpassingen en uitbreidingen 		40
<ul style="list-style-type: none"> Nieuwbouw van tijdelijke gebouwen 		10
<ul style="list-style-type: none"> Renovatie en restauratie 		20
<ul style="list-style-type: none"> Technische installaties 		15
<ul style="list-style-type: none"> Hekwerken en terreinafstering 		10
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut		termijn
Openbaar groen		
<ul style="list-style-type: none"> Duurzame recreatieve voorzieningen (uitkijktoren, rondvaartboot) 		20
<ul style="list-style-type: none"> Herstructurering buitengebied en bossen 		20
<ul style="list-style-type: none"> Plantsoenen , parken en groenstroken, aanleg en renovatie 		15
<ul style="list-style-type: none"> Plantsoenen , parken en groenstroken, meubilair 		10
Speelplaatsen		
<ul style="list-style-type: none"> Aanleg en speelvoorzieningen 		15
Openbaar ruimte		
<ul style="list-style-type: none"> Herstructurering omgeving na aanleiding van (centrum) plannen 		25
Sportparken en terreinen		
<ul style="list-style-type: none"> Atletiekbanen 		15
<ul style="list-style-type: none"> Sportvelden (gras) aanleg en renovatie 		20
<ul style="list-style-type: none"> Sportveld (kunstgras) aanleg en renovatie 		20
Verkeer		
<ul style="list-style-type: none"> Wegen, straten, pleinen en parkeerplaatsen, aanleg en renovatie 		20
<ul style="list-style-type: none"> Recreatieve fietspaden en zandwegen, aanleg en renovatie 		15
<ul style="list-style-type: none"> Verkeersinstallaties, straatmeubilair en overige fysieke maatregelen 		15
<ul style="list-style-type: none"> Bewegwijzering en verkeersborden 		10
<ul style="list-style-type: none"> Openbare verlichting (gemiddelde economische levensduur diverse elementen) 		25
Immateriële activa		termijn
<ul style="list-style-type: none"> Kosten van onderzoek, planvorming en ontwikkeling 		5

b. Financiële vaste activa	2015	2014
Totaal per 31 december	22.915.709	32.753.393

- Financiële vaste activa (FVA) betreffen:
 - Verstrekte langlopende geldleningen met een maatschappelijke bestemming
 - Verstrekte hypotheken aan eigen personeel (sinds 2009 niet meer toegestaan)
 - Aandelen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en effecten
 - Bijdragen aan activa in eigendom van derden
- Onder de langlopende leningen staan onder andere:
 - Starters en duurzaamheidsleningen bij Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN)
 - De verkoopopbrengst van de NUON aandelen
- Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en verstrekte leningen zijn opgenomen tegen de nominale waarde. Indien nodig wordt een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht
- Het aflossingsbedrag van de langlopende geldleningen in het opvolgende boekjaar wordt gezien als kortlopende vordering en wordt derhalve afzonderlijk inzichtelijk gemaakt
- Alle aandelen zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs ervan
- Bij waardedaling van de aandelen tot onder de verkrijgingprijs zal afwaardering plaatsvinden
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd en gewaardeerd op de verstrekte bijdrage
- Op bijdragen in de activa van derden wordt afgeschreven als ware het onze eigendommen
- De afschrijvingstermijnen voor bijdragen in activa van derden zijn dezelfde als bij de (im)materiële vaste activa

Overzicht van de mutaties in 2015

Kapitaalverstrekkingen	
Deelnemingen	<ul style="list-style-type: none"> • Door de overdracht van de laatste NUON aandelen wordt de verkrijgingprijs á € 67.221 nu ineens afgewaardeerd
Overige verbonden partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Geen mutaties
Leningen	
Overige langlopende leningen	<ul style="list-style-type: none"> • Dit jaar is de laatste tranche van de verkoop aandelen NUON uitbetaald á € 8,8 miljoen • Er is € 150.000 overgemaakt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland ten behoeve van nieuwe starterleningen. In totaal is er tot op heden € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. • Kortlopende vorderingen, te weten de aflossing in 2016: <ul style="list-style-type: none"> - Lening Vitens € 179.027 - Lening Willem Tell € 4.133 - Lening bibliotheek Achterhoekse Poort, € 25.280 - Leningen diverse sportverenigingen, € 13.110
Verstrekte hypotheken	<ul style="list-style-type: none"> • Kortlopende vorderingen, te weten aflossing in 2016: <ul style="list-style-type: none"> - Diverse leningen € 107.366
Bijdragen in activa van derden	
Bijdragen en locatie	
Verstrekte bijdragen	<ul style="list-style-type: none"> • Westendorphuis, Westendorp • Clubgebouw scouting Saksenheerd, Breedenbroek • Roei- en kanoloods 't Anker, clubgebouw de Brasem

Verloop FVA	Boekwaarde 01-01-2015	Investing	Aflossing	Extra aflossing	Afwaardering / afschrijving	Boekwaarde 31-12-2015
Deelnemingen	342.176	0	0	0	67.221	274.955
Overige verbonden partijen	3.750	0	0	0	0	3.750
Overige langlopende leningen	13.035.725	184.975	9.010.012	0	0	4.210.689
Verstreekte hypotheke	11.706.207	0	108.278	835.640	0	10.762.289
Bijdragen in activa van derden	7.665.534	278.754	0	0	280.263	7.664.026
Totaal FVA	32.753.393	463.729	9.118.290	835.640	347.484	22.915.709

4.2 Vlottende Activa

De vlottende activa zijn bezittingen met een looptijd korter dan een jaar. Deze zijn te verdelen in:

- a. Voorraden
- b. Vlottende vorderingen (korter dan een jaar)
- c. Liquide middelen
- d. Overlopende activa

a. Voorraden	2015	2014
Totaal per 31 december	13.790.860	20.314.455

- Voorraden worden onderverdeeld in:
 - Niet in exploitatie genomen bouwgronden (vanaf 2016 maken deze gronden onderdeel uit van de MVA)
 - Bouwgronden in exploitatie
- De niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen marktwaarde.
- De bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, zoals aankoop, bouw en woonrijp maken, rente, administratie en heerskosten
- Wij schrijven geen rente bij de niet in exploitatie genomen gronden. De rente voor de gronden in exploitatie wordt jaarlijks vastgesteld.
- Winsten mogen pas genomen worden wanneer een project nagenoeg geheel is afgerond en alle kosten voor het project zijn gemaakt.
- Wanneer een verlies wordt voorzien, wordt hiervoor een verliesvoorziening gevormd
- De verliesvoorzieningen "Bedrijventerreinen" en "gevolgen regionale woonagenda" worden negatief gepresenteerd onder de vlottende activa
- Alle gronden in exploitatie worden gewaardeerd op netto contante waarde (NCW)

Verloop gronden niet in Exploitatie	Boekwaarde 01-01-2015	Investering	Des-Investing	Naar grond In exploitatie	Boekwaarde 31-12-2015	waarde per m2
Uift Noord, Eksterstraat	140.909	666			141.575	91
Strategische aankopen	3.257.437	-617.659	46.150		2.593.627	8
Den Dam Breedenbroek	12.118	57			12.175	--
Totaal	3.410.363	-616.936	46.150		2.747.377	

Verloop gronden in Exploitatie	Boekwaarde 01-01-2015	Investeringen	Des-Investering	Beschikking verliesvoorz.	Boekwaarde 31-12-2015	Exploitaties Winstgevend obv NCW	Balanswaarde 31-12-2015
De Rieze VI	1.960.858	22.356	607.600		1.375.614	743.727	1.375.614
Hutten Noord	1.969.209	289.021	759.274		1.498.957	184.638	1.498.957
Hutten Zuid	-504.202	-7.069			-511.271	1.731	-511.271
De Rieze V	2.650.801	68.793			2.719.594	385.674	2.719.594
Centrumplan Uift	1.834.139	443.310	560.175	1.837.215	-119.941	0	-119.941
Slawijkseweg	346.824	21.582	47.812	654.568	-333.974	0	-333.974
Hofskamp Oost II	11.299.535	322.050			11.621.585	2.557.951	11.621.585
Eskopje	131.012	12.458	86.420		57.050	21.049	57.050
Essenkamp	122.392	21.590	327.525		-183.543	31.980	-183.543
Kromkamp	86.117	202.301			288.418	20.303	288.418
Bomenbuurt Uift	1.957.179	69.047	152.164	1.463.335	410.728	0	410.728
v/d Pavert	-143.905	6.260	136.850		-274.495	280.032	-274.495
Wienwaarden Bosboomstraat	34.578	80.929	46.750		68.757	98.603	68.757
Keurkamer Atagterrein	-201.244	-260	35.850		-237.354	24.529	-237.354
Totaal	21.543.294	1.552.368	2.760.420	3.955.117	16.380.124	4.350.217	16.380.124

Verloop verliesvoorzieningen	Balanswaarde 01-01-2015	Vorming voorzieningen	Inzet	Vrijval	Balanswaarde 31-12-2015
VVZ herziening voorraden	-1.491.358		1.477.123	14.235	
VVZ herziening (3)exploitaties	-3.147.944		2.477.994	669.950	
VVZ bedrijventerreinen		-3.236.641			-3.236.641
VVZ gevolgen regionale woonagenda		-2.100.000			-2.100.000
Totaal	-4.639.302	-5.336.641	-3.955.117	-684.185	-5.336.641

b. Vlottende vorderingen < 1 jaar	2015	2014
Totaal per 31 december	1.863.489	1.391.368

Onder vlottende vorderingen worden gerekend:

- Vorderingen op openbare lichamen
 - Overige vorderingen op debiteuren
 - Overige vorderingen op crediteuren
 - Uitzettingen in de schatkist
- Alle vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde
 - Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt bepaald op basis van de geschatte kans op (deel) ontvangst van de vordering
 - Alle vorderingen, behoudens de gemeentelijke belastingen, worden afzonderlijk beoordeeld
 - De oninbaarheid va alle gemeentelijke belastingen < 2015 is bepaald op 75% van het openstaande totaal
 - De oninbaarheid va alle gemeentelijke belastingen 2015 is bepaald op 25% van het openstaande totaal
- Schatkist bankieren is per 2014 verplicht
 - Ons drempelbedrag voor de schatkist bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal, te weten € 659.797
 - De uitzettingen in de schatkist worden per kwartaal gepresenteerd

Berekening dubieuze debiteuren	Bedrag in voorziening
Algemene debiteuren	€ 44.467
Gemeentelijke belasting debiteuren	€ <u>182.458</u>
Totaal	€ 226.925
Schatkist bankieren	Bedrag in Schatkist
Uitzetting eind 1 ^e kwartaal	€ 2.681
Uitzetting eind 2 ^e kwartaal	€ 528.520
Uitzetting eind 3 ^e kwartaal	€ 2.583.718
Uitzetting eind 4 ^e kwartaal	€ 0
Ontvangen rente over 2015	€ 0

Verloop vlottende vorderingen	Saldo 01-01-2015	Saldo 31-12-2015	Voorziening Oninbaarheid	Saldo 31-12-2015 Na aftrek voorziening
Vorderingen op openbare lichamen	205.421	156.807	0	156.807
Overige vorderingen op debiteuren	1.099.043	1.849.421	226.925	1.622.496
Overige vorderingen op crediteuren	84.932	84.186	0	84.186
Uitzetting in de Schatkist	1.972	0	0	0
Totaal	1.391.368	2.090.414	226.925	1.863.489

c. Liquide middelen	2015	2014
Totaal per 31 december	81.806	87.586

Onder liquide middelen worden gerekend:

- Positief banksaldi bij onze banken en saldi bij de diverse interne kassen
- Wij hebben op dit moment bankrekeningen bij:
 - Bank Nederlandse gemeenten
 - Rabobank
 - ING
- Wij hebben op dit moment de volgende interne kassen
 - Balie burgerzaken
 - Kleine kas bij taakveld Financiën en Inkoop (deze is medio februari 2016 niet meer aanwezig)
 - Kleine kas bij de bodes (deze is medio februari 2016 niet meer aanwezig)

Verloop Liquide middelen	Saldo 01-01-2015	Saldo 31-12-2015
Banksaldi	78.029	76.367
Kassaldi	9.557	5.439
Totaal	87.586	81.806

d. Overlopende activa	2015	2014
Totaal per 31 december	6.339.897	5.888.799

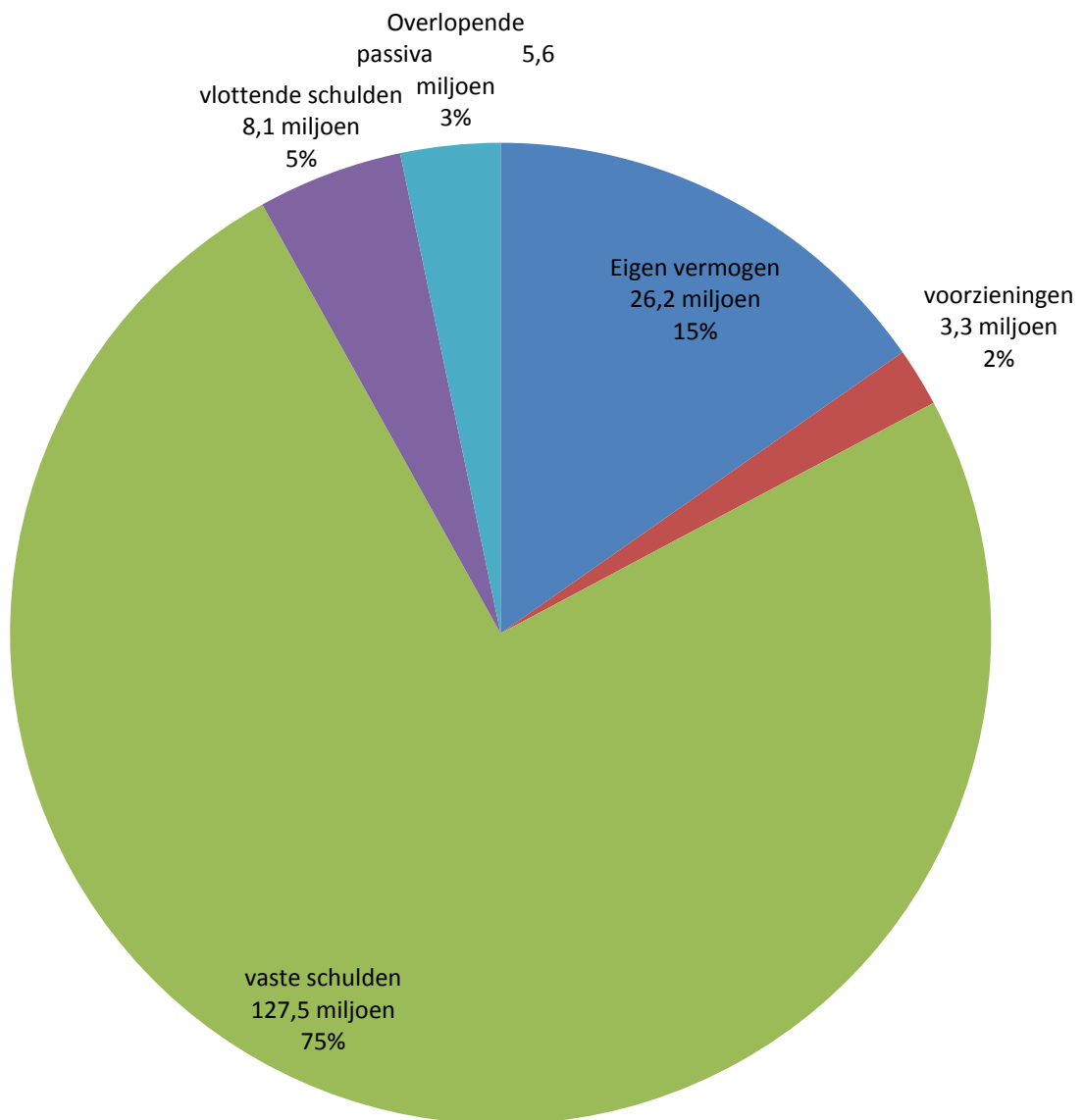
Onder overlopende activa worden gerekend:

- Nog te ontvangen bedragen:
 - Vorderingen die in het volgende boekjaar door ons worden verwerkt, maar waarvan de opbrengt ten gunste moet komen van het huidige boekjaar.
- Vooruit betaalde bedragen:
 - Facturen die wij aan het eind van het boekjaar ontvangen en verwerken in het huidige boekjaar, maar waarvan de last betrekking heeft op het volgende boekjaar.
- Overige overlopende activa

Nog te ontvangen	Debiteuren > € 20.000
Afrekening indicaties 2014	Helder Thuis
Rente langlopende achtergestelde lening 2015	Vitens
Afwikkeling BTW compensatiefonds 2015	Belastingdienst
Bijgestelde uitbetaalde subsidie 2015	Basisbibiotheek Achterhoekse Poort
Afrekening BBuig en BBZ budgetten 2015	ISWI
Vooruit betaalde bedragen	Crediteuren > € 20.000
Brandverzekering 2016	Raetsheren van Orden
Contributie 2016	Vereniging van Nederlandse gemeenten
Subsidie 1 ^e kwartaal 2016	Erfgoedcentrum Achterhoek
Afkoop onderhoud gemalen 2016	Waterschap Rijn & IJssel
Licentievergoeding Cyclorama 2016	Cyclomedia Technology B.V.
Mobiliteitsverbanden 2016	POSG Professionals
1 ^e termijn accountantscontrole 2015	Deloitte accountants B.V.
Overige overlopende activa	Vorderingen > 20.000
Vanaf 2013 zijn diverse suppleties voor de omzetbelasting algemene dienst, zwembaden en sportaccommodaties ingediend bij de Belastingdienst. Deze suppleties worden na beoordeling aan ons uitbetaald.	Belastingdienst

Verloop overlopende activa	Saldo 01-01-2015	Saldo 31-12-2015
Nog te ontvangen bedragen	4.084.847	4.901.147
Vooruit betaalde bedragen	1.168.331	454.548
Overige overlopende activa	634.621	984.202
Totaal	5.888.799	6.339.897

Passiva

4.3 Vaste Passiva

De vaste passiva zijn het lang vermogen, waarmee de bezittingen zijn gefinancierd.

De vaste passiva bestaan uit eigen vermogen:

- a. algemene reserve en rekeningresultaat
- b. bestemmingsreserves

én vreemd vermogen:

- c. voorzieningen
- d. vaste schulden

a. Algemene reserve inclusief rekeningresultaat	2015	2014
Algemene Reserve	13.736.231	17.092.883
Rekeningresultaat	-4.795.634	-875.192
Totaal per 31 december	8.940.597	16.217.691

- De algemene reserve is bedoeld om mogelijke risico's en fluctuaties in de exploitatiesfeer op te kunnen vangen
- Het is een vermogensbestanddeel dat bedrijfseconomisch gezien vrij opneembaar is Conform de technische uitgangspunten van deze begroting wordt geen rente aan algemene reserve toegevoegd

Onttrekkingen	Besteding en besluit
1.615.192	<ul style="list-style-type: none"> • Rekeningresultaat boekjaar 2014: <ul style="list-style-type: none"> - € 875.192 aanvulling te kort jaarrekening 2014 - € 355.000 toevoeging bestemmingsreserve gemeentelijke objecten - € 338.000 vorming bestemmingsreserve huisvesting onderwijsgebouwen - € 47.000 vorming bestemmingsreserve Klijnsmagelden • Conform besluit vaststelling jaarrekening 9 juli 2015
96.460	<ul style="list-style-type: none"> • Vorming bestemmingsreserve i.v.m. deelname aan project Breedband Buitengebied Achterhoek • Conform besluit 5 maart 2015
100.000	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe wijze van uitvoeren veldonderhoud voetbalvelden • Conform besluit 30 april 2015 • Onttrekking € 100.000 gedurende 10 jaren • Structurele onttrekking
550.000	<ul style="list-style-type: none"> • Vorming bestemmingsreserve wachtgeldverplichtingen • Conform raadsvoorstel begroting 2015 – 2018 6 november 2015
395.000	<ul style="list-style-type: none"> • Vorming nieuwe bestemmingsreserve veranderkapitaal • Conform raadsvoorstel begroting 2015 – 2018 6 november 2015
600.000	<ul style="list-style-type: none"> • Laatste termijn ten behoeve van ZBB omvorming • Conform raadsvoorstel begroting 2012 – 2015, 1 december 2011
toevoegingen	Besteding en besluit
0	<ul style="list-style-type: none"> • In 2015 hebben er geen toevoegingen aan de algemene reserve plaats gevonden

Verloop algemene reserve	Saldo 01-01-2015	toevoeging	Rekening Resultaat	Onttrekking Incidenteel	Onttrekking Structureel	Saldo 31-12-2015
Totaal	17.092.883	0	-875.192	2.381.460	100.000	13.736.231

b. Bestemmingsreserves	2015	2014
Totaal per 31 december	17.262.238	13.184.444

- Op grond van artikel 43 BBV wordt onder een bestemmingsreserve verstaan, een reserve waar door de gemeenteraad een specifieke bestemming aan is gegeven.
- Op grond van artikel 54 BBV wordt in dit overzicht de aard en reden van de reserve weergegeven.

Reserve	Doel, rentebijdring en duur van de reserve
Almende College: Pastoor Blumersmavo	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking totaal jaarlijkse kapitaallasten • Rentebijdring 4,5% • Structurele onttrekking zolang er kapitaallasten zijn
Bijdrage 2005 Almende College: Isalacollege	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking totaal jaarlijkse kapitaallasten • Rentebijdring 4,5% • Structurele onttrekking zolang er kapitaallasten zijn
Paasberghal	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking deel jaarlijkse kapitaallasten • Rentebijdring 4,5% • Structurele onttrekking zolang er kapitaallasten zijn
Gemeentewerf	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking deel jaarlijkse kapitaallasten • Rentebijdring 4,5% • Structurele onttrekking tot 2021.
Onderwijshuisvesting Brede School Terborg	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking kosten met betrekking tot wijziging stichtingssamenstelling • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Onderhoud openbaar groen Ulft	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking kosten herinrichting park de Blenk Ulft • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Stimulering Leefbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking initiatieven die bijdragen aan het creëren en/of het in stand houden van een leef-, woon-, en werkomgeving die passen bij een plattelandsgemeente • Geen rentebijdring • Onttrekking € 50.000 per jaar • Incidentele onttrekking tot en met 2016
Begraafrechten	<ul style="list-style-type: none"> • Egalisatie schommelingen in de tarieven voor begraafrechten • Geen rentebijdring • Jaarlijkse mutaties, dotatie van de jaarlijks ontvangen afkoopsommen onderhoud graven en onttrekking van de kosten van begraafplaatsen
Dividend BNG 2006	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking majeure projecten • Vorming vanuit in 2006 extra ontvangen 1,45 miljoen dividendgelden van de Bank Nederlandse Gemeenten • Geen rentebijdring • Dit jaar een eenmalige extra onttrekking á € 50.000 • Structurele onttrekking tot 2059 met een jaarlijkse afname van € 1.100
Cultuurcluster	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking deel jaarlijkse bijdrage aan exploitatie DRU Cultuurfabriek • Vorming vanuit in 2007 extra ontvangen 1,45 miljoen dividendgelden van de Bank Nederlandse Gemeenten en 1,25 miljoen bijdrage vanuit bouwgrondexploitatie Centrumplan Ulft • Geen rentebijdring • Onttrekking € 275.000 per jaar • Structurele onttrekking tot en met 2018
Fonds revitalisering bedrijfsterrinen	<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage bedrijfsverplaatsingen en revitalisering bedrijventerrinen • € 400.000 komt in 2017 ten gunste van project Akkermansweide • € 50.000 komt dit jaar ten gunste van bedrijfsverplaatsing Bielheimerbeek BV • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel • Na afwikkeling project Akkermansweide kan het restant vrijvallen

Opleiding en ontwikkeling personeel	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking niet begrote kosten voor opleiding en ontwikkeling personeel • Vorming vanuit in 2012 ontvangen gelden uit liquidatie IZA • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Langenberggelden	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking deel jaarlijkse bijdrage aan het VNOG • Geen rentebijdring • Onttrekking € 35.000 per jaar • Structurele onttrekking tot en met 2024 • Dit jaar laatste onttrekking á € 125.131 ter compensatie OZB gelden • Dit jaar een eenmalig extra onttrekking á € 120.000
Uitgestelde raadsbesluiten	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking kosten uitbespaarde bestedingen gemeenteraad en nieuwe voorgeving van de lokale rekenkamer • Jaarlijkse toevoeging overschot budget Lokale rekenkamer • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Afbramerij / Innovatiecentrum ICER	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking totaal jaarlijkse kapitaallasten • Rentebijdring 4,5% • Structurele onttrekking zolang er kapitaallasten zijn
Vereveningsfonds DRU	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking incidentele tegenvallers in het traject om van de DRU-Cultuurfabriek een structureel financieel gezonde organisatie te maken • Eventuele toekomstige boekwinsten vloeien terug in de reserve • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
PMO en risico inventarisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking kosten wettelijke verplichting voor een periodiek arbeid- en geneeskundig onderzoek en een 4 jaarlijkse risico inventarisatie • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Gemeentelijke objecten	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking grote onderhoudskosten en extra bouwkundige aanpassingen om de verkoopbaarheid van overtollige panden te vergroten • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Sociaal veranderagenda	<ul style="list-style-type: none"> • Oorspronkelijk gevormd ten behoeve van een verenigingswerkplaats met als doel besparing op de zorgbudgetten • Dit doel komt gezien de omvang van de overige activiteiten binnen het Sociaal Domein op korte termijn niet van de grond
Sociaal Domein	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking aanvullende (transitie) kosten binnen het Sociaal Domein • Beleid conform nota's "Voorbij de zure appel" en "Samen, voor elkaar" • Vorming vanuit bestemmingsreserve decentralisaties, jaarrekeningsaldo WMO gelden 2014 en storting integratie uitkering WMO • Toevoeging jaarrekeningsaldo 2015 WMO nieuw en jeugd • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
IJsselweide	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking deel van de kosten van het totale project IJsselweide • Vorming vanuit BTW voordeel in 2014 vanuit oude boekjaren in het kader van wijziging BTW afspraak omtrent sportvoorzieningen • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Veranderkapitaal	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking kosten investering organisatieontwikkeling op gebied van LEAN, trainingen, ondersteuning organisatie en traineeship. • Vorming conform raadsvoorstel begroting 2015 - 2018 • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Wachtgeldverplichtingen	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking verplichtingen voor voormalig personeel en wethouders • Vorming conform raadsvoorstel begroting 2015 - 2018 • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel
Huisvesting onderwijsgebouwen	<ul style="list-style-type: none"> • Dekking grote onderhoudskosten overtollige schoolgebouwen en gymzalen • Vorming conform raadsvoorstel jaarrekening 2014 • Geen rentebijdring • Incidentele onttrekking conform doel

Klijnsmagelden	<ul style="list-style-type: none"> Dekking uitgaven ter lediging ergste nood bij de meest kwetsbare inwoners van onze gemeente Vorming conform raadsvoorstel jaarrekening 2014 Geen rentebijbeschrijving Incidentele onttrekking conform doel
Breedband buitengebied Achterhoek	<ul style="list-style-type: none"> Dekking kosten van onder regie van de gemeente uit te voeren vraagbundeling teneinde een zo hoog mogelijk aanvangsdeelname door bewoners in het zogenoemde "witte" buitengebied te bewerkstelligen Geen rente bijbeschrijving Incidentele onttrekking conform doel

Reserves die zijn vervallen of volledig besteed zijn	Oorspronkelijk doel
Stimuleren woningmarkt	<ul style="list-style-type: none"> Dekking stimulerende maatregelen verkoop bouwkavels Geen rentebijbeschrijving Incidentele onttrekking conform doel

Verloop bestemmingsreserves	Saldo 01-01-2015	Mutaties binnen reserves	Toevoeging Incl. rente	Onttrekking Incidenteel	Onttrekking Structureel	Saldo 31-12-2015
Almende College: Past.Bleumersmavo	1.007.317		45.329		82.638	970.009
Paasberghal	671.353		30.211		42.861	658.703
Almende College: Isalacollege	1.091.251		49.106		85.481	1.054.876
Gemeentewerf	290.972		13.094		51.876	252.190
Onderwijshuisvesting (Brede School Terborg)	72.126					72.126
Onderhoud openbaar groen Uft	146.633					146.633
Stimulering leefbaarheid	103.568			50.000		53.568
Begraafrechten	215.129			18.356		196.773
Dividend BNG 2006	1.157.107			50.000	49.000	1.058.107
Cultuurcluster	678.386		208.333		275.000	611.719
Revitalisering bedrijfsterreinen	515.453				50.000	465.453
Opleiding en ontwikkeling personeel	150.280					150.280
Langenberg	588.919			245.131	35.000	308.788
Uitgestelde raadsbesluiten	47.733					47.733
Afbramerij	2.344.286		105.493		123.900	2.325.879
Vereveningsfonds DRU	172.747					172.747
PMO en risico inventarisatie	108.695					108.695
Gemeentelijke objecten	787.457		355.000			1.142.457
Sociaal veranderagenda	252.500					252.500
Sociaal Domein	2.224.557		3.325.310			5.549.867
IJsselweide	450.000					450.000
Veranderagenda			395.000	201.236		193.764
Wachtgeldverplichtingen			1.270.351	732.438		537.913
Huisvesting Onderwijsgebouwen			338.000			338.000
Klijnsmagelden			47.000			47.000
Breedband buitengebied Achterhoek			96.460			96.460
Vervallen / Volledig besteed						
Stimuleren woningmarkt	107.976			107.976		0
Totaal bestemmingsreserves	13.184.444	0	6.278.687	1.405.137	795.756	17.262.238

c. Voorzieningen	2015	2014
Totaal per 31 december	3.309.299	3.081.708

- Voorzieningen worden gevormd wegens:
 - verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs valt in de schatten.
 - op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs valt in te schatten.
 - kosten die in een volgend dienstjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren
- Voorzieningen moeten precies de omvang hebben van de achterliggende verplichtingen en risico's.
- De toereikendheid van de voorzieningen wordt beschreven in op te stellen beheersplannen.
- De beheersplannen moeten regelmatig geactualiseerd worden.
- Indien een voorziening niet meer op pijl is moet er extra gedoteerd worden.
- Indien de voorziening een overschot kent, moet dit vrijvallen ten gunste van de exploitatie

Op grond van artikel 55 BBV wordt in dit overzicht de aard en reden van de voorziening weergegeven

Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	Doel en overige informatie
Wachtgeldverplichting voormalig personeel	<ul style="list-style-type: none"> • Ter bekostiging van wachtgeldverplichtingen voormalig personeel • Berekening op basis van werkelijk betaald wachtgeld x aantal jaren dat de verplichting loopt • Vrijval € 80.835 in verband met lagere jaarlijkse verplichtingen
Pensioenverplichtingvoormalig wethouders	<ul style="list-style-type: none"> • Ter bekostiging van pensioenverplichtingen voormalig wethouders • Raet maakt jaarlijks een actuariële berekening waaruit de omvang van de reservering per persoon blijkt • Bijstorting € 204.470 in verband met bijstelling levensverwachting
Verlies regionaal bedrijventerrein A 18	<ul style="list-style-type: none"> • Ter bekostiging verwacht nadelig saldo bedrijventerrein A18 • De gemeente Doetinchem actualiseert de grondexploitatie. Op basis van het geprognosticeerde eindresultaat wordt de hoogte bepaald • Dit jaar blijft de voorziening ten opzicht van vorig jaar ongewijzigd.
Onderhoudsegalisatie	Doel en overige informatie
Bufferfonds riolering	<ul style="list-style-type: none"> • Egalisatie van de rioleringstarieven • Beheersplan betreft Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2012 – 2015 • Onttrekking van de jaarlijkse exploitatie uitgaven riolering • Compensatie van het kwijtgescholden rioolcomponent binnen de gemeentelijke belastingen • Dit jaar een laatste onttrekking i.v.m. de BTW compensatiefonds • Dotatie van de jaarlijkse rioolrechten • Vanaf 2016 komt er een herziene GRP

Verloop voorzieningen	Saldo 01-01-2015	toevoeging	Aanwending	vrijval	Saldo 31-12-2015
Verplichtingen, verliezen en risico					
Wachtgeldverplichting voormalig personeel	200.998	0	14.447	80.835	105.715
Pensioenverplichting voormalig wethouders	1.353.493	204.470	93.607	0	1.464.356
Verlies regionaal bedrijventerrein A 18	1.527.218	0	0	0	1.527.218
Onderhoudsegalisatie					
Bufferfonds riolering	0	4.017.796	3.805.785	0	212.011
Totaal	3.081.708	4.222.266	3.913.839	80.835	3.309.299

d. Vaste schulden	2015	2014
Totaal per 31 december	127.544.855	130.146.736

- De vaste schulden zijn schulden met rentetypische looptijd van één jaar of langer.
- Langlopende Leningen worden afgesloten met een vast rente percentage gedurende de gehele looptijd.
- De looptijd van de lening wordt contractueel vastgelegd, vervroegde aflossing is niet mogelijk.
- Onze voorkeur gaat uit naar een maandelijkse betaling van de rente en aflossing.
- Onder de vaste schulden worden ook de ontvangen waarborgsommen gerekend.

Afgelopen jaar is 1 langlopende geldlening afgesloten, te weten:

Geldverstrekker	Looptijd en rentepercentage
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	<ul style="list-style-type: none"> • Hoofdsom 10 miljoen • Ingaande 31 december 2015 • Rente 0,83% • Looptijd 10 jaar

Verloop vaste schulden	Saldo 01-01-2015	Opgenomen	Aflossing	rente	Saldo 31-12-2015
Leningen van Binnenlandse pensioenfondsen en overige verzekeringsinstellingen	363.024		181.512	21.600	181.512
Leningen van binnenlandse banken en overige Financiële instellingen	129.750.465	10.000.000	12.421.669	3.799.287	127.328.796
Waarborgsommen	33.247	1.350	50		34.547
Totaal vaste schulden	130.146.736	10.001.350	12.603.231	3.820.887	127.544.855

4.4 Vlottende Passiva

De vlottende passiva bestaan uit de kortlopende vorderingen. Deze bestaan uit:

- a. Netto vlottende schulden
- b. Overlopende passiva

a. Netto vlottende schulden	2015	2014
Totaal per 31 december	8.124.101	6.036.663

Netto vlottende schulden zijn schulden met rentetypische looptijd van korter dan één jaar.

Onder de vlottende schulden worden gerekend:

- Saldi diverse banken
- Kasgeldleningen
- Crediteuren (wanneer het openstaande creditbedrag per crediteur hoger is dan de openstaande schuld bij dezelfde crediteur worden deze openstaande bedragen gezien als vlottende vordering).
- Rekening courant met Stichting Idinkbos en Paasberg.

Kasgeldlening	Looptijd en rentepercentage
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	<ul style="list-style-type: none"> • Hoofdsom 3 miljoen • Rente 0,00% • Looptijd tot en met 27 januari
Saldi diverse banken	Toelichting
Bank Nederlandse gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdelijke roodstand op diverse BNG rekeningen
Crediteuren	Openstaand saldo
	<ul style="list-style-type: none"> • Ultimo juni is alles betaald
Rekening courant Stg. Idinkbos & Paasberg	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijkheid voor deze boekhouding ligt bij de penningmeester en het bestuur van de stichting • Bij ontbinding van de stichting komen de overblijvende gelden ten gunste van de gemeente

Verloop vlottende schulden	Saldo 01-01-2015	Saldo 31-12-2015
Kasgeldleningen	0	3.000.000
Saldi diverse banken	2.700.582	921.201
Crediteuren	3.282.509	4.163.663
Rekening courant Stichting Idinkbos & Paasberg	53.572	39.238
Totaal vlottende schulden	6.036.663	8.124.101

b. Overlopende passiva	2015	2014
Totaal per 31 december	5.566.171	5.512.701

Onder overlopende passiva wordt verstaan:

- Van derden verkregen middelen
 - Wij ontvangen (rijks) uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel. Wanneer na verloop van tijd de gelden niet geheel of conform bestedingsdoel zijn besteed, dienen deze terugbetaald te worden aan de verstrekker.
- Vooruit ontvangen bedragen
 - Wanneer wij in het huidige boekjaar bedragen ontvangen die bestemd zijn voor het volgende boekjaar, komen die gelden niet in de exploitatie terecht, maar worden ze geboekt op deze balanspost.
 - Wanneer wij een investeringssubsidie ontvangen, maar de uitgaven op deze investering blijft achter, wordt het restant geboekt op deze balanspost. Anders zou er namelijk sprake zijn van een negatieve kapitaallast.
- Nog te betalen bedragen
 - Wanneer een werk of dienst is geleverd in het huidige boekjaar, maar de factuur of afrekening volgt pas in het boekjaar erop, komen dergelijke verplichtingen terecht onder deze balans.
- Egalisatiefonds verhuur voormalig gemeentehuis Varsseveld
- Overige overlopende passiva

Van derden verkregen middelen	Vestrekker van de subsidie en het bestedingsdoel
OAB-Onderwijs achterstandenbeleid <2014	<ul style="list-style-type: none"> • Rijks gelden vanuit Ministerie van Onderwijs • De gelden moeten besteedt worden aan: <ul style="list-style-type: none"> - Afspraken over voor- en vroeg schoolse educatie - Daadwerkelijke vroeg schoolse educatie - Overige activiteiten voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal • Afrekening middels Sisa
Project gezamenlijke beoordeling	<ul style="list-style-type: none"> • Rijks gelden vanuit ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) • De focus van de besteding van de gelden ligt op multi-probleem gezinnen met een meervoudige hulpvraag op de domeinen sociaal, onderwijs, veiligheid en jeugdzorg
Opstellen Klimaat- en Dubobeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden worden ingezet om duurzaamheidsinitiatieven van de bevolking te kunnen realiseren
Stimulering goedkope woningbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden worden ingezet om de dreiging van een tekort in het aanbod van woningen in het betaalbare segment tot halt te brengen • Uit deze gelden worden o.a. de uitvoeringskosten en kapitaallasten van onze starters- en duurzaamheidsleningen bij het SVN
Tijdelijke stimulering goedkope woningbouwprojecten	<ul style="list-style-type: none"> • Gelden vanuit Agentschap NL (voorheen Senter Novem) • De gelden worden ingezet om de verkoop van bouw kavels te bevorderen • De laatste termijn project Velzengaarde Silvolde is dit jaar uitbetaald
Opplussen bestaande woningvoorraad	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden worden ingezet ter promotie en ondersteuning bij het project toekomstbestendig wonen voor met name senioren.
Impulsplan wonen omgeving Rietborgh	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden zijn ingezet in het kader van het impulsplan wonen voor de realisatie van woningen rondom MFA de Rietborgh te Terborg.
Gemeentelijke monumenten	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden worden ingezet om onderhoudsbijdragen te geven aan eigenaren van monumentale woningen

Zelfregie en eigen kracht	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden zijn ingezet voor het aantrekken van een kwartiermaker. Deze zal zich bezig houden met het opstellen van een regionaal eigen kracht plan en het uitvoeren van een quickscan onder de Achterhoekse gemeenten naar eigen kracht in het jeugd beleid en zorg voor 0- 100
Impuls woningbouw DRU Laan	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden zijn ingezet in het kader van het impulsplan wonen voor de realisatie van woningen rondom aan de DRU Laan • Dit jaar is het totale bedrag overgemaakt aan Stg. Wonion
Windmolenpark den Tol, Netterden	<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage van Windpark Netterden Azewijn B.V.. • Gelden worden besteedt aan het landschapsfonds waaruit kosten voor het realiseren van het windpark worden betaald
Achterhoek in beweging, gezonde jeugd	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • Project in het kader van het programma sport • Het doel is door middel van interventies het overgewicht bij jeugd in onze gemeente te verminderen. Bij onze gemeente kennen we hiervoor het project Gesunde Kinder Gesunde Kommunen (GKGK)
De Verenigers	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • Project in het kader van het programma sociaal profiel • Het doel is het oprekken van de acceptatiegrens van licht afwijkend gedrag door jonge kinderen met lichte contactproblemen binnen verenigingen mee te laten doen
Verbeteren veiligheid fietsers tussen Gendringen en Megchelen	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden worden ingezet om de veiligheid voor fietsers te verbeteren door middel van het aanbrengen van Blokhagen en laanbeplanting • Er ligt inmiddels een Provinciale beschikking om de teveel ontvangen gelden terug te betalen
Pilot Dorpsauto	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale gelden • De gelden worden ingezet om een dorpsauto in Breedenbroek en Netterden te realiseren
Vooruit ontvangen bedragen	
Gemeentelijke leges	Meerdere ontvangen huwelijksleges voor huwelijken in 2016
Subsidie realisatie atletiekbaan	Provincie Gelderland (investeringsuitgaven zijn minder dan ontvangen gelden)
Subsidie uitvoering landschapsplan OMD	Provincie Gelderland (investeringsuitgaven zijn minder dan ontvangen gelden)
Subsidie plattelandsontwikkeling	Provincie Gelderland (investeringsuitgaven zijn minder dan ontvangen gelden)
Nog te betalen bedragen	Crediteuren > € 20.000
Afrekening Wijnheffing 2014	Belastingdienst
Overbruggingskrediet Regiotaxi 2014	Provincie Gelderland
Jeugdhulp regionaal januari - december	Lindhout
Jeugdhulp december	Berkel-B
Huishoudelijk verzorging december	Azora
Eindafrekening 2015	MEE Oost Gelderland
Bijdrage fusiekosten 4e kwartaal	Laborijn
Verzorging salarisadministratie 2015	Gemeente Doetinchem
Jeugdhulp december	De Lichtenvoorde
Afrekening werkkosten regeling 2015	Belastingdienst
Inzameling afval december	SUEZ recycling and Recovery Netherlands
Inzameling afval december	Ter Horst Milieu
Jeugdhulp augustus - december	Zozijn Vastgoed
Subsidie busproject Achterhoek-Kleve	Hochschule Rhein-Waal
Terugbetaling doorschuif BTW participatie	ISWI
Groepsgewijze ondersteuning periode 13	Stichting Estinea

Leerlingenvervoer december	Munckhof Regie
Egalisatiefonds verhuur voormalig gemeentehuis	
Stichting Sensire	<ul style="list-style-type: none"> • Huurovereenkomst voor 10 jaar • Huursom € 160.000 per jaar + eventuele indexering • Er wordt de eerste jaren van de overkomst meer huur betaald dan de jaarlijkse € 160.000. Na verloop van tijd gaan ze minder huur betalen en wordt dit fonds aangesproken voor het verschil.
Overige overlopende passiva	verplichtingen > € 20.000
Loonheffing december	Belastingdienst
Sociale en pensioenpremies december	ABP
Afwikkeling omzetbelasting grondbedrijf	Belastingdienst

Verloop van derden verkregen middelen	Saldo 01-01-2015	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Saldo 31-12-2015
OAB-onderwijs achterstanden beleid < 2014	104.055	24.705			128.760
Project gezamenlijke beoordeling	30.107		12.569		17.539
Opstellen Klimaat- en Dubobeleid	15.034		2.718		12.316
Stimulering goedkope woningbouw	713.219	34.975	102.244		645.951
Tijdelijke stimulering woningbouwprojecten	18.500		18.500		0
Opplussen bestaande woningvoorraad	19.106				19.106
Impulsplan wonen omgeving Rietborgh	22.000		22.000		0
Gemeentelijke monumenten	153	829			982
Zelfregie en eigen kracht	15.154		15.154		0
Impuls woningbouw DRU Laan	200.000		200.000		0
Windmolenpark den Tol, Netterden		20.000			20.000
Achterhoek in beweging, gezonde jeugd		58.425			58.425
De Verenigers		39.901			39.901
Verbeteren veiligheid fietsers Gendr. / Megchelen		50.000			50.000
Pilot dorpsauto		25.000			25.000
Totaal	1.137.328	253.835	373.185		1.017.980

Verloop overlopende passiva	Saldo 01-01-2015	Saldo 31-12-2015
Van derden verkregen middelen	1.137.328	1.017.980
Vooruit ontvangen bedragen	679.020	350.585
Nog te betalen bedragen	1.822.054	2.584.744
Egalisatiefonds verhuur voormalig gemeentehuis Varsseveld	640.000	680.000
Overige overlopende passiva	1.234.298	932.861
Totaal overlopende passiva	5.512.701	5.566.171

Hoofdstuk 5 Waarborgen garanties

- Conform artikel 50 van de BBV wordt aan de passiefzijde van de balans buiten de balanstelling het bedrag opgenomen waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borg of garantstellingen zijn verstrekt
- Het onderdeel woningbouw betreft een achtervang positie die de gemeente heeft ten aanzien van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

Onderstaande borg en garantstellingen zijn op dit moment bekend bij de gemeente

Geldnemer en besluitdatum	Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	%	Restantbedrag 1-1-2015	Restantbedrag 31-12-2015
Woningbouw Diverse data	Achtervang WSW	185.378.000	50%	87.602.577	82.329.160
Hypotheke particulier Diverse data	Achtervang hypotheke	7.991.684	100%	3.491.009	3.067.035
Vitens 28 februari 1962	Rente en aflossing geldlening	189.200.000	3,15%	332.874	292.174
Bibliotheek Achterhoekse Poort 28 maart 1972	Bouw bibliotheek Gendringen	90.679	100%	43.019	38.901
Stichting Azora 15 september 1969	Rente en aflossing geldlening	1.452.097	100%	420.644	347.132
Stichting Azora 29 september 1988	Rente en aflossing geldlening	168.662	100%	60.453	60.453
Stichting. Sportbelangen Etten 29 september 1988	Renovatie sportzaal	52.185	100%	8.138	6.442
Stichting Sportbelangen Etten 30 mei 1996	Onderhoud Sportzaal	22.689	100%	8.697	7.941
Stichting Stadsherstel Terborg 8 juli 2008	Opknappen panden centrum Terborg	220.000	100%	80.000	80.000
S.D.O.U.C. 12 juli 2013	Nieuwe kleedkamers	60.000	100%	52.800	50.400
S.D.O.U.C. 30 november 2013	Kunstgrasvelden	150.000	100%	105.000	90.000
Optimaal FM 12 mei 2013	Bouwkundige investeringen	400.000	100%	400.000	400.000
Stichting BOEi 28 juni 201	Herontwikkeling panden	2.700.000	100%	775.000	340.000
Stg. Gemeenschapshuis Varselder - Veldhunten 15 november 2013	Nieuwbouw gemeenschapshuis + Overbruggingskrediet	225.000	100%	225.000	130.000
Stichting DRU-Cultuurfabriek 28 augustus 2013	Aanschaf inventaris	1.350.000	100%	675.000	540.000
Stichting DRU-Cultuurfabriek 7 november 2013	Kredietgarantie	600.000	100%	600.000	600.000
Stichting Westendorphuis 28 februari 2014	Verbouw Westendorphuis	470.520	100%	470.520	451.699
Schuttersgilde St. Joris 29 mei 2014	Bouw clubgebouw	275.000	100%	247.500	233.750
Totaal		399.666.516		95.598.231	89.065.087

Hoofdstuk 6 Niet uit de balans blijkende verplichtingen en vorderingen

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

- Conform artikel 53 van de BBV presenteren wij alle belangrijke meerjarige financiële verplichtingen die niet uit de balans blijken.
- Meerjarig afgesloten contracten kennen meerjarige financiële verplichtingen.

Onderstaande meerjarig afgesloten contracten zijn op dit moment bekend bij de gemeente.

bedrijfsnaam	Omschrijving van het contract	Jaar einde contract
Coffe fresh Westhoff	Drankautomaten	2016
KPN lokale overheid	Telefonie infrastructuur	2016
Centraal Beheer Achmea	Verzekering wagenpark	2016
Dirkzwager advocaten en notarissen	Juridisch advies	2016
Informatie in beeld	Webapplicatie begroting in beeld	2016
Ter Horst Milieu	Storten en overslaan van restafval	2016
KOOP werkmaatschappij	Openbare bekendmakingen	2016
Multisignaal	Risicosignaleringssysteem	2016
ISWI	Schoonmaken van de gemeentewerf	2016
WEDEO	Schoonmaken van diverse panden	2016
Munckhof Taxi	Leerlingenvervoer	2016
Deloitte Accountants	Accountantscontrole	2017
Greenchoise	Levering van gas	2017
Eneco Business	Levering van stroom	2017
Bwaste Internationaal	Ondergrondse containers	2017
Melior verzekeringen	Aansprakelijkheidsverzekering	2017
Veluwse Afval Recycling	Verwerking van GFT Afval	2017
Operator Group Delft	Coconut, sociaal internet / OGD	2017
MeteoGroup	Meteorologisch onderzoek gladheid bestijding	2017
Centric IT Solutions	Programmatuur Key2 applicaties	2018
Hesselink koffiesystemen	Lease koffiemachine	2019

Niet uit de balans blijvende vorderingen

- Op grond van de BBV zijn wij niet verplicht om niet uit de balans blijvende vorderingen te presenteren.
- Wij presenteren alle meerjarige overeenkomsten dan € 5.000.

Onderstaande meerjarig afgesloten overeenkomsten zijn op dit moment bekend bij de gemeente.

bedrijfsnaam	Omschrijving van het contract	Jaar einde contract
Opticom Holding	Huur Optimaal FM Loonbureau	2016
Stichting SSP Hal	Huur SSP Hal	2018
Stichting ICER	Huur Afbramerij / science centre ICER	2018
Politie Noord – Oost Gelderland	Huur deel brandweergarage Varsseveld	2019
Connexion Ambulance service B.V.	Huur deel brandweergarage Varsseveld	2020
Stichting DRU-Cultuurfabriek	Huur Portiersgebouw	2023
Laco Recreatie N.V.	Huur Paasbergcomplex	2024
Netterden zandwinning	Compensatie zandwinactiviteiten	2033
Physique	Recht van erfpacht Paasberg	2043
Restaurant Engbergen	Recht van Erfpacht Engbergen	2049

Hoofdstuk 7 Algemene dekkingsmiddelen + onvoorzien

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

- Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bestedingsdoel en zijn vrij te besteden
- De Algemene dekkingsmiddelen van de gemeente Oude IJsselstreek bestaan uit:
 - Gemeentelijke heffingen die niet bestedingsgebonden zijn
 - De Algemene uitkering vanuit het gemeentefonds
 - Bijdragen uit zand- en grindwinning
 - Toegerekende rente aan onze bestemmingsreserves die dienen ter compensatie van de kapitaallasten
 - Bijdrage vanuit het bufferfonds riolering ter compensatie van het ingevoerde BTW compensatiefonds
 - Rente uit de achtergestelde lening van de Vitens
 - Dividenden vanuit onze aandelenpakketten.
- Dividendopbrengsten worden als opbrengst genomen op het moment zij betaalbaar zijn gesteld

Lokale heffingen	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 voor wijziging
Toeristenbelasting	128.019	142.500	142.500
Onroerende zaakbelastingen	6.714.289	6.706.000	6.671.000
Hondenbelasting	-10		
Algemene uitkering			
Algemene uitkering 2015	54.712.887	54.325.907	48.191.743
Algemene Uitkering 2014	89.867	0	0
Algemene Uitkering 2013	32.131	0	0
Inbreng reservering 2014	115.000	0	0
Dividenden			
Bank Nederlande Gemeenten	92.032	92.032	250.000
NUON	263.587	263.537	110.000
Alliander	528.671	528.671	340.000
Vitens	116.566	116.566	107.000
Overige			
BCF compensatie riolering	50.000	50.000	50.000
Toegerekende rente reserves	243.233	501.472	501.472
Bijdragen zand- en grindwinning	54.625	50.600	50.600
Rente Achtergestelde geldlening	34.561	52.953	52.953

Onvoorzien

- In de primitieve begroting is onder hoofdstuk Financiële positie een post voor onvoorzien opgenomen
- Werkelijke uitgaven ten laste van onvoorzien worden functioneel verantwoord
- De hoogte van deze post is niet voorgeschreven
- De post onvoorzien is geraamd op € 2,50 per inwoner, te weten € 98.417
- Onvoorziene kosten moeten bestaan uit de volgende 3 criteria:
 - Onvoorzienbaar
 - Onvermijdbaar
 - Onuitstelbaar

Begrotingswijzigingen ten laste van onvoorziene uitgaven	Bedrag
Aanplanting langs de Zwanenburgseweg, fietspad Megchelen – Gendringen	32.500
Veiligheidsmaatregelen na brandstichting bakkerij aan de deken Nijkampstraat	8.000
Restant 31 december 2015	57.917

Hoofdstuk 8 Overzicht van baten en lasten

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording wordt het jaarresultaat als volgt gepresenteerd:

- Allereerst wordt het resultaat van de gerealiseerde baten en lasten en het totaal van de algemene dekkingsmiddelen getoond zonder alle toevoegingen aan- en onttrekkingen uit de reserves.
- Vervolgens worden de toevoegingen aan- en onttrekkingen uit de reserves inzichtelijk gemaakt.
- Waarna het totaalresultaat inclusief de reservemutaties wordt gepresenteerd.

Bij onttrekkingen uit de bestemmingsreserves wordt onderscheid gemaakt tussen onttrekkingen met een incidenteel of structureel karakter. Zie hiervoor ook de toelichting bij de bestemmingsreserves.

Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 voor wijziging
Baten inclusief dekkingsmiddelen	97.502.850	93.818.005	92.805.080
Lasten inclusief onvoorzien	101.577.343	96.489.681	93.671.763
Totaal	-4.074.493	-2.671.676	-866.683

Totaaloverzicht gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 voor wijziging
Algemene uitkering	54.949.885	54.325.907	48.191.743
Lokale heffingen	6.842.298	6.848.500	6.813.500
Dividenden	1.000.827	1.000.806	807.000
Overige	382.419	655.025	655.025
Totaal	63.175.459	62.830.238	56.467.268

Werkelijke toevoegingen aan- en onttrekkingen uit reserves

Programma	Toevoegingen	Onttrekkingen
1) een gemeente waar het goed wonen is	208.333	371.737
2) Een leefbare gemeente (Sociaal Domein)	3.325.310	325.000
3) De Werkende gemeente	96.460	317.579
4) De dienstverlenende gemeente	2.648.584	4.494.230
Algemene dekkingsmiddelen	0	49.000
Totaal	6.278.687	5.557.546
Rekening resultaat 2014		875.192

Gerealiseerd resultaat 2015 na reservemutaties

	Bedrag
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	-67.249.952
Totaal algemene dekkingsmiddelen	63.175.459
Gerealiseerd totaalsaldo voor reserve mutaties	-4.074.463
Reserve mutaties	-721.141
Gerealiseerd totaalresultaat	-4.795.634

Analyse saldo ten opzichte van de begroting 2015

Saldo begroting 2015	47.282
-----------------------------	---------------

Uitgaven per programma	Incidenteel	Structureel	Totaal
1) Een gemeente waar het goed wonen is	-242.694	-39.591	-282.285
2) Een leefbare gemeente (Sociaal Domein)	-147.054		-147.054
3) De werkende gemeente	50.000	18.125	68.125
4) De dienstverlenende gemeente	-278.856	-118.300	-397.156
Grondexploitatie	-4.641.874		-4.641.874
Totaal	-5.260.478	-139.766	-5.400.244

Inkomsten per programma	Incidenteel	Structureel	Totaal
1) Een gemeente waar het goed wonen is	-136.000		-136.000
2) Een leefbare gemeente (Sociaal Domein)	-6.716.670		-6.716.670
3) De werkende gemeente	124.600		124.600
4) De dienstverlenende gemeente	7.253.398	-15.000	7.238.398
Grondexploitatie			
Totaal	525.328	-15.000	510.328

Saldo jaarrekening 2015	-4.795.634
--------------------------------	-------------------

Overzicht afwijkingen -/- is een nadeel

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN								Toelichting bij afwijkingen	
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten	inkomsten		
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo		
PROGRAMMA 1 DE GEMEENTE WAAR HET GOED WONEN IS										
Bommenregeling		11.694-		11.694-						Betreft de doorbetaling aan het Waterschap van de via de Algemene uitkering ontvangen rijksbijdrage op grond van de Bommenregeling
Bermen / kabels en leidingen			12.000	12.000			92.000	92.000		Uitgaven: Dit betreft de gemelde lagere kosten door droogte op het onderhoud van bermen. Het maaisel vanuit de bermen wordt zoveel mogelijk als grondstof hergebruikt. Het maaisel gaat naar een erkende composteerinrichting. Inkomsten: Vergoeding voor het opengebroken straatwerk door netbeheerders. De inkomsten zijn afhankelijk van het werk van de netbeheerders, een deel van het voordeel is structureel in de begroting 2016 verwerkt.
Bestemmingsplannen						20.000-	10.000-	30.000-		Voor herzieningen van bestemmingsplannen worden leges in rekening gebracht of worden zogenaamde anterieure overeenkomsten gesloten waarin afspraken staan welke kosten in rekening worden gebracht bij de initiatiefnemer. De begrote inkomsten zijn altijd een raming van de te verwachten hoeveelheid herzieningen. In 2015 zijn er veel minder herzieningen aangevraagd dan vooraf begroot waardoor de inkomsten achterbeleven bij de ramingen. Voor 2016 is de raming van de inkomsten naar beneden bijgesteld.
Actualisering/herziening Bestemmingsplannen		65.000-	30.000-	95.000-						Met name de actualisering en herziening van het bestemmingsplan buitengebied vraagt door haar omvang en complexiteit veel meer aandacht dan begroot. Binnen de huidige bezetting is onvoldoende kennis en capaciteit aanwezig om de herziening vorm te geven. Een groot deel van de taken mbt het bestemmingsplan buitengebied is uitbesteed. Het afgelopen jaar is de inzet voornamelijk gericht geweest op vaststellen van de beleidsuitgangspunten, communicatie (twee grote bijeenkomsten voor belanghebbenden) daarover en een aantal omvangrijke activiteiten zoals het nauwkeurig actualiseren van de bestanden en het intekenen van bouwblokken. De verwachting is dat het bestemmingsplan buitengebied na de zomer 2016 ter vaststelling aan de raad zal worden aangeboden.
Volkshuisvestingsplannen			20.000-	20.000-						Inhuur voor extra werkzaamheden op volkshuisvestingsgebied ten behoeve van Kernfoto, Regionale Woonagenda en Caseteam.
Verkoop onroerend goed	75.000-		33.000-	108.000-	75.000		250.000-	175.000-		Uitgaven: Er is actief ingezet op de verkoop van gronden en panden, dit brengt extra kosten met zich mee. De inschatting was dat deze kosten voor minimaal een gelijk bedrag rendement opleverden. De kosten zijn hoger geworden dan bij de 1e berap ingeschat. Dit wordt veroorzaakt doordat we extra inspanningen (onder andere inhuur expertise) hebben moeten verrichten om de verkoopopgave zo efficiënt en effectief mogelijk op gang te brengen. Inkomsten: De doelstelling die bij de 1e berap is geformuleerd is in 2015 niet gerealiseerd. In 2015 is ingezet op o.a. verkoop accommodaties en gronden buitengebied. Op dit moment worden een aantal grote verkopen voorbereid. De eerste agrarische percelen zijn verkocht. Voor 2016 en verder worden aanzienlijke inkomsten verwacht (hoger dan de begrote bedragen).

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN								Toelichting bij afwijkingen
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten	inkomsten	
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	
Pachten en huren				-			30.000	30.000	De verkoop van gronden verloopt minder snel dan verwacht, waardoor er nog meer gronden dan verwacht in eigendom zijn. De gemiddelde pacht prijs per hectare is ook hoger dan geprognosticeerd.
Accommodaties			20.000-	20.000-			53.000-	53.000-	Uitgaven: Proces- en herstelkosten van de afwikkeling van een ontruiming van een kraker aan een woning in Terborg. Inkomsten: Dit betreft lagere inkomsten op de post overige accommodaties door leegstand van enkele accommodaties. Er is een lijst met gebouwen die door de gemeente kunnen worden verhuurd. In het systeem Wincosys worden de reserveringen bijgehouden en van daaruit is er, op basis van nacalculatie, duidelijk wat de inkomsten zijn. Ook is het Loonbureau niet volledig verhuurd.
				-				-	
subtotaal incidenteel programma 1	75.000-	76.694-	91.000-	242.694-	75.000	20.000-	191.000-	136.000-	
Onkruidbestrijding	50.000-			50.000-				-	Het college heeft eind 2014 besloten te stoppen met chemische onkruidbestrijding, het milieuvriendelijke alternatief kost € 50.000 meer. Dit nadeel kon niet binnen het product opgevangen worden.
Stadsherstel Terborg	10.409			10.409				-	De gemeente is als borg aangesproken voor de lening van € 140.000 in 2014, zie voor een nadere toelichting de jaarrekening, hoofdstuk 5 waarborgen en garanties. Nu resteert er nog de rentelasten voor de lening van € 80.000.
subtotaal structureel programma 1	39.591-	-	-	39.591-	-	-	-	-	
Totalen programma 1	114.591-	76.694-	91.000-	282.285-	75.000	20.000-	191.000-	136.000-	
Grondexploitatie			4.641.874-	4.641.874-				-	Vorming nieuwe verliesvoorzieningen "gevolgen Regionale woonagenda" en bedrijventerreinen. Het saldo ad 4.641.874 bestaat uit: - Vorming nieuwe verliesvoorziening € 5.337.000 nadeel - Vrijval verliesvoorzieningen voorraden en "herziening 3 exploitaties" € 684.000 voordeel - Herwaardering in het verleden gedane aankopen en afwikkeling kleine exploitaties € 10.000 voordeel
subtotaal incidenteel grondexploitatie programma 1	-	-	4.641.874-	4.641.874-	-	-	-	-	

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN							Toelichting bij afwijkingen	
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten		
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening		Saldo
PROGRAMMA 2 EEN LEEFBARE GEMEENTE									
Subsidiering sportverenigingen	100.000-			100.000-				-	In 2015 is het nieuwe subsidiebeleid nog niet vastgesteld, waardoor de subsidies nog op basis van de bestaande verordening zijn toegekend. Hierdoor is het budget overschreden. In 2015 is door de raad vastgesteld om het subsidiebudget per 2016 per 17% te verlagen en een subsidieplafond vast te stellen.
ISWI	559.500-		513.000	46.500-				-	Bij de eerste berap is er een bedrag van 559.500 bijgeraamd op programma 2 i.v.m. extra (BUIG) uitkeringen ISWI. De inschatting aan het begin van 2015 was dat we op uitkeringen fors tekort zouden komen. Bij de jaarrekening blijkt dat er slechts een bijraming van 46.500 noodzakelijk was.
Kunstbeoefening en bevordering	45.000-			45.000-				-	In 2015 is het nieuwe subsidiebeleid nog niet vastgesteld, waardoor de subsidies nog op basis van de bestaande verordening zijn toegekend. Hierdoor is het budget overschreden. In 2015 is door de raad vastgesteld om het subsidiebudget per 2016 per 17% te verlagen en een subsidieplafond vast te stellen.
Effecten circulaire Sociaal domein	80.794-	437.153	23.192-	333.167	6.716.670-			6.716.670-	De participatiewet was voorheen een rijksbijdrage en is inmiddels een onderdeel van de algemene uitkering / sociaal domein. Derhalve dient de geraamde bijdrage van € 6.716.740 van programma 2 gecorrigeerd te worden naar programma 4 algemene uitkering. De decentralisaties zijn het afgelopen jaar als volgt bijgesteld met de mutaties in het gemeentefonds: AWBZ / WMO - € 109.009 Jeugd - € 380.821 Participatie € 124.619 WMO Oud € 32.044 Totaal - € 333.167 (dit wordt positief verwerkt in programma 2, lees minder te besteden in het sociaal domein)
Huishoudelijke hulp toelage		224.721-		224.721-				-	Het rijk stelt aan gemeenten een huishoudelijke hulp toelage (HHT) voor de jaren 2015 en 2016 beschikbaar voor het stimuleren van de vraag naar huishoudelijke hulp, ten einde zoveel mogelijk volwaardige werkgelegenheid te behouden.
Buurtsportcoaches		54.000-		54.000-				-	Binnen programma 4 algemene uitkering is een decentralisatie uitkering ontvangen voor het inzetten van buurtsportcoaches. In 2015 is hiervan in ieder geval 2,2 fte gerealiseerd. In programma 2 wordt een nadeel gemeld (een op te voeren uitgavenraming) het voordeel is te vinden in programma 4, het betreft een budgettaire neutrale vewerking.
Ongediertebestrijding		10.000-		10.000-				-	Dit budget is overschreden doordat de gehele ongediertebestrijding is uitbesteed. Dit is mondeling met de portefeuillehouder afgesproken. Daar dit een structureel karakter heeft, wordt het budget meerjarig aangepast.

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN								Toelichting bij afwijkingen
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten	inkomsten	
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	
Decentralisatieuitkering			3.325.310	3.325.310					Vershil tussen de decentralisatie uitkering sociaal domein en de uitgaven in 2015. Ivm budgettair neutrale verwerking wordt dit bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein.
Bestemmingsreserve sociaal domein			3.325.310-	3.325.310-				-	Betreft reservetoevoeging aan bestemmingsreserve sociaal domein.
bestaand beleid sociaal domein			47.000	-					De toelichting staat benoemd in het jaarverslag 1.2 programma 2.
subtotaal incidenteel programma 2	785.294-	148.432	536.808	147.054-	6.716.670-	-	-	6.716.670-	
				-				-	
				-				-	
subtotaal structureel programma 2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Totalen programma 2	785.294-	148.432	536.808	147.054-	6.716.670-	-	-	6.716.670-	

PROGRAMMA 3 DE WERKENDE GEMEENTE									
Verkeer- en straatnaamborden		5.000		5.000				-	De werkelijke lasten vallen € 5.000 lager uit dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2015 geen werk is uitbesteed.
Openbare verlichting		5.000		5.000		18.600	63.000	81.600	Voor Wonion is achterpadverlichting op de Vogelbuurt aangebracht. De kosten zijn aan Wonion gefactureerd (ca. € 18.600). Daarnaast is in 2015 de energieafrekening ontvangen over 2013. Deze bedraagt € 63.000,- positief door de overstap naar een andere energie leverancier en de te hoge voorschotten die zijn betaald.
Verkeersveiligheid			47.000-	47.000-				-	Afrekening van de stationsomgeving is vorig jaar in de exploitatie als extra inkomst meegenomen. Dit betrof echter een investering. Dit is bij de jaarrekening gemeld. Deze is nu gecorrigeerd: van de exploitatie naar de investering aanleg parkeerterrein stationsomgeving Varsseveld.
Regio Achterhoek							23.000	23.000	Betreft doorschuifbtw Regio Achterhoek
Buslijn Achterhoek Kleve							20.000	20.000	In 2015 hebben we een afrekening van de studie buslijn Achterhoek-Kleve ontvangen, per saldo blijft er € 20.000 over, nadat de Hochschule RheinWahl zijn deel heeft ontvangen. In 2014 zijn hier grotendeels de kosten voor gemaakt.
Uitvoering Wet Kinderopvang	10.000	25.000		35.000				-	De kosten voor noodzakelijke inspecties door de GGD zijn veel lager begroot.
Peuterspeelzalen			52.000	52.000					In augustus 2015 zijn we geharmoniseerd. Dit houdt in dat de overheid mee betaalt aan de kosten van peuteropvang. Peuterspeelzaalwerk is hiermee komen te vervallen. Zodoende hebben we minder uitgegeven. Het maakt onderdeel uit van de al ingezette taakstelling op peuterspeelzaalwerk en betreft een hogere besparing dan begroot.
subtotaal incidenteel programma 3	10.000	35.000	5.000	50.000	-	18.600	106.000	124.600	
Verkeersregelingsinstallaties		5.500-		5.500-				-	Betreft kosten voor de leverantie voor energie en onderhoud voor de dynamische afzetting in de Kerkstraat in Ulft. Er is een structurele overschrijding van 5.500.
Maatschappelijke stages		23.625		23.625				-	Maatschappelijke stage is voor scholen vanaf het schooljaar 2015-2016 geen verplicht onderdeel van het curriculum. (Voor gemeente is deze verplichting per 1-1-2015 vervallen incl.de rijksmiddelen) Het Almende College heeft de Mas activiteiten ondergebracht in de burgerschapsvorming waarin veel van de oude MAS activiteiten geïntegreerd zijn. Het Almende College doet hiervoor geen beroep op een bijdrage vanuit de gemeente waardoor het budget MAS vervalt.
subtotaal structureel programma 3	-	18.125	-	18.125	-	-	-	-	
Totalen programma 3	10.000	53.125	5.000	68.125	-	18.600	106.000	124.600	

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN							Toelichting bij afwijkingen	
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten		
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening		Saldo
PROGRAMMA 4 DE DIENSTVERLENENDE GEMEENTE									
College			236.000-	236.000-					We moeten verplicht onze reserve aanvullen voor de toekomstige wachtgeldverplichtingen van wethouders. Het gaat om een aanvulling van € 204.000, ivm een stijging van de levensverwachting en € 32.000 aan premiestijging.
VNG				-			25.000	25.000	In de Wmo 2015 is een artikel over regres opgenomen. Dit recht stelt gemeenten in staat om de kosten voor Wmo-voorzieningen te verhalen op een derde bij wettelijke aansprakelijkheid voor een ongeval dat tot de beperkingen heeft geleid. De VNG en het Verbond van Verzekeraars hebben een overeenkomst afgesloten, eveneens op grond van de Wmo, waar de verzekeraars het regresrecht voor 2015 hebben afgekocht. Het bedrag is vastgesteld op basis van het inwoneraantal op 1-1-2015 en bedraagt € 0,61 per inwoner. De vergoeding is verrekend met de contributie van de VNG over 2015.
Abonnementen			24.000	24.000					De hoeveelheid abonnementen op losbladige uitgaven is afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen door streng toe te zien op nut en nutzaak.
Extern personeel		48.500-		48.500-				-	Het budget voor externe inhuur heeft te maken met een overschrijding. Er zijn dit jaar extra inspanningen verricht op het gebied van duurzaamheid, die voortvloeiën uit de wens van de raad, voor onder andere het keurmerk Cittaslow. Deze kosten waren niet geraamd. De inhuur is inmiddels afgerond.
Personeel			270.000-	270.000-				-	<p>Onderstaand worden de belangrijkste afwijkingen binnen product 11 (personeelslasten) gemeld, daarnaast zijn er nog een aantal afwijkingen met elkaar verrekend.</p> <p>In 2015 is een maatregel zwembaden opgenomen van € 600.000,= aan personeelskosten, deze is gerealiseerd door het wegvallen van reguliere personeelslasten bij het zwembad. Daarnaast hebben we afgesproken dat we een maatregel opnemen van € 200.000,= voor natuurlijk verloop. Deze realiseren we door een overschot op de salarisramingen (het niet invullen van vacatureruimte).</p> <p>Het nadeel dat ontstaat op product 11 is te verklaren door:</p> <p>Bij de salarisramingen hebben we te maken gekregen met een CAO wijziging in oktober en hierdoor overschrijden we de begroting voor € 100.000,=.</p> <p>In 2015 hebben we ook te maken gehad met een aantal mobiliteitsdienstverbanden die we niet volledig kunnen dekken uit de personeelsbegroting. We zijn deze mobiliteitsverbanden voor een aantal (oud) medewerkers aangegaan om hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt te vergroten en om geen risico te lopen op wachtgeldverplichtingen. De overschrijding op de begroting voor deze post is € 60.000.</p> <p>De kosten voor verzekeringen zijn gestegen, doordat het risico op arbeidsongeschiktheid door onze verzekeraar hoger is ingeschat. Wij zijn voor 2016 van verzekeraar veranderd. De eenmalige overschrijding bedraagt € 40.000,=.</p> <p>De kosten voor Arbo zijn hoger dan ingeschat. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere kosten van inhuur voor de verplichte risico inventarisatie en counseling. We zijn deze laatste kosten aan het afbouwen. Overschrijding € 70.000.</p>

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN								Toelichting bij afwijkingen
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten	inkomsten	
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	
ICT - telefonie			65.000-	65.000-			65.000	65.000	<p>Uitgaven: De kosten van telefonie vallen structureel hoger uit dan aanvankelijk geraamd (en gerapporteerd), maar niet hoger dan voorzien. De hogere kosten voor telefonie zijn budgettair neutraal opgevangen binnen het product. Voor 2016 en de komende jaren zijn de ramingen op de werkelijke kosten aangepast. Bij de Europese aanbesteding van telefonie zijn uitgangspunten gekozen die bij de implementatie niet langer realistisch bleken. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan het aantal gebruikers dat niet is afgenomen door de reorganisatie, maar juist toegenomen als gevolg van de ontwikkelingen op het sociaal domein. Daarnaast is gebleken dat er nog een aantal contracten niet gelijk opgezegd konden worden of zijn, deze zijn dus langer doorgelopen met hogere totale kosten als gevolg. Inmiddels is het bestand aan telefoniecontracten volledig geschoond en onder controle.</p> <p>Inkomsten: Van de DRU is een bijdrage ad 65.000,- ontvangen in verband met door ons geleverde diensten op het terrein van ICT. Deze is niet geraamd en heeft een incidenteel karakter.</p>
Bestuurlijke representatie		18.000-		18.000-				-	Overschrijding wordt veroorzaakt door de extra subsidiering in verband met de viering van 70 jaar vrijheid Nederland op diverse plekken binnen onze gemeente. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt voor het afscheid van de voormalig burgemeester en wethouder.
Kapitaallasten			520.000	520.000					De kapitaallasten geven een incidenteel voordeel van € 522.000. Dit wordt veroorzaakt doordat investeringsprojecten nog niet zijn afgerond in 2015 en als restantkrediet worden meegenomen in 2016. Op lopende projecten vindt nog geen afschrijving plaats.
Algemene uitkering / participatiewet				-	6.716.670			6.716.670	De participatiewet was voorheen een rijksbijdrage en is inmiddels een onderdeel van de algemene uitkering / sociaal domein. Derhalve dient de geraamde bijdrage van € 6.716.740 van programma 2 gecorrigeerd te worden naar programma 4 algemene uitkering.
Algemene uitkering (september en decembercirculaire 2014)				-	26.413-			26.413-	Het algemene deel van de algemene uitkering waarop de uitkeringsfactor van toepassing is na verrekening van de september- en decembercirculaire geeft een nadelig effect van -€ 26.413. In totaliteit is er sprake van een negatieve doorwerking van € 107.000 te weten een nadeel van € 91.794 op programma 2 participatiewet (hogere uitgavenraming) daarnaast een totaal voordeel op sociaal domein (programma 2) van € 11.000 (lagere uitgavenraming).
Algemene uitkering (meicirculaire 2015)				-		343.660-		343.660-	Het effect van de meicirculaire 2015 op het algemene deel van de uitkering bedraagt - €458.660(negatief). Bij het opmaken van de jaarrekening was reeds bekend dat er sprake zou zijn van onderuitputting op de rijksbegroting met als gevolg een lagere algemene uitkering. In verband hiermede is rekening gehouden met een terug te betalen bedrag ad € 115.000 over 2014. Dit bedrag is dan ook als nog te betalen op de balans opgenomen. De raming dient derhalve met € 458.660 -/ - € 115.000 = - € 343.660 (negatief) te worden bijgesteld. Voor de bommenregeling wordt € 11.694 ontvangen.

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN								Toelichting bij afwijkingen
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten	inkomsten	
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	
Algemene uitkering / sociaal domein (meicirculaire 2015)				-		212.433-		212.433-	Het effect van de meicirculaire 2015 dat betrekking heeft op het sociaal domein bedraagt - € 212.433 (negatief). Dit bedrag kan naar onderdelen als volgt worden gespecificeerd: WMO oud (huishoudelijke hulp) - € 20.018 Huishoudelijke hulp toelage € 224.721 Decentralisatie AWBZ -> WMO - € 69.139 Decentralisatie Jeugdzorg - € 380.821 Decentralisatie Participatiewet € <u>32.824</u> Totaal - € 212.433
Algemene uitkering (september- en decembercirculaire)			90.000	90.000			623.977	623.977	De september- en decembercirculaire heeft een positief effect op jaar 2015. Dit betreft voor € 121.997 afrekening voorgaande jaren (2013-2014) en voor € 502.000 over dienstjaar 2015. Hierin is opgenomen de € 17.365 minder ontvangsten voor het sociaal domein. De AU voor 2015 is berekend met de vastgestelde aantallen volgens de betaalspecificatie van het ministerie BZK. Onder andere de een-ouder-huishoudens en de oppervlakte bebouwing woonkernen zijn hoger vastgesteld dan geraamd.
Onvoorzien			57.917	57.917					Het budget onvoorzien eindigt 2015 met een stand € 57.917. Veiligheid verkeer Gendringen - Megchelen en de kosten brand Ulft zijn hier ten laste van gekomen.
Nagekomen baten en lasten			120.789-	120.789-					€ 103.474 dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren € 17.315 nadeel afwikkeling vorderingen en verplichten voorgaande dienstjaren.
Buurtsportcoaches		54.000		54.000					Het college heeft ingestemd met de uitgangspunten voor buurtsportcoaches. Voor 2015 is hiervoor € 54.000 ingezet, dit budget is overgeheveld worden naar programma 2, waarbinnen de uitvoering plaatsvindt.
Dividend Bank Nederlandse Gemeenten				-	157.968-			157.968-	Het dividend dat de BNG over 2014 uitkeert is aanmerkelijk lager dan in 2013 en lager dan de in de begroting opgenomen raming. Was de winst in 2013 nog 283 miljoen over 2014 is de nettowinst 126 miljoen. De raming dividend BNG dient derhalve negatief bijgesteld te worden met € 157.968.
Dividend nutsbedrijven				-		351.774		351.774	Het aantal aandelen van de gemeente Oude IJsselstreek is € 580.414. Op basis hiervan wordt het bruto dividend over 2014 € 528.671. Geraamd is een bedrag ad € 340.000, zodat een incidenteel voordeel van € 188.671 kan worden geboekt. Meeropbrengst dividend Vitens bedraagt € 9.566 en NUON "extra door verkoop aandelen" € 87.815, opbrengst Nuon aandelen regulier bedraagt € 65.722 voordeel.
Urentoerekening			294.000-	294.000-					In de begroting wordt rekening gehouden met een toerekening van uren aan grondexploitatie en kostendekkende producten. In 2015 is er voor € 294.000 minder uren toegeschreven aan bovengenoemde producten.
Afval						130.000-	25.000	105.000-	Vanuit onze adviseur is er gerekend met een te optimistische hoeveelheid ingezameld materiaal kunststof en PMD. Een wijziging in de inzamelsystematiek zal leiden tot een grotere hoeveelheid ingezameld materiaal kunststof en PMD. Daarnaast zijn de papieropbrengsten dit jaar (2015) achter gebleven bij de raming. Bij de jaarrekening blijkt dat de inkomsten € 25.000 hoger uitvallen dan eerder ingeschat, vnl door grotere hoeveelheden.

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN								Toelichting bij afwijkingen
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten	inkomsten	
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	
Tractiemiddelen brandstof			25.000	25.000					Door onder andere ziekte en droogte (minder grasgroei) is er in 2015 minder brandstof verbruikt. We hebben hierover geen contract en betalen de dagprijs, door een dalende dieselolie prijs hebben we hier afgelopen jaar veel voordeel van gehad.
Bouwvergunningen leges			10.000-	10.000-		75.000	141.000	216.000	In 2015 zijn een aantal grotere projecten vergund (b.v. hoogspanningsmasten). In het laatste kwartaal zijn nog enkele grotere projecten vergund als een sporthal en enkele bedrijfspanden. De extra opbrengsten hebben ook geleid voor meer advieskosten van de welstandcommissie van het Gelders genootschap. De afwijking hier is € 10.000 nadelig.
NME		29.000		29.000					Een jaar geleden is de Budgetovereenkomst met NME beëindigd maar daarbij besloten dat voor de jaren 2015 en 2016 jaarlijks een budget van € 38.000 beschikbaar bleef voor activiteiten op het gebied van natuur- en milieu educatie. In 2015 is € 9.000 ingezet worden voor Cittaslow educatieve activiteiten. Het restantbudget is niet gebruikt.
WOZ administratie			20.000	20.000					Minder bezwaarschiften hebben geleid tot mindere kosten voor taxatiewerkzaamheden en minder proceskosten, voordeel € 10.000 Er zijn dit jaar meer aanmaningskosten in rekening gebracht, voordeel € 10.000
Onroerende zaakbelastingen eigenaren woning					35.000		20.000	55.000	De opbrengst is per saldo € 55.000 hoger uitgevallen dan begroot. Dit komt omdat in september 2014 al de O.Z.B. tarieven berekend zijn op de gegevens die toen bekend waren, nadien zijn o.a. nog enige aanpassingen in de WOZ waarden doorgevoerd.
VNOG				-			45.451	45.451	Betreft de eindafrekening van het jaarrekeningresultaat over 2014.
Kleine afwijkingen			36.484-	36.484-					
subtotaal incidenteel programma 4	-	16.500	295.356-	278.856-	6.567.289	259.319-	945.428	7.253.398	

Omschrijving	Prognose / AFWIJINGEN								Toelichting bij afwijkingen	
	Uitgaven		uitgaven	uitgaven	inkomsten		inkomsten	inkomsten		
	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo	1e berap	2e berap	jaarrekening	Saldo		
Wachtgelden bestuurders		68.300-		68.300-					-	Door bestuurlijke ontwikkelingen / vertrek van bestuurder(s) zijn er niet geraamde wachtgelden en pensioenvoorzieningen te verwachten. Over 2015 bedraagt dit 68.300. In 2016 en 2017 zijn er ook extra wachtgelden, die in de berap van 2016 en begroting 2017 worden meegenomen.
Gemeentehuis Gendringen			50.000-	50.000-						Al enkele jaren geleden (2012) is onderzocht of het mogelijk was de nieuwbouwvleugel te verhuren. Het is mogelijk om deze vleugel 'los' te maken van het gemeentehuis en hier een andere organisatie in onder te brengen. Op basis van deze veronderstelling is structureel een voordeel van 50.000 begroot. Een aantal bedrijvenmakelaars hebben vervolgens beoordeeld of er vraag is in de markt en het antwoord was eenduidig negatief. Ondertussen zijn vanwege uitbreiding personeel Sociaal Domein (aanspreekpunten) meer werkplekken nodig, waardoor het niet wenselijk is om de nieuwbouwvleugel te verhuren.
Rijbewijzen				-		15.000-			15.000-	Per 1-10-1986 werd het rijbewijs 10 jaar geldig (was 5 jaar). Dit is nog steeds aan het aantal aanvragen te merken. Na 5 jaren met veel aanvragen, volgen 5 jaren waarin het rustiger is. We zitten nu in de 'rustige' periode. Aantallen lopen redelijk gelijk met 2014; toen afgesloten met € 115.000 inkomsten, wat een nadeel van € 15.000 betekent.
				-					-	
subtotaal structureel programma 4	-	68.300-	50.000-	118.300-	-	15.000-	-		15.000-	
Totalen programma 4	-	51.800-	345.356-	397.156-	6.567.289	274.319-	945.428		7.238.398	

RECAPITULATIE								
Incidentele afwijkingen	U				I			
Programma 1	75.000-	76.694-	91.000-	242.694-	75.000	20.000-	191.000-	136.000-
Programma 1 grondexploitatie	-	-	4.641.874-	4.641.874-	-	-	-	-
Programma 2	785.294-	148.432	536.808	147.054-	6.716.670-	-	-	6.716.670-
Programma 3	10.000	35.000	5.000	50.000	-	18.600	106.000	124.600
Programma 4	-	16.500	295.356-	278.856-	6.567.289	259.319-	945.428	7.253.398
	850.294-	123.238	4.486.422-	5.260.478-	74.381-	260.719-	860.428	525.328
Structurele afwijkingen								
Programma 1	39.591-	-	-	39.591-	-	-	-	-
Programma 2	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 3	-	18.125	-	18.125	-	-	-	-
Programma 4	-	68.300-	50.000-	118.300-	-	15.000-	-	15.000-
	39.591-	50.175-	50.000-	139.766-	-	15.000-	-	15.000-
Saldo begroting 2015				47.282				
Resultaten exploitatiebudgetten								
	1e BERAP	2e BERAP	jaarrekening saldo					
incidenteel uitgaven	850.294-	123.238	4.486.422-	5.213.478-				
incidenteel inkomsten	74.381-	260.719-	860.428	525.328				
structureel uitgaven	39.591-	50.175-	50.000-	139.766-				
structureel inkomsten	-	15.000-	-	15.000-				
	964.266-	202.656-	3.675.994-	4.842.916-				
Saldo jaarrekening 2015				4.795.634-				

Overzicht incidentele baten ten lasten

- Conform artikel 28 van de BBV bevat de toelichting op de jaarrekening een overzicht van de incidentele baten en lasten, zoals vermeld in de analyse saldo ten opzichte van de begroting 2015
- Afgerond worden vermeld:
 - Afwijkingen op de reguliere baten en lasten dienstjaar 2015 groter dan € 100.000
 - Nagekomen baten en lasten uit voorgaande dienstjaren, groter dan € 100.000
 - Alle vrijval of dotaties aan de verschillende voorzieningen

Incidentele lasten	Bedrag
Dotatie voorziening pensioenverplichting voormalig wethouders	204.000
nadeel kosten personeel	270.000
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	103.000
Minderopbrengst dividend Bank Nederlandse gemeenten	158.000
Minderopbrengst inzameling kunststof en PMD	105.000
Vorming 2 nieuwe verliesvoorzieningen binnen de bouwgrondexploitatie	4.642.000
Minderopbrengsten actieve verkoop van gronden en panden	250.000
Subsidiëring sportverenigingen	100.000
Nadeel interne urentoerekening	294.000

Incidentele baten	Bedrag
Vrijval voorziening wachtgeldverplichtingen voormalig personeel	81.000
Voordeel kapitaallasten	520.000
Meeropbrengst dividend nutsbedrijven	352.000
Meeropbrengst leges omgevingsvergunningen	216.000

Hoofdstuk 9 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

- De wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) is vanaf 1 januari 2013 van kracht.
- De gemeentesecretaris en griffier worden in onze gemeente als topfunctionarissen aangemerkt.
- Op grond van de WNT mag het inkomen van de topfunctionarissen binnen onze gemeente maximaal 100% van een ministersalaris zijn
- In 2015 komt dit neer op € 178.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.
- De WNT norm wordt jaarlijks herzien of opnieuw vastgesteld.

- Onder de WNT geldt een publicatieverplichting in de jaarrekening en moet tenminste bevatten:
 - a. De naam
 - b. De beloning
 - c. De belaste vaste en variabele onkostenvergoeding
 - d. De voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn
 - e. De functie
 - f. De duur en omvang van het dienstverband in het boekjaar

a.	b.	c.	d.	e.	f.
Mevrouw Ir. G.H. Tamminga	104.168,50	3.045,99	14.850,66	Secretaris	36 uur
De heer J. van Urk	87.950,80	1.300,02	12.374,64	Griffier	36 uur

Bovengenoemde personen zijn het gehele kalenderjaar 2015 in dienst geweest en hadden dus een echt (geen fictief) dienstverband.

Hoofdstuk 10 SISA verantwoording

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF								
BZK	C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II Provinciale beschikking en/of verordening Project-gemeenten (SISA tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Cumulatieve bestedingen ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting afwijking
			Aard controle n.v.l. Indicatornummer: C7C / 01	Aard controle R Indicatornummer: C7C / 02	Aard controle R Indicatornummer: C7C / 03	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: C7C / 04	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: C7C / 05	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: C7C / 06
			1 2005-004360	€ 0	€ 0	€ 158.606	€ 0	
			2 2010-003903	€ 0	€ 202.301	€ 350.000	€ 2.895.780	
			3 2010-002507	€ 0	€ 6.260	€ 230.000	€ 2.001.207	
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording Ja/Nee	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen)	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen)	Activiteiten stedelijke vernieuwing	
				Afspraak	Realisatie	Realisatie	Toelichting afwijking	
				Alleen in te vullen na afloop project	Alleen in te vullen na afloop project	Alleen in te vullen na afloop project	Alleen in te vullen na afloop project	
			Aard controle n.v.l. Indicatornummer: C7C / 07	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: C7C / 08	Aard controle D1 Indicatornummer: C7C / 09	Aard controle D1 Indicatornummer: C7C / 10	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: C7C / 11	
			1 2005-004360	Nee				
			2 2010-003903	Nee				
			3 2010-002507	Nee				
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2015 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstanden beleid 2011-2014 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			€ 250.238	€ 54.814	€ 14.219	€ 104.481		
OCW	D11	Wet participatiebudget 2014 - overgangrecht 2015 reserveringsregeling deel educatie Wet participatiebudget Gemeenten	Besteding in 2015 van OCW-gelden educatie binnen de grenzen van de reserveringsregeling.	Baten in 2015 van OCW-gelden educatie binnen de grenzen van de reserveringsregeling.				
			Aard controle R Indicatornummer: D11 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D11 / 02				
			€ 0	€ 0				
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SISA tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
			Aard controle n.v.l. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	
			1 2011-020306	€ 0	€ 0			
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee	
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.l. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: E27B / 10	
			1 2011-020306	€ 113.041	€ 125.392		Ja	
SZW	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar Lichaam uit SISA (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeente uit (jaar T-1))	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam			
			Aard controle n.v.l. Indicatornummer: G1A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 03			
			1 61509 Oude IJsselstreek	247,30	10,25			

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2015 Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 0 Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	€ 0 Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	€ 0 Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	€ 0 Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	€ 0 Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	€ 0 Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB totaal 2014 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord voor het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Wet werk en bijstand (WWB) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 02	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Wet werk en bijstand (WWB) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 03	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 04	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 05	
			1 61509 Oude IJsselstreek Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 06	€ 8.053.980 Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07	€ 125.261 Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 08	€ 588.045 Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 09	€ 2.688 Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 10	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 11
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2015 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0 Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	€ 0 Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	€ 0 Baten (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09	€ 25.708 Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	€ 2.036 Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	€ 0 Baten (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) totaal 2014 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
			1 61509 Oude IJsselstreek Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07	€ 79.362 Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08	€ 103.084 Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09	€ 3.764 Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10	€ 142.365 Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 11	€ 58.634 Baten (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 12
SZW	G5A	Wet Participatiebudget (WPB) totaal 2014 Wet participatiebudget (WPB) Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord voor het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G5B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G5)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G5A / 01	Besteding (jaar T-1) participatiebudget inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G5A / 02	Waanen besteding (jaar T-1) van educatie bij roc's inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G5A / 03	Baten (jaar T-1) (niet-Rijk) participatiebudget inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G5A / 04	Waanen baten (jaar T-1) van educatie bij roc's inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G5A / 05	Resenering besteding van educatie bij roc's in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) inclusief deel openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G5A / 06
			1 61509 Oude IJsselstreek	€ 974.495	€ 74.843	€ 277.927	€ 0	€ 0

